

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

> Retouradres Postbus 40225, 8004 DE Zwolle

De Vlaamse Waterweg nv
Afdeling Regio Centraal
T.a.v. [REDACTED]
Lange Kievitstraat 111-113 bus 44
2018 ANTWERPEN
België

**Rijksdienst voor
Ondernemend
Nederland**

Postbus 40225,
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl

T 088 042 42 42
wnb@rvo.nl

Onze referentie
5190024216802

Kenmerk
FF/75C/2013/0155B.toek.

Bijlagen
6

Datum 18 december 2020
Betreft Beslissing op aanvraag

Geachte [REDACTED],

Op 18 september 2020 heb ik uw verzoek tot wijziging van de ontheffing met kenmerk FF/75C/2013/0155A.toek.js voor het project 'Ruimtelijke inrichting Hertogin Hedwigepolder' ontvangen. Ik heb uw verzoek met uw toelichting van 16 september 2020 beoordeeld. In deze brief leest u wat dit betekent.

Procedure

Op grond van het besluit dat door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit in overeenstemming met de Minister van destijds het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (nu: Infrastructuur en Waterstaat) is genomen na overleg in de Ministerraad op 17 december 2004, werd de voorbereiding en bekendmaking van de besluiten ter uitvoering van het project realisering estuariene natuur in de Hertogin Hedwigepolder gecoördineerd (artikelen 3.35, eerste lid, onder a en b, en 3.36 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro)). De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit trad formeel op als coördinerend bestuursorgaan. Daarbij was in het convenant tussen het Rijk en Provincie Zeeland afgesproken, dat de provincie Zeeland de feitelijke voorbereiding ter hand zou nemen.

Het ontheffingsbesluit met kenmerk FF/75C/2013/0155A.toek.js is op grond van artikel 3.35 lid 1 onder 1 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro), zoals hierboven omschreven, gecoördineerd tot stand gekomen. De coördinatie had tot gevolg dat op dit besluit de procedure van afdeling 3.4 (de Uniforme openbare voorbereidingsprocedure) van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) en de bijzondere regels in artikel 3.35 lid 4 Wro van toepassing waren.

Thans verzoekt u om een wijziging van het ontheffingsbesluit met kenmerk FF/75C/2013/0155A.toek.js. Voornoemde coördinatieregeling wordt niet meer toegepast. Op het onderhavige wijzigingsverzoek neemt RVO een besluit met inachtneming van de Uniforme openbare voorbereidingsprocedure zoals bedoeld in afdeling 3.4 van de Awb.

Behandeling zienswijzen

Het ontwerpbesluit heeft voor eenieder ter inzage gelegen van 27 oktober 2020 tot en met 7 december 2020. Binnen deze zes weken bestond de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen. Van deze mogelijkheid is geen gebruik gemaakt.

Vorige besluiten

Bij besluit van 10 februari 2014, kenmerk FF/75C/2013/0155.toek.js, is ontheffing verleend voor overtredingen van de Flora- en faunawet voor exemplaren van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de buizerd, de kerkuil, de ransuil en de veldspitsmuis.

Bij besluit van augustus 2017 is door RVO aanvullend ontheffing, met kenmerk FF/75C/2013/0155A.toek.js, verleend van verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, lid 2 Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) voor het opzettelijk beschadigen of vernielen van nesten of rustplaatsen van de huismus en de steenuil; alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5, lid 4 voor zover dit betreft het beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en de rugstreeppad voor de periode van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2020.

Inhoud aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de realisatie van het project "Realisering estuariene natuur in de Hertogin Hedwigepolder" waarbij een intergetijdengebied gecreëerd wordt door middel van een landwaartse verlegging van de Scheldedijk en een éénmalige ingreep waarna het systeem de vrijheid krijgt zichzelf te ontwikkelen.

Voor een gedetailleerde beschrijving van de werkzaamheden verwijst u naar de beschrijving uit de eerste ontheffingsaanvraag, de daarop verleende ontheffing FF/75C/2013/0155.toek.js (Bijlage 4 bij dit besluit) en de aanvraag voor- en door RVO verleende ontheffing FF/75C/2013/0155A.toek.js voor de wijziging van de oude ontheffing (Bijlage 5 bij dit besluit).

U geeft aan dat er één wijziging is van de werkzaamheden ten opzichte van de eerdere aanvragen; de aanleg van een panoramaheuvel met gebruik van de vrijkomende grond. U stelt dat door de aanleg van deze heuvel er geen overtredingen van de verbodsbepalingen van de Wnb zijn te verwachten. Daarom is deze heuvel niet verder meegenomen in mijn overwegingen voor dit besluit.

Door vertraging in de onteigeningsprocedures is de planning van de werkzaamheden vertraagd. Met name het grondverzet schuift naar achter in de tijd. Voor een overzicht en planning van alle nog uit te voeren werkzaamheden zie ook paragraaf 1.5, pagina 3, in uw wijzigingsverzoek 'Ruimtelijke inrichting Hedwigepolder' van 18 september 2020 (Bijlage 3 bij dit besluit).

Voor een overzicht van de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering zie ook Bijlage 3 in uw wijzigingsverzoek.

Tijdens een actualiserende monitoring in 2019 zijn nieuwe natuurwaarden aangetroffen in het plangebied. Op de locatie waar eerder een buizerd broedde is een nest van de havik vastgesteld en zijn twee jongen grootgebracht. In 2020 is

de havik opnieuw broedend vastgesteld. De havik is daardoor een broedvogel met een jaarrond beschermd nest in het plangebied.
Ik beoordeel de monitoring uit 2019 en de tussentijdse monitoring in 2020 als voldoende en de uitkomsten ervan zijn verwerkt in dit besluit.

Verzoek

Het verzoek tot wijzigen van de ontheffing met kenmerk FF/75C/2013/0155A.toek.js betreft het verzoek aanvullend ontheffing te verlenen van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, lid 2 Wnb voor wat betreft exemplaren van de havik.

Voorts verzoekt u mij om een wijziging van de looptijd van de ontheffing. De huidige ontheffing verloopt op 31 december 2020. Omdat de procedures zoals de onteigeningsprocedures veel tijd in beslag namen, waardoor grote vertraging is ontstaan in de uitvoering van de werkzaamheden, vraagt u een verlenging aan. De werkzaamheden zijn naar uw verwachting medio 2023 afgelopen, maar u sluit niet uit dat door weersomstandigheden dit niet wordt gehaald. U verzoekt mij daarom de ontheffingsperiode te verlengen tot 31 december 2024. In dit besluit worden meegenomen de reeds gerealiseerde maatregelen voor vogels, vleermuizen, veldspitsmuis en de rugstreeppad en nog enkele te realiseren voorzieningen.

Tenslotte verzoekt u mij om een wijziging van de tenaamstelling van het project. De huidige ontheffinghouder, Waterwegen en Zeekanaal NV, Afdeling Zeeschelde, is van naam veranderd in: De Vlaamse Waterweg nv, afdeling regio Centraal. De adressering is niet gewijzigd.

Besluit

Ik ga akkoord met uw wijzigingsverzoek. Hierbij ontvangt u de nieuwe ontheffing met kenmerk FF/75C/2013/0155B. Dit betekent dat de ontheffing met kenmerk FF/75C/2013/0155A.toek.js is gewijzigd en komt te vervallen op de dag van bekendmaking van het definitieve wijzigingsbesluit. De wijziging ziet toe op het vernielen van een nest van de havik.

Daarnaast is de looptijd van deze ontheffing verlengd tot 31 december 2024 en is de ontheffing op naam van De Vlaamse Waterweg nv gesteld. De ontheffing met kenmerk FF/75C/2013/0155 blijft van kracht en wordt verlengd tot 31 december 2024. De rest van het besluit en de voorschriften blijven ongewijzigd.

Hierbij ontvangt u de nieuwe ontheffing met kenmerk FF/75C/2013/0155B.toek. De overwegingen die ten grondslag hebben gelegen aan dit besluit worden in Bijlage 1 toegelicht. Voor wat betreft mijn overige overwegingen voor de nieuwe ontheffing verwijs ik u naar mijn brief van 10 februari 2014 met kenmerk FF/75C/2013/0155.toek.js en Bijlage 1 van het besluit van augustus 2017 met kenmerk FF/75C/2013/0155A.toek.js.

Ik verleen u voor de periode vanaf de dag van bekendmaking van dit besluit tot en met 31 december 2024 ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, lid 2 Wnb voor zover dit betreft het opzettelijk beschadigen of vernielen van nesten of rustplaatsen van de, havik, huismus, , en de steenuil;

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
18 december 2020

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190024216802

Kenmerk
FF/75C/2013/0155B.toek.

alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5, lid 4 Wnb voor zover dit betreft het beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en de rugstreeppad.

Een kopie van deze ontheffing wordt verstuurd aan de provincie Zeeland.
Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

- a. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soort(en) en beschreven verboden handelingen verleend.
- b. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
- c. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die vallen onder de bevoegdheid van onze minister conform artikel 1.3 van de wet.
- d. Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied voor de realisatie van het project 'Inrichting Hertogin Hedwigepolder', gelegen in de gemeente Hulst op de grens tussen de provincies Oost-Vlaanderen (België) en Oost Zeeuws-Vlaanderen, net ten zuiden van het Verdrongen Land van Saeftinghe, één en ander zoals is weergegeven op de kadastrale kaart in Bijlage 2 van uw aanvraag 'Ruimtelijke inrichting Hedwigepolder' van 18 september 2020.
- e. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met het bevoegd gezag indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift b noodzakelijk zijn.
- f. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
- g. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
- h. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar het bevoegd gezag te zenden.

Specifieke voorschriften

- i. U dient, met in achtneming van onderstaande voorschriften, de maatregelen uit te voeren, voor zover deze nog niet zijn gerealiseerd, zoals beschreven op de pagina's 30 tot en met 44 van het bij het wijzigingsverzoek gevoegde rapport 'Projectplan Herinrichting Hertogin Hedwigepolder' van 16 december 2016; zoals beschreven in de aanvulling op het wijzigingsverzoek van 24 mei 2017 en de aanvulling van 7 juni 2017; en zoals beschreven in Bijlage 3 van uw wijzigingsverzoek 'Ruimtelijk ingrepen Hedwigepolder' van 18 september 2020.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
18 december 2020

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190024216802

Kenmerk
FF/75C/2013/0155B.toek.

- j. De door u getroffen maatregelen ter mitigatie en compensatie zullen na afloop van de werkzaamheden in de Hedwigepolder worden overgedragen aan Stichting Het Zeeuwse Landschap, Alle in dit besluit en eerdere besluiten genoemde voorwaarden voor deze voorzieningen dienen onverkort onderdeel uit maken van deze overdracht en opgenomen te worden in het beheerplan van Stichting Het Zeeuwse Landschap. Wijzigingen in het beheerplan dienen tijdig aan RVO te worden gemeld om beoordeeld te worden.

Havik

- k. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van de havik. Deze loopt globaal van begin maart tot eind augustus. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de havik.
- l. U dient, gedurende de periode van de ontheffing, in december van ieder jaar, een monitoringsrapportage aan te leveren bij het bevoegd gezag betreffende de functionaliteit van de nestmanden. Deze rapportage dient in te gaan op de effectiviteit van de nestmanden voor de havik in relatie tot de stand van de werkzaamheden in het plangebied. Indien blijkt dat de nestmanden niet voldoende functioneel zijn kunnen aanvullende maatregelen door het bevoegd gezag worden opgelegd.

Huismus en steenuil

- m. U dient de werkzaamheden uit te voeren buiten de kwetsbare periode waarin het nest van de huismus wordt gebruikt als broedgelegenheid, maar binnen deze periode ook niet tijdens vorstperioden. Per jaar en per broedpaar kan deze periode zowel eerder als later beginnen en eindigen. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. De geschiktheid van de periode voor de uitvoering van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de huismus. Een deskundige zal bepalen wanneer en hoe de maatregelen daadwerkelijk uitgevoerd gaan worden.
- n. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van de steenuil. Deze loopt globaal van februari tot en met juli. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de steenuil.

- o. U dient, gedurende de periode van de ontheffing, eenmaal per jaar in december een monitoringsrapportage aan te leveren bij het bevoegd gezag betreffende de functionaliteit van de nestkasten. Deze rapportage dient in te gaan op de effectiviteit van de nestkasten voor de huismus in relatie tot de stand van de werkzaamheden in het plangebied. Indien blijkt dat de nestkasten niet voldoende functioneel zijn kunnen aanvullende maatregelen door het bevoegd gezag worden opgelegd.
- p. U dient, gedurende de periode van de ontheffing, eenmaal per jaar in december een monitoringsrapportage aan te leveren bij het bevoegd gezag betreffende de functionaliteit van de steenuilkasten. Deze rapportage dient in te gaan op de effectiviteit van de steenuilkasten voor de steenuil in relatie tot de stand van de werkzaamheden in het plangebied en de kwaliteit van het foerageergebied. Indien blijkt dat de nestkasten niet voldoende functioneel zijn kunnen aanvullende maatregelen door het bevoegd gezag worden opgelegd.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
18 december 2020

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190024216802

Kenmerk
FF/75C/2013/0155B.toek.

Vleermuizen

- q. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare paar- en kraamperiode van de gewone dwergvleermuis en met de kraamperiode van de gewone grootoorvleermuis. Voor de gewone dwergvleermuis lopen deze perioden globaal van half mei tot en met half juli en van half augustus tot en met half oktober. Voor de gewone grootoorvleermuis loopt deze periode globaal van mei tot en met half september. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis en de gewone grootoorvleermuis.
- r. Omdat de eerder opgelegde plant van populieren op de waterkering niet mogelijk is, dient u na inwerkingtreding van het definitieve wijzigingsbesluit, en vóór het actieve seizoen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis, in overleg met het waterschap een definitieve en functionele maatregel te realiseren tussen de bomenrijen op de primaire waterkering. U dient deze maatregel voor te leggen aan RVO.
- s. U dient voor wat betreft de voortplantingsplaats van de gewone dwergvleermuis en de gewone grootoorvleermuis, gedurende de periode van de ontheffing, eenmaal per jaar in december een monitoringsrapportage aan te leveren bij het bevoegd gezag betreffende de functionaliteit van de alternatieve voortplantingsplaatsen in de vorm van paalkasten en de vleermuistoren. Er dienen standaard onderzoeksmethoden te worden gehanteerd zoals omschreven in het vleermuisprotocol. De rapportage dient in te gaan op de effectiviteit van de alternatieve voortplantings- en rustplaatsen voor de gewone dwergvleermuis en de gewone grootoorvleermuis in relatie tot de stand van de werkzaamheden in het plangebied en de kwaliteit van het

foerageergebied. Indien blijkt dat de alternatieve voortplantings- en rustplaatsen niet voldoende functioneel zijn kunnen aanvullende maatregelen door het bevoegd gezag worden opgelegd.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
18 december 2020

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190024216802

Kenmerk
FF/75C/2013/0155B.toek.

Rugstreeppad

- t. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare voortplantings- overwinteringsperiode van de rugstreeppad. Deze perioden lopen globaal van april tot en met juli en van half oktober tot en met maart. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de rugstreeppad.
- u. U dient het wegvangen en verplaatsen van exemplaren van de rugstreeppad uit te voeren na de overwinteringsperiode van de soort, gedurende de periode dat de exemplaren van de soort naar de voortplantingsplaatsen trekken.
- v. In verband met de mogelijke overwintering van de rugstreeppad bij het dijktracé ten zuiden van de vindplaatsen van de soort en het dijktracé nabij het alternatieve leefgebied voor de soort dient u de volgende maatregelen te nemen:
 - De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd buiten de kwetsbare overwinteringsperiode van oktober tot en met maart;
 - Indien exemplaren van de soort voorafgaand aan de overwinteringsperiode worden afgevangen en verplaatst naar het alternatieve leefgebied en het dijktracé wordt afgeschermd voor de soort door het plaatsen van een amfibieënscherm, kunnen de werkzaamheden aan de locaties nabij het dijktracé wel in de overwinteringsperiode van de rugstreeppad worden uitgevoerd.

Overige voorschriften

- w. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige¹ op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.
- x. U dient een ecologisch werkprotocol op te stellen dan wel aan te passen met daarin bovengenoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte te worden gesteld.
- y. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, minimaal vier maanden voor het verstrijken van deze termijn, een verzoek tot verlenging van de ontheffing in te dienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.

¹ "Onder een ecologisch deskundige verstaan wij een persoon die ecologisch advies verstrekt of werkzaamheden begeleidt op het gebied van habitats en soorten en die schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis heeft."

Beroep

Het besluit ligt ter inzage op het Provinciehuis van de Provincie Zeeland, 1 loket, aan de Abdij 6, 4330 te Middelburg.

Dit besluit is genomen door RVO met inachtneming van de Uniforme openbare voorbereidingsprocedure zoals bedoeld in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb). De termijn voor het instellen van beroep bedraagt 6 weken en vangt aan met ingang van de dag waarop het besluit en de daarop betrekking hebbende stukken ter inzage zijn gelegd.

Op grond van artikel 3.15, Awb, kan een belanghebbende gedurende zes weken na bekendmaking van dit besluit tegen dit besluit beroep instellen. Het beroepschrift dient te worden gericht aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA Den Haag.

Belanghebbenden aan wie redelijkerwijs niet verweten kan worden dat zij geen zienswijze naar voren hebben gebracht op het ontwerp van het desbetreffende besluit, kunnen ook beroep instellen.

Op dit besluit is afdeling 2 van hoofdstuk 1 van de Crisis- en herstelwet van toepassing. Dat betekent onder meer dat de beroepsgronden in het beroepschrift dienen te worden opgenomen. Dit betekent dat de belanghebbende in het beroepschrift moet aangeven welke beroepsgronden hij aanvoert tegen het besluit. Na afloop van de termijn van zes weken kunnen geen nieuwe beroepsgronden meer worden aangevoerd. Vermeld in het beroepschrift dat de Crisis- en herstelwet van toepassing is.

Het beroep schorst niet de werking van het besluit. Indien er beroep is ingesteld is het mogelijk om een voorlopige voorziening te vragen, bijvoorbeeld inhoudende een schorsing. Het verzoek om voorlopige voorziening moet worden ingediend bij de Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Meer informatie

Heeft u nog vragen, kijk dan op onze website mijn.rvo.nl. Of bel ons: 088 042 42 42 (lokaal tarief).

Met vriendelijke groet,

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
namens deze:

Arjan Wierda
Teammanager Vergunningen Natuur Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
18 december 2020

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190024216802

Kenmerk
FF/75C/2013/0155B.toek.

Bijlage 1: overwegingen Wet natuurbescherming

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
18 december 2020

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190024216802

Kenmerk
FF/75C/2013/0155B.toek.

Actualisatie vigerende ontheffing

Op 17 augustus 2020 heeft RVO samen met uw projectorganisatie een veldbezoek aan de projectlocatie gebracht. Doel was om voor een aantal locaties vast te stellen wat de inmiddels uitgevoerde maatregelen waren en hoe functioneel ze zijn. Daaropvolgend zijn door RVO nog enkele aanvullende vragen gesteld, door u beantwoord in uw reactie van 16 september 2020 (Bijlage 2 bij dit besluit). Bij uw wijzigingsverzoek van 18 september 2020 heeft u de tussentijdse monitoring over 2020 toegevoegd in Bijlage 5 van uw verzoek (Bijlage 3 bij dit besluit).

Op locatie is vastgesteld dat de bomenrij naar de vleermuistoren nog moet worden aangevuld. Dat zal op korte termijn gebeuren.

U bent in overleg met het waterschap voor het plaatsen van een duurzame functionele verbinding tussen de rij populieren en de lindebomen op de primaire waterkering. Zodra een ontwerp beschikbaar is, dient u deze ter beoordeling voor te leggen aan RVO.

Ik beoordeel uw monitoringsrapportage van 2019 (Bijlage 6 bij dit besluit) en de tussentijdse monitoring van 2020, alsmede de uitgevoerde maatregelen als voldoende.

Instandhouding van de havik

Artikel 3.1, lid 2 Wet natuurbescherming

De havik is in het plangebied aangetroffen. In 2019 en 2020 is een broedpaar vastgesteld in een boom die voorheen door een buizerd was bezet. Het nest dient verwijderd te worden voorafgaande aan de ontgrondingswerkzaamheden. Met het vergraven van de Hedwigepolder zal in het plangebied geen geschikte nestlocatie meer aanwezig zijn. In de directe omgeving zijn echter andere houtopstanden die kunnen fungeren als alternatieve nestlocaties voor de havik. Ter vervanging van de huidige nestplaats zijn in de directe omgeving vier nestmanden voor de havik gerealiseerd. Zo blijven er voldoende uitwijkmogelijkheden voor de soort aanwezig in de omgeving van het plangebied.

Door het treffen van mitigerende maatregelen zoals het verwijderen van de nestlocatie buiten het broedseizoen en het aanbrengen van alternatieve nestmanden is echter niet te voorkomen dat de aanwezige nestlocatie verdwijnt.

Er blijft ondanks het treffen van maatregelen dus sprake van overtreding van artikel 3.1, lid 2 van de Wnb. Het verkrijgen van een ontheffing is daarmee noodzakelijk. Het verlies van de nestlocatie dient te worden gecompenseerd te worden. Dit gebeurt door het in de directe omgeving ophangen van vier nestmanden. U zult het toekomstig gebruik van de nestmanden door de havik monitoren.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de havik tot een minimum te beperken stelt u bovengenoemde maatregelen voor.

Ik beoordeel de door u voorgestelde maatregelen als voldoende.

Gunstige staat van instandhouding

De havik wordt ruim verspreid in Nederland waargenomen. In Zeeland heeft de soort zich sinds 2002 gevestigd met een totaal aantal broedparen van naar schatting tussen de 55 en 75 paar. In Zeeuws-Vlaanderen gaat het om tussen de 10 en 12 broedparen. Voor Zeeland is de staat van instandhouding gunstig.

Binnen het plangebied is er sinds 2019 één broedpaar. Het nest zal als gevolg van de werkzaamheden worden verwijderd alsook de overige houtopstanden waardoor de havik uit het plangebied verdwijnt. Omdat de aantalsontwikkeling in Zeeland en Zeeuws-Vlaanderen positief is zal het verdwijnen van één nest deze ontwikkeling niet wezenlijk beïnvloeden. In de directe omgeving van het plangebied zijn houtopstanden aanwezig waar de vervangende nestmanden zullen worden opgehangen. Het is aannemelijk dat de soort in de omgeving van het plangebied aanwezig blijft.

De gunstige staat van instandhouding van de havik komt niet in gevaar mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Andere bevredigende oplossing

In de voorgaande ontheffing met kenmerk FF/75C/2013/0155.toek.js is reeds geconcludeerd dat er geen alternatieve locatie voor het gehele project is. Dat betekent dat de kap van de jaarrond beschermde nestboom onvermijdelijk is.

In uw planning houdt u rekening met de kwetsbare periode van de havik. U zal alternatieven realiseren in de vorm van vier nestmanden voor de havik. Hoewel volgens u de nestmanden formeel geen erkende compensatiemaatregel is zal het volgens u een positieve bijdrage aan de roofvogelstand in het algemeen in het gebied leveren. De manden worden opgehangen in bosopstanden van oude of middeloude bomen zo dicht mogelijk op de Hedwigepolder.

Door de gekozen inrichting, werkwijze en planning buiten de kwetsbare periode van de havik wordt schade aan de havik zoveel mogelijk voorkomen. Hiermee is voldoende aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

Belang

U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd voor de havik op grond van het belang 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid' zoals genoemd in artikel 3.3, lid 4, sub b Wet Natuurbescherming.

Dit belang is ook niet gewijzigd in het wijzigingsverzoek van de ontheffing met kenmerk FF/75C/2013/0155.toek.js en daarmee wordt voldaan aan de wettelijke eis die de Wnb stelt.

Gelet op het voorgaande ben ik van oordeel dat het belang 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid' voldoende is om de negatieve effecten op de havik, die als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

Conclusie

Met inachtneming van bovenstaande kan de ontheffing worden uitgebreid met het verwijderen van één nest van de havik. Ik stem ook in met uw verzoek voor de

verlenging van de huidige ontheffing en de wijziging van de tenaamstelling van de aanvrager.

Voor wat betreft mijn overige overwegingen voor de nieuwe ontheffing, met name de voorschriften voor exemplaren van de buizerd, de huismus, de kerkuil, de ransuil, de steenuil, de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de gewone grootoorvleermuis, de veldspitsmuis en de rugstreeppad en voor mijn overwegingen voor de andere bevredigende oplossing en het belang, verwijs ik naar mijn besluit FF/75C/2013/0155.toek.js en de aanvullingen daarop uit de ontheffing FF/75C/2013/0155A.toek.js.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

18 december 2020

Onze referentie

Aanvraagnummer
5190024216802

Kenmerk

FF/75C/2013/0155B.toek.

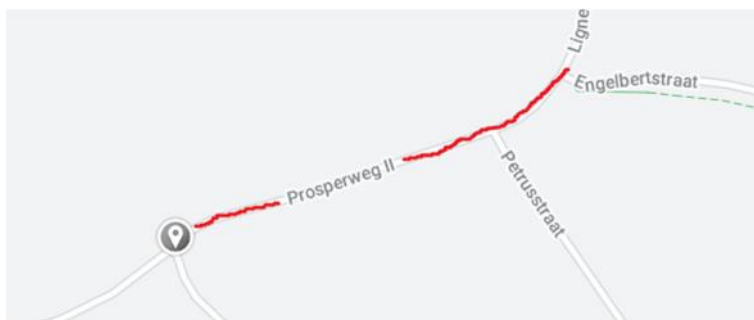
Vragen RVO met reactie daarop

16 september 2020

1. Op p.6 van bovengenoemd rapport is aangegeven dat de veldspitsmuis als gevolg van het geïntensiveerd beheer van de zeedijk het projectgebied heeft verlaten. Wanneer is dit gebleken en wanneer is voor het laatst geïnventariseerd of de veldspitsmuis nog in het plangebied (en omliggende omgeving/vervangende natuurgebied) aanwezig is? Is de veldspitsmuis bij de laatste inspectie(s) (wel) buiten het projectgebied, mogelijk in het vervangende natuurgebied, waargenomen?

Reactie

*De veldspitsmuis is tijdens de inventarisatie in oktober 2019 niet meer op de zeedijk aangetroffen. De laatste 3 jaren is er, in overleg met het Waterschap, zorgvuldig aangepast beheer gevoerd op de zeedijk van de Hedwigepolder. Er is drie keer per jaar gemaaid om het biotoop van de veldspitsmuis te verstoren zodat deze wegtrekt naar de zeedijk aan de Prosperweg II en de Emmaweg (oppervlakte vergelijkbaar met dijk lengte Hedwigepolder), richting Emmadorp. De veldspitsmuis is hier ook waargenomen tijdens de inventarisaties in 2019. Het dijk tracé langs de Prosperweg II wordt ontpacht en het beheer aangepast om het geschikt te maken als biotoop voor de veldspitsmuis (oppervlakte circa: 3400 meter * 80 meter= 27,2 hectare)*

In het aangelegde vervangende natuurgebied is de veldspitsmuis nog niet aangetroffen.

2. Op p.26 van bovengenoemd rapport wordt gesteld dat er geschikt biotoop is voor de veldspitsmuis in het nieuwe, vervangende natuurgebied buiten het plangebied. Kunt u toelichten (a) wanneer dit vervangende natuurgebied geschikt is gemaakt, (b) waaruit blijkt dat dit natuurgebied inderdaad geschikt is voor de veldspitsmuis en (c) hoe verhoudt de omvang van dit gebied zich tot het voormalige biotoop van de veldspitsmuis in het plangebied?

Reactie

Het vervangende natuurgebied is 0,5 ha groot. Het is ingericht in 2017. Er zijn onder andere struiken gepland en er is een kruidenmengsel ingezaaid. Het eerste jaar was het nog niet geschikt vanwege het ontbreken van vegetatie. Vanaf 2018 is het geschikt als leefgebied voor de veldspitsmuis. Het bestaat uit een gevarieerd biotoop: water, oevervegetatie, ruigte, struweel. Dit zijn belangrijke onderdelen van het leefgebied.

De oppervlakte van het vervangend natuurgebiedje is kleiner dan de oppervlakte van bestaand leefgebied die verloren gaat als gevolg van vergraven van de dijken en vergraven van natuurgebied in de Hedwigepolder (o.a. de Pieleput). Deze tijdelijke terugval wordt weer opgevangen door een toename van geschikt leefgebied in de toekomstige situatie, wanneer de dijktafsluitingen weer een beheer krijgen dat vergelijkbaar is met het oorspronkelijke dijkbeheer. Het verlies van leefgebied in natuurgebied binnen de grenzen van de Hedwigepolder wordt deels gecompenseerd in nieuw aangelegd natuurgebied aan de rand van de nieuwe dijken, conform het inrichtingsplan. In de ontheffing is aangegeven dat een dergelijke 'dip in de populaties' zal ontstaan, maar dat deze beperkt en tijdelijk van aard zal zijn.

3. Bijlage 3 van bovengenoemd rapport geeft een overzicht van de stand van zaken. Op p.25, is toegelicht dat in februari 2020 bomen ter hoogte van het moerasgebied 'Pielenput' zijn gecheckt op de aanwezigheid van broedvogels en vaste verblijfplaatsen van roofvogels. Hieruit merk ik op dat tijdens de winterslaap van de veldspitsmuis (half november tot eind maart) mogelijk versturende werkzaamheden hebben plaatsgevonden aan de 'Pielenput'. Kunt u toelichten welke werkzaamheden hebben plaatsgevonden aan de dijken en de 'Pielenput' tijdens de winterslaap van de veldspitsmuis? En hoe hierbij verstoring op de veldspitsmuis is voorkomen?

Reactie

Er is geen link tussen de controle in februari en verstoring van eventuele veldspitsmuizen. In de bijlage het plan van de ontmanteling van de moeraszone.

De fasering van de ontmanteling is als volgt uitgevoerd:

- *Start ontbossing in november: grote bomen gekapt (niet ontstronkt) op dammetjes aan weerszijden van moeraszone; bomen met aanwezigheid van nesten of andere tekenen op aanwezigheid van vogelsoorten bleven behouden; voor midden november werd in overleg met Alex besloten om de struiken en stronken langs het moerasgebied voorlopig te laten staan (vooral op basis van mogelijke rugstreeppad aanwezigheid)*
- *Jan/feb 2020: overleg ivm aanwezigheid kleine marterachtigen; er werd toen geconcludeerd dat er een moeilijke puzzel lag rond moerasgebied omdat dit vanaf midden maart goede biotoop is voor marterachtigen en dat de rugstreeppad daar mogelijk in winterslaap lag*
- *Eerste helft feb 2020: opmaak plan in bijlage in overleg met Altenburg & Wymenga en Alex Wieland (ecoloog)*
- *Eind feb 2020: start ontwateren moeraszone*
- *12 maart 2020: maaien moeraszone, enkel waar eerder water stond; dammetjes bleven vrijwaard.*
- *Eind maart/begin april: bezoek Altenburg & Wymenga om te controleren op aanwezigheid rugstreeppad in moerasgebied. Er werden geen rugstreeppadden aangetroffen; hierna werden de struiken en overige begroeiingen verwijderd in moerasgebied en op de dammetjes en werden de stronken op het oostelijke dammetje naast moeraszone verwijderd.*

Gelet op bovenstaande menen wij te kunnen concluderen dat er geen interactie mogelijk was met overwinterende veldspitsmuizen (zo hiervan al sprake zou zijn) nabij de moeraszone.

Ruimtelijke inrichting Hedwigepolder

**Aanvullende ontheffingsaanvraag
soortenbescherming Wet natuurbescherming**

**Tevens adressering naamswijziging aanvrager,
verlenging reeds verleende ontheffingen en
opmerkingen ten aanzien van de
panoramaheuvel.**

projectnummer 0420667.100
definitief revisie 00
18 september 2020

Ruimtelijke inrichting Hedwigepolder

Aanvullende ontheffingsaanvraag soortenbescherming Wet natuurbescherming

Tevens adressering naamswijziging aanvrager, verlenging reeds verleende ontheffingen en opmerkingen ten aanzien van de panoramaheuvel.

projectnummer 0420667.100

definitief revisie 00
18 september 2020

Auteurs

L.J.G. Koks
A.H.P. Martinus

Opdrachtgever

Vlaams-Nederlandse Scheldecommissie
Jacob Obrechtlaan 3
4611 AP
Bergen op Zoom

Antea Group is aangesloten bij het
Netwerk Groene Bureaus

De informatie in voorliggende rapportage is (deels) afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

datum vrijgave	beschrijving revisie 00	goedkeuring	vrijgave
18-09-2020	definitief	L.J.G. Koks 	H.A.M. van de Wetering

Inhoudsopgave

Blz.

1	Algemene gegevens	2
1.1	Aanvrager	2
1.2	Contactpersoon / adviseur	2
1.3	Naam van de door u voorgenomen activiteit(en)/ontwikkeling(en)	2
1.4	Locatie van de door u voorgenomen activiteit(en)/ontwikkeling(en)	2
1.5	Beschrijving van de door u voorgenomen activiteit(en)/ontwikkeling(en):	3
1.6	Periode waarbinnen de activiteiten plaatsvinden:	4
1.7	Periode waarbinnen de ontheffing nodig is:	4
1.8	Werken volgens een gedragscode:	7
1.9	Eerder verleende ontheffing of omgevingsvergunning inclusief vvgb voor soorten:	7
2	Aanwezige beschermde soorten	8
2.1	Soortgroep: vogels met een jaarrond beschermd nest	8
3	Soorten en verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming	9
3.1	Voor welke soorten wordt een ontheffing aangevraagd?	9
3.2	Ecologische inventarisatie	9
4	Belangen en doel	12
4.1	Op grond van welk wettelijk belang wordt een ontheffing aangevraagd?	12
4.2	Motivering wettelijk belang(en) in relatie tot de activiteit	12
5	Andere bevredigende oplossingen (alternatieven)	13
6	Mitigatie	14
6.1	Worden er maatregelen getroffen die het effect van uw initiatief op een of meerdere soorten verzachten?	14
6.2	Mitigerende maatregelen	14
6.2.1	Havik	14
7	(Gunstige) staat van instandhouding van de betreffende soorten	16

Bijlagen

Bijlage 1 – Concept notitie bevoegdheid vergunning en ontheffing

Bijlage 2 – Kadastrale kaart

Bijlage 3 – Overzicht stand van zaken

Bijlage 4 – Voorzieningen vleermuizen, uilen en huismussen

Bijlage 5 – Tussentijdse Monitoringsrapportage 2020

Context voorliggende ontheffingsaanvraag

Voor u ligt het Activiteitenplan behorende bij de ontheffingsaanvraag in het kader van de Wet natuurbescherming welke benodigd is voor de werkzaamheden die plaatsvinden in het kader van het project Herinrichting Hertogin Hedwigepolder. Dit betreft een aanvullende ontheffingsaanvraag. Op 10 februari 2014 is reeds een ontheffing voor dit project verleend voor diverse onder de destijds geldende Flora- en faunawet beschermde soorten (kenmerk FF/75C/2013/0155.toek.js) en in 2017 is een aanvulling op de ontheffing Wet natuurbescherming verleend (FF/75C/2013/0155A).

Voorliggende aanvraag betreft een aanvulling op de initiële aanvraag (met kenmerk FF/75C/2013/0155.toek.js) voor de werkzaamheden die plaatsvinden in het kader van de Herinrichting van de Hertogin Hedwigepolder. Het betreft een ontheffingsaanvraag voor de havik die in het gebied aanwezig is. Deze was bij de ontheffingsaanvraag van 2017 nog niet meegenomen.

Daarnaast wordt het aspect van de naamswijziging van de aanvrager in deze aanvraag opgenomen en wordt verlenging van de termijn van de reeds verleende ontheffingen aangevraagd. Ook wordt de wijziging van het planvoornemen omtrent het planonderdeel panoramaheuvel belicht. Deze wijziging leidt niet tot wezenlijke effecten op conform de Wnb wettelijk beschermde soorten, maar zal wel worden beschouwd.

1 Algemene gegevens

1.1 Aanvrager

Aanvrager: De Vlaamse Waterweg nv, afdeling Regio Centraal

De Vlaamse Waterweg nv is onderdeel van een buitenlandse mogendheid, waarmee de bevoegdheid van RVO een gegeven is. Dit wordt verder toegelicht in Bijlage 1.

Naam voorletters(s): Wim Dauwe

Adres (straat, huisnummer, postcode en plaats):

Lange Kievitstraat 111-113 bus 44
2018 Antwerpen
België

Telefoonnummer: +32 3 224 67 11

Berichtenbox naam: -

BSN-nummer: -

E-mailadres: Wim.Dauwe@vlaamsewaterweg.be

Bedrijf / organisatie (indien aan de orde): De Vlaamse Waterweg nv

KvK-nummer: -

UBN (uniek bedrijfsnummer): -

1.2 Contactpersoon / adviseur

Naam en adres (straat, huisnummer, postcode en plaats):

L.J.G. Koks
Beneluxweg 125
4904 SJ Oosterhout
Postbus 40
4900 AA Oosterhout

Telefoonnummer: 06 20 54 49 39

E-mailadres: luc.koks@anteagroup.com

1.3 Naam van de door u voorgenomen activiteit(en)/ontwikkeling(en)

Herinrichting Hertogin Hedwigepolder

1.4 Locatie van de door u voorgenomen activiteit(en)/ontwikkeling(en)

Naam en adres (straat, huisnummer, postcode, plaats en gemeente) / omschrijving locatie (indien locatie niet gekoppeld is aan een huisadres): Het plangebied ligt in de oostpunt van Zeeuws-Vlaanderen, in de gemeente Hulst. Het bestaat uit het Sieperdaschor, de Sieperdadijk en de Scheldedijk, en het Nederlandse deel van de Hedwigepolder.

Kadastrale gegevens: Zie de kadastrale kaart in Bijlage 2.

1.5 Beschrijving van de door u voorgenomen activiteit(en)/ontwikkeling(en):

Algemene beschrijving voornemen

Geef hieronder een gedetailleerde beschrijving van de voorgenomen activiteit(en)/ontwikkelingen, leg hierbij een relatie met de relevante verbodsbepalingen zoals genoemd onder punt 3 van het aanvraagformulier:

Werkzaamheden ontheffingsaanvraag

Voor een gedetailleerde beschrijving van het planvoornemen wordt verwezen naar de beschrijving zoals opgenomen in de initiële ontheffingsaanvraag en opgenomen in de verleende ontheffing (kenmerk FF/75C/2013/0155.toek.js), inclusief de informatie zoals opgenomen in de aanvraag en het Wijzigingsbesluit van 2017 (kenmerk FF/75C/2013/0155A.corres.kn).

Wijziging ontwerp in verband met aanleg panoramaheuvel

De werkzaamheden van de initiële ontheffing zijn met betrekking tot het uiteindelijke ontwerp op enkele onderdelen gewijzigd. Het betreft de wijziging met betrekking tot de verwerking van de vrijkomende grond in de aanleg van de panoramaheuvel. Voor deze wijziging wordt tevens een uitgebreide omgevingsvergunning met afwijking Rijksinpassingsplan aangevraagd, alsook wordt de vergunning Wet natuurbescherming voor de beschermde Natura 2000-gebieden aangepast.

Voor de ontheffing Wet natuurbescherming voor beschermde soorten geldt dat de wijziging niet leidt tot de noodzaak van wijziging van de daarvoor verleende ontheffingen. Immers, de panoramaheuvel wordt aangelegd in de laatste fase van de realisatie van het Hedwige-Prosperproject, waarbij kan worden aangenomen dat er zich op het werkterrein van de heuvel geen biotopen voor beschermde soorten bevinden. Het werkterrein bestaat dan uit recent vergraven grond en transportroutes van materieel dat betrokken is bij de inrichting van het gebied. Bovendien vinden de werkzaamheden plaats onder ecologische begeleiding van een ecooloog van de aannemer, die daarvoor een ecologisch werkprotocol heeft opgesteld dat is gebaseerd op de verleende ontheffingen. Daarmee is voldoende geborgd dat bij de aanleg van de panoramaheuvel geen verbodsbepalingen ten aanzien van beschermde soorten worden overtreden.

Vanwege de lange onteigeningsprocedure moest de planning bijgesteld worden en is later begonnen met de werkzaamheden dan initieel werd voorzien. Daarom is verlenging van de reeds verleende ontheffingen aan de orde. De planning van de werkzaamheden in de Hedwigepolder ziet er als volgt uit:

- 1) Grondverzetseizoen 2020 (tot wanneer het te nat wordt om nog efficiënt te werken)
 - a. Afwerken geulensysteem Hedwigepolder
 - b. Afwerken Nieuwe Primaire Waterkering
 - c. Realisatie bermuitbreiding Leidingendam (deels in 2021)
- 2) Grondverzetseizoen 2021 (maart 2021-nov 2021)
 - a. Bouw tijdelijke laadconstructie
 - b. Afvoer gronden eigendom aannemer (scheldeschor en sieperdaschor)
 - c. Grotendeels afwerken alle werfinrichting/afbraakwerken binnen Hedwigepolder
- 3) Grondverzetseizoen 2022 (maart 2022-nov 2022)
 - a. Afwerken binnendijkse werkzaamheden
 - b. Afwerken afbraak in bestaande dijken
 - c. Afgraven dijken en opbouw panoramaheuvel

De afronding van de werken wordt thans medio 2023 voorzien. Deze planning is met name afhankelijk van de weersomstandigheden, dit wordt uitgebreider beschreven in paragraaf 1.7.

Voor een overzicht van de stand van zaken wordt verwezen naar Bijlage 3.

Relevante verbodsbepalingen:

Voor de havik wordt een ontheffing aangevraagd voor artikel 3.1 Wnb.

Artikel 3.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

1.6 Periode waarbinnen de activiteiten plaatsvinden:

Vul hieronder de periode in waarbinnen de activiteit(en) of ontwikkeling en bijbehorende handelingen worden uitgevoerd:

Startdatum: 15-11-2020

Einddatum: 31-12-2024

1.7 Periode waarbinnen de ontheffing nodig is:

Vul hieronder de periode in waarbinnen u een ontheffing nodig heeft:

Startdatum: 15-11-2020

Einddatum: 31-12-2024

Wijkt deze periode af van de onder 1.6 aangegeven periode van activiteiten/ontwikkeling?

Nee. Het is waarschijnlijk dat de periode dat de ontheffing nodig is beperkt is, momenteel wordt verwacht dat de werkzaamheden medio 2023 afgerond worden, maar uitloop in verband met bijvoorbeeld weersomstandigheden is mogelijk. De Vlaamse Waterweg nv kan RVO hiervan op de hoogte stellen door middel van de jaarlijkse voortgangsrapportage en het monitoringverslag. Vooral nog wenst De Vlaamse Waterweg nv te beschikken over de mogelijkheid de gehele periode te mogen benutten. Vandaar dat de ontheffing tot eind 2024 wordt aangevraagd.

Verlenging van ontheffingsperiode van reeds eerder verleende ontheffingen

In 2014 en 2017 zijn reeds eerder ontheffingen verleend.

In de Ontheffing van 2014 (kenmerk FF/75C/2013/0155.toek.js) is ontheffing verleend voor:

- Gewone dwergvleermuis
- Ruige dwergvleermuis
- Buizerd
- Kerkuil
- Ransuil
- Veldspitsmuis

De ontheffingsperiode loopt tot en met 31 december 2020.

In de Ontheffing van 2017 (kenmerk FF/75C/2013/0155A.corres.kn) is ontheffing verleend voor:

- Gewone dwergvleermuis
- Ruige dwergvleermuis
- Gewone grootoorvleermuis
- Rugstreepd

De ontheffingsperiode loopt tot en met 31 december 2020.

De werkzaamheden waarvoor de ontheffingen zijn aangevraagd en verleend kunnen als gevolg van procedurele vertraging voorafgaand aan de start van het project, niet binnen de geldende ontheffingsperiode worden afgerond. Daarom wordt voor beide ontheffingen een verlenging van deze periode aangevraagd.

De periode van verlenging betreft 1 januari 2021 tot en met 31 december 2024.

Voor de periode van verlenging geldt dat een groot deel van de inrichtingswerken reeds zijn uitgevoerd. Daarmee zijn veel biotopen van de ontheffingssoorten niet meer aanwezig, en geldt dat nog slechts voor enkele soorten verbodsbepalingen worden overtreden door het weghalen van de laatste natuurlijke elementen en beschermde verblijfplaatsen in het plangebied.

Echter de verleende ontheffingen voorzien ook in de verplichte aanleg van nieuwe voorzieningen voor met name beschermde voortplantings- en verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen, naast nieuw leefgebied voor enkele andere soorten. De aanleg van deze voorzieningen heeft reeds plaatsgevonden binnen de looptijd van de verleende ontheffingen; de voorzieningen dienen echter te worden gehandhaafd, en de functionaliteit te worden geborgd, gedurende ten minste de periode waarin verlenging is voorzien. Voor de natuurgebiedjes en de vleermuistoren is deze periode in principe onbegrensd. Onderstaand wordt nader gespecificeerd voor welke soorten en welke bijbehorende voorzieningen en overtreding van welke verbodsbepalingen de verlenging specifiek wordt aangevraagd.

Gewone dwergvleermuis:

- Beschermde verblijfplaatsen worden eind oktober 2020 verwijderd (het is de bedoeling de woning eind oktober 2020 te slopen);
- Compenserende voorzieningen zijn aanwezig buiten de reikwijdte van de werkzaamheden, en dienen gedurende de verlenging en de periode daarna in stand te worden gehouden. De compenserende voorzieningen betreffen de geplaatste individuele vleermuiskasten en de vleermuistoren;
- Zie voor een volledig overzicht van de compenserende voorzieningen het bijgevoegde overzicht Stand van zaken mitigerende voorzieningen Hedwigepolder en het tussentijdse monitoringsrapport 2020 (Bijlagen 3, 4 en 5).

Ruige dwergvleermuis:

- Beschermde verblijfplaatsen zijn nog sporadisch aanwezig in de restanten van de populierenbeplantingen. Deze worden in de daarvoor best passende periode van het seizoen onder ecologische begeleiding verwijderd;
- Compenserende voorzieningen zijn aanwezig buiten de reikwijdte van de werkzaamheden, en dienen gedurende de verlenging en de periode daarna in stand te worden gehouden. De compenserende voorzieningen betreffen de geplaatste individuele vleermuiskasten en de vleermuistoren;
- Zie voor een volledig overzicht van de compenserende voorzieningen het bijgevoegde overzicht Stand van zaken mitigerende voorzieningen Hedwigepolder en het tussentijdse monitoringsrapport 2020 (Bijlagen 3, 4 en 5).

Buizerd:

- Beschermde verblijfplaatsen zijn nog aanwezig;
- Er wordt 75 m afstand gehouden tot deze verblijfplaatsen;
- De buizerd wordt geacht het projectgebied te verlaten en de nieuw aangeboden compenserende verblijfplaatsen buiten het projectgebied te ontdekken en in gebruik te nemen. Dit jaar werd ook een broedlocatie buiten het plangebied aangetoond. Zie voor een volledig overzicht van de compenserende voorzieningen het bijgevoegde overzicht Stand van zaken mitigerende voorzieningen Hedwigepolder en het tussentijdse monitoringsrapport 2020 (Bijlage 3 en 5).

Kerkuil:

- Beschermde verblijfplaatsen zijn niet meer aanwezig;
- De kerkuil heeft de nieuw aangeboden compenserende verblijfplaatsen buiten het projectgebied ontdekt en ingenomen;
- Zie voor een volledig overzicht van de compenserende voorzieningen het bijgevoegde overzicht Stand van zaken mitigerende voorzieningen Hedwigepolder en het tussentijdse monitoringsrapport 2020 (Bijlagen 3, 4 en 5).

Ransuil

- Beschermde verblijfplaatsen zijn niet meer aanwezig;
- De ransuil is vliegende bij de nieuw aangeboden compenserende verblijfplaatsen buiten het projectgebied waargenomen, maar heeft deze nog niet als nest in gebruik genomen;
- Zie voor een volledig overzicht van de compenserende voorzieningen het bijgevoegde overzicht Stand van zaken mitigerende voorzieningen Hedwigepolder en het tussentijdse monitoringsrapport 2020 (Bijlagen 3, 4 en 5).

Veldspitsmuis

- De veldspitsmuis heeft als gevolg van geïntensiveerd beheer van de zeedijk het projectgebied verlaten, aangezien bij eerdere vangacties geen veldspitsmuizen meer zijn aangetroffen. De dijken buiten het projectgebied krijgen een extensief beheer dat duurzaam leefgebied voor de veldspitsmuis moet garanderen. Op de dijken buiten het plangebied zijn regelmatig veldspitsmuizen waargenomen (gezien en gehoord), waaruit blijkt dat ze daar in ieder geval actueel leefgebied hebben.

Gewone grootoorvleermuis

- Beschermde verblijfplaatsen in de naastgelegen schuur worden eind oktober 2020 verwijderd (het is de bedoeling de woning eind oktober 2020 te slopen);
- Compenserende voorzieningen zijn aanwezig buiten de reikwijdte van de werkzaamheden, en dienen gedurende de verlenging en de periode daarna in stand te worden gehouden. De compenserende voorzieningen betreffen de geplaatste individuele vleermuiskasten en de vleermuistoren;
- Zie voor een volledig overzicht van de compenserende voorzieningen het bijgevoegde overzicht Stand van zaken mitigerende voorzieningen Hedwigepolder en het tussentijdse monitoringsrapport 2020 (Bijlagen 3, 4 en 5).

Rugstreeppad

- De rugstreeppad is nog binnen het werkgebied aanwezig (zie bijlage 5). Tijdens de afronding van de werkzaamheden worden de ontheffingsvoorwaarden uit de aanvullende ontheffing van kracht. Daarmee geldt dat voor de rugstreeppad de verlenging van ontheffing voor overtreding van verbodsbepalingen, zoals geformuleerd

in de ontheffing met kenmerk FF/75C/2013/0155A.corres.kn, het meest concreet van toepassing is.

Duurzame instandhouding van de voorzieningen na ontheffingsperiode

Gedurende de uitvoering van de werken, ziet De Vlaamse Waterweg er op toe dat de aannemer conform het ecologisch werkprotocol werkt. Daarnaast wordt het gebied gemonitord, en wordt tevens regelmatig gecontroleerd wat de toestand van de compenserende voorzieningen is. Zo is er eerder sprake geweest van vandalisme en diefstal van voorzieningen. Dit gebeurt in samenwerking met de provincie Zeeland.

Na afronding van het Hedwigeproject, zal het beheer van de voorzieningen voortgezet worden. De provincie Zeeland zal hierover afspraken maken met de beoogde beheerder van het gebied, Stichting Het Zeeuwse Landschap. Deze afspraken worden op korte termijn op schrift gesteld. Op basis van deze afspraken zal het beheer van de compenserende voorzieningen worden voortgezet, zo lang als dat nodig is. In de ontheffing kan een voorschrift hierover opgenomen worden. T.z.t. zal aan het bevoegd gezag worden medegedeeld wanneer en aan wie de verplichting omtrent beheer zal worden overgedragen, waarbij binnen het beheer ook aandacht is voor de functionaliteit van de nog-niet-gebruikte voorzieningen.

1.8 Werken volgens een gedragscode:

Worden er werkzaamheden uitgevoerd overeenkomstig een door de Staatssecretaris van EZ vastgestelde gedragscode?

Ja. Voor de herinrichting van de Hedwigepolder en het Sieperdaschor wordt de Gedragscode Flora- en faunawet voor Waterschappen van toepassing verklaard (goedgekeurd door het Ministerie van EL&I op 6 februari 2012). Deze is tevens opgenomen in het Ecologische werkprotocol dat in het contract van de aannemer is opgenomen.

1.9 Eerder verleende ontheffing of omgevingsvergunning inclusief vvgb voor soorten:

Is er eerder een ontheffing of toestemming verleend door RVO of een ander overheidsorgaan voor dezelfde werkzaamheden of activiteiten?

Voor de inrichting van de Hertogin Hedwigepolder (hierna te noemen Hedwigepolder) is door Dienst Regelingen (huidig Rijksdienst voor Ondernemend Nederland; RVO) op 10 februari 2014 een ontheffing Flora- en faunawet verleend (FF/75C/2013/0155.toek.js). In het besluit zijn specifieke voorschriften opgenomen. In 2017 is een aanvulling op de ontheffing Wet natuurbescherming verleend (FF/75C/2013/0155A).

2 Aanwezige beschermde soorten

Geef hieronder aan welke beschermde soorten aanwezig zijn binnen de invloedssfeer van de activiteit(en) waarvoor u de ontheffing aanvraagt:

De havik is aanwezig binnen de plangrenzen.

2.1 Soortgroep: vogels met een jaarrond beschermd nest

Soort(en) | Nederlandse en wetenschappelijke naam:

1. Havik (*Accipiter gentilis*)

Functie(s) van het plangebied voor de soort(en):

Nestlocatie en foerageergebied.

Soort vastgesteld op basis van welke informatie:

De aanwezigheid van de havik is bepaald aan de hand van de veldbezoeken welke in het kader van jaarlijkse monitoring van het plangebied zijn uitgevoerd. Jaarlijks is natuurwaardenonderzoek uitgevoerd teneinde de ecologische informatie met betrekking tot de beschermde soorten 'up to date' te houden. Eerdere soorteninventarisaties in de Hedwigepolder vonden plaats in 2010, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 en 2019 (Adviesbureau Wieland, 2010, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 en 2020 (Bureau Corridor).

Totale periode (in maanden) van het jaar waarin de soort aanwezig is:

Het gehele jaar.

Kritische periode (in maanden) van het jaar waarin de soort aanwezig is:

De havik wordt het hele jaar rond verwacht in de potentieel geschikte biotopen.

3 Soorten en verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming

3.1 Voor welke soorten wordt een ontheffing aangevraagd?

Geef daarbij aan welke verbodsbepaling(en) van toepassing is (of zijn):

Soort

1. Havik (*Accipiter gentilis*)

Verbodsbepaling

Voor de havik wordt een ontheffing aangevraagd voor artikel 3.1. lid 2 Wnb voor het vernietigen van nesten.

3.2 Ecologische inventarisatie

Bovenstaand heeft u aangegeven voor welke soorten mogelijk een verbodsbepaling wordt overtreden. Geef hieronder een verantwoording van het onderzoek dat naar de effectbepaling van de activiteit is gedaan.

Wie heeft de inventarisatie uitgevoerd? Naam adviesbureau of deskundige:

De inventarisaties zijn uitgevoerd door Alex Wieland van Adviesbureau Wieland namens Bureau Corridor en is in het voorjaar 2020 nog geïnventariseerd naast de ecologische begeleiding tijdens de werkzaamheden.

Wanneer heeft de inventarisatie plaatsgevonden?

De inventarisaties zijn uitgevoerd op onderstaande data, die specifiek zijn afgestemd op de gunstige perioden voor de betreffende soortgroepen.

Broedvogels

De inventarisatie naar broedvogels in 2019 is uitgevoerd in de periode 15 januari – 15 juli. Er zijn tenminste bezoeken gebracht op 20 januari, 5 februari, 19 februari, 3 maart, 12 maart, 6 april, 24 april, 5 mei, 14 mei, 22 mei, 2 juni, 20 juni, 5 juli, 14 juli, 20 juli.

Zoogdieren

In 2019 is een onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van vleermuizen in het studiegebied en de functionaliteit van het studiegebied voor deze vleermuizen. Het onderzoek is uitgevoerd op:

Datum weersomstandigheden avond/morgen

10 april droog, boven 10 graden avond
27 april droog, boven 10 graden avond
4 mei droog, boven 12 graden avond
14 mei droog, boven 12 graden morgen
22 mei droog, boven 12 graden avond
4 juni droog, boven 12 graden morgen
5 juni droog, boven 12 graden avond
21 juni droog, boven 12 graden morgen
23 juni droog, boven 12 graden avond
4 juli droog, boven 12 graden morgen
14 juli droog, boven 12 graden avond
20 juli droog, boven 12 graden avond
24 augustus droog, boven 12 graden avond
4 september droog, boven 12 graden avond
14 september droog, boven 12 graden avond
28 september droog, boven 12 graden morgen
2 oktober droog, boven 12 graden avond
13 oktober droog, boven 12 graden avond

Amfibieën

Voor de soortgroep amfibieën werden de waterpartijen in 2019 onderzocht met een schepnet. Tijdens avond- en nachtbezoeken is aandacht geschonken aan roepende en trekkende amfibieën.

6 april droog, boven 10 graden
24 april droog, boven 10 graden
5 mei droog, boven 12 graden
14 mei droog, boven 12 graden
22 mei droog, boven 12 graden
2 juni droog, boven 12 graden
20 juni droog, boven 12 graden
5 juli droog, boven 12 graden
14 juli droog, boven 12 graden

Beschrijf samengevat de resultaten van de ecologische inventarisatie

De havik is in 2019 voor het eerst vastgesteld als broedvogel in de Hedwigepolder. Er waren 2 vliegvlugge jongen. De broedlocatie was een locatie waar tot 2018 een buizerd broedde (zie figuur 3.1). In 2020 heeft de havik hier opnieuw gebroed (Wieland et al., 2020).

Figuur 3.1 Broedlocatie havik in Hedwigepolder in 2019, in 2020 gebroed op dezelfde locatie (Wieland et al., 2019; 2020).

Voor een verdere toelichting op de ecologische inventarisaties wordt verwezen naar de Monitoringrapportages 2019 en 2020 (Wieland et al., 2019; 2020 (zie Bijlage 5)).

De inventarisatie is gericht op de kartering van geschikte biotopen voor de betreffende soorten.

4 Belangen en doel

4.1 Op grond van welk wettelijk belang wordt een ontheffing aangevraagd?

De havik staat vermeld op artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming.

De ontheffing wordt aangevraagd in het belang van:

- art. 3.8. lid 5, onderdeel 1: wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- art. 3.8 lid 5, onderdeel 3: de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

4.2 Motivering wettelijk belang(en) in relatie tot de activiteit

Motiveer waarom de activiteit(en) de/het wettelijke belang(en) dient/dienen, zoals dit is aangegeven bij 4.1:

Zoals hierboven reeds aangegeven, is het onder artikel 3.1 mogelijk om een ontheffing aan te vragen onder het belang b en d uit de Vogelrichtlijn namelijk 'ter bescherming van flora en fauna (b)', en 'Volksgezondheid en openbare veiligheid' (d). De werkzaamheden in het kader van het omvormen van de Hedwigepolder betreffen werkzaamheden die geschaard kunnen worden onder beide belangen.

Toelichting Belang b:

Het project Herinrichting Hedwigepolder vindt plaats vanuit het doel de estuariene natuur in het Schelde-estuarium te herstellen en te ontwikkelen en te voldoen aan de eisen die vanuit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn aan dit gebied gesteld worden. Het project zal leiden tot een robuuster ecosysteem waarin de kenmerkende gradiënten in geoptimaliseerde vorm worden ontwikkeld. Op detailniveau zal de herinrichting van de polder leiden tot de toename van de habitattypen slikken en schorren, welke als gevolg van een aantal ontwikkelingen in het Scheldesysteem in een ongunstige staat van instandhouding zijn komen te verkeren. Als gevolg van de ontwikkeling van estuariene natuur zullen naast genoemde habitattypen en biotopen met name vogelsoorten die kenmerkend zijn voor het estuarium profiteren van toenemend foerageer- en broedgebied.

Toelichting Belang d:

Naast herstel van het estuariene systeem en de ontwikkeling van buitendijkse natuur en natuurlijke gradiënten, leidt het project tot het creëren van meer ruimte voor de rivier. In hoofdstuk 7 van het MER zijn de effecten op water en hoogwaterveiligheid onderzocht. Wat betreft de bijdrage van het project tot de hoogwaterveiligheidsdoelstellingen van het Sigmaplan kan gesteld worden dat er een -zij het gering - positief effect optreedt. Dit wordt veroorzaakt door de toename van het waterbergend vermogen en de daarmee gepaard gaande daling van het waterpeil op de Schelde. De gegenereerde waterstands daling bij stormtij is echter van geringe omvang. Dit is te wijten aan de ligging van het projectgebied in het estuarium. Immers, enkel het volume boven het gemiddeld hoogwaterpeil kan bij ontpoldering aangesproken worden bij stormvloed, de rest wordt al ingenomen bij een gewoon hoogwater en is dus niet meer beschikbaar voor berging. Omwille van deze reden hebben rivierverruimende ingrepen stroomopwaarts in het bekken meer impact naar waterstands daling toe dan ter hoogte van de grenspolders.

5 **Andere bevredigende oplossingen (alternatieven)**

Voor een algemene alternatieven afweging van het gehele project wordt verwezen naar de ontheffingsaanvraag van 31 mei 2013 (zie FF/75C/2013/0155.toek.js0).

Algemeen kan het volgende gesteld worden. Binnen het project Herinrichting Hertogin Hedwigepolder zijn meerdere alternatieven uitgewerkt. Bij de uitwerking van de alternatieven zijn natuurlijkheid, draagvlak, realisatietijd en kosten meegenomen en afgewogen.

Bij het ontmantelen van het geschikte biotoop voor de havik, zal rekening gehouden worden met de kwetsbare perioden van de soorten. Hierdoor wordt de schade aan de soorten zo veel als mogelijk beperkt. Er zijn geen andere alternatieven mogelijk waardoor de soorten minder schade kunnen ondervinden van de werkzaamheden.

6 Mitigatie

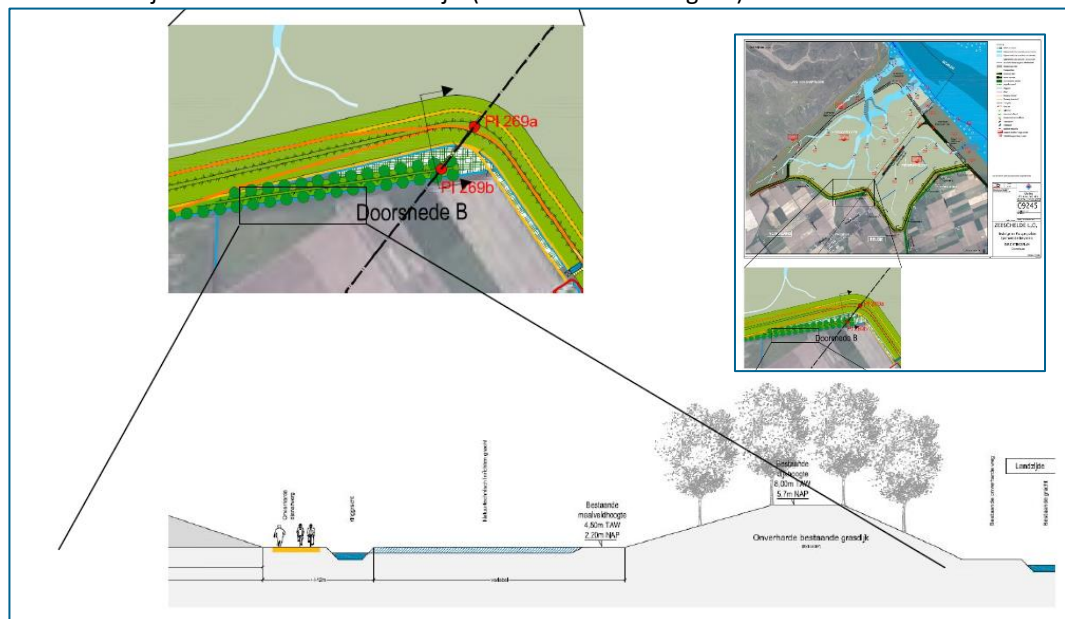
6.1 Worden er maatregelen getroffen die het effect van uw initiatief op een of meerdere soorten verzachten?

Ja; zie paragraaf 6.2 en Hoofdstuk 4 in de tussentijdse monitoringsrapportage 2020 (Wieland et al., 2020). In Hoofdstuk 4 van deze tussentijdse monitoringsrapportage is aangegeven welke mitigerende maatregelen per soort zijn getroffen.

Op 17 augustus 2020 heeft een veldbezoek plaatsgevonden aan de locatie. Daarbij heeft een inspectie van de mitigerende voorzieningen plaatsgevonden, en is een toelichting gegeven op de wijze van verplaatsing van de betreffende soorten. De bevindingen zijn verwerkt in de beschrijving van de stand van zaken in Bijlagen 3, 4 en 5.

Toelichting veldspitsmuis

Voor de veldspitsmuis (en andere kleine zoogdieren) wordt een natuurgebied aangelegd in de zuidwesthoek van de Hedwigepolder, waar een spie tussen de nieuwe en een restant van de bestaande wijk daarvoor beschikbaar blijft (zie onderstaande figuur).

Figuur 6.1 Locatie en impressie van het natuurgebied in de spie tussen de oude en nieuwe dijk

Toelichting bomenrij vleermuizen

Op de kruising van de Prosperweg en de Engelberstraat wordt een verbindend element aangebracht tussen de populierenrijen langs de Hedwigepolder en de lindenlaan langs de Prosperweg (zie Figuur 6.2). De verbindende beplanting moet de verbinding vormen voor vleermuizen op vliegroute.

De bomenrij staat gepland op een locatie ten zuiden van de nieuwe primaire kering. De aanplant van bomen langs de dijk is echter aan strikte regels gebonden in verband met de beschermingszone van de dijk. In overleg met het Waterschap wordt alsnog na afronding van de dijkwerkzaamheden een geschikte duurzame locatie gezocht voor de aanplant van de bomenrij. Voor de tussenliggende periode wordt de ontbrekende schakel ingevuld in de vorm van een palenrij met palen van 4 à 6 meter lengte.

Figuur 6.2 Locatie van beoogde verbindende bomenrij tussen bestaande rijbeplantingen

6.2 Mitigerende maatregelen

Beschrijf per soort welke maatregelen worden getroffen, die de effecten van het initiatief op de soort verzachten of voorkomen. Maak hierbij onderscheid tussen maatregelen die bewezen effectief zijn en maatregelen waarvan niet met 100% zekerheid vast staat dat deze effectief zijn.

6.2.1 Havik

Algemeen

De havik is een roofvogel die inmiddels over het hele land verspreid voorkomt en het gehele jaar aanwezig is. De havik komt voor in allerlei biotopen variërend van parkachtige gebieden tot bosgebieden en zelfs in stedelijk gebied waar de soort overvliegend en jagend wordt waargenomen. Als leefgebied is een combinatie van bos met geschikte nestbomen en open gebieden om te jagen vereist. Het biotoop waarin wordt gejaagd is variabel, zowel in bosgebied, tussenliggende akkers en weilanden, andere aangrenzende open gebieden zoals heide maar ook in de stad. Prooibeschikbaarheid is daarin een belangrijke component. In de winter kan de havik naar nog openere terrein uitwijken.

Vroeger was het verspreidingsgebied van de havik beperkt tot grote, stille bosgebieden. De soort is gespecialiseerd in het overrompelen van andere vogels en heeft een groot foerageergebied ('home range') van soms honderden hectaren groot. De havik is territoriaal en kan zowel zelf een nest bouwen alsook nesten van andere vogels opknappen. Het nest van de havik is groot met een basis van stevige takken dat zich hoog in de kroon van een loofboom maar meestal in een naaldboom bevindt. Het nest kan jarenlang gebruikt worden.

De soort is op Europees schaalniveau niet bedreigd en de trend was positief vanaf de jaren '70 ook in Nederland. Sinds 2010 neemt de havikstand weer iets af met name in Hoog-Nederland waarschijnlijk gerelateerd aan prooibeschikbaarheid (zoals de houtduif), maar mogelijk speelt vervolging ook een rol (bron: Sovon en Vogelbescherming).

Situatie in Zeeland

Sinds 2002 heeft de havik zich definitief gevestigd in Zeeland. De soort had zich op een bepaald moment al verspreid over het hele land, alleen in Zeeuws-Vlaanderen broedde de havik nog niet. De havik heeft Zeeland vanuit twee richtingen gekoloniseerd: vanuit het westen van Noord-Brabant naar het oosten van Zeeland en vanuit Zuid-Holland naar het noordwesten van Zeeland.

Het eerste nest van de havik in Zeeuws-Vlaanderen werd in 2012 aangetroffen. Sindsdien is het aantal broedparen gestegen, met een totaal aantal broedparen in Zeeland dat wordt geschat op 55-75 paren. In Zeeuws-Vlaanderen gaat het om 10-12 en misschien zelfs 15 paren. De trend in Zeeland is nog steeds positief (RWZ, n.d.).

De staat van instandhouding van de havik is gunstig voor de provincie Zeeland. Er is sprake van een positieve trend.

Havik in het plangebied – mitigerende maatregelen

Binnen het plangebied is een nest van de havik aangetroffen. In verband met het verwijderen van de aanwezige houtopstanden zal ook het nest van de havik worden verwijderd, alsmede de overige houtopstanden die potentieel geschikte nestgelegenheid bieden. Aangezien de soort zich in Zeeland in een gunstige staat van instandhouding bevindt, er sprake is van een positieve trend in Zeeland en Zeeuws-Vlaanderen, wordt gesteld dat het verlies van één nest de ingezette positieve trend in Zeeuws-Vlaanderen niet wezenlijk zal beïnvloeden.

Bij het verwijderen van het nest moet rekening worden gehouden met de kwetsbare perioden van de soort; het verwijderen van het nest / de nestboom dient plaats te vinden buiten de broedperiode. Om aan dit criterium te voldoen zal het haviksnest pas na het broedseizoen in 2020 worden verwijderd, zodat het nest in 2020 nog gebruikt kan worden.

Als tegemoetkoming voor het verlies van geschikte broedbomen zullen nestmanden worden opgehangen in houtopstanden buiten de Hedwigepolder, zodat de havik uitwijkmogelijkheden geboden wordt. Het aanbrengen van vervangende nestgelegenheid is weliswaar geen formeel erkende compensatiemaatregel bij het verloren gaan van nesten, maar wordt wel voorgesteld omdat het in ieder geval een positieve bijdrage kan leveren aan de lokale roofvogelstand in het algemeen (Fagoed, (blz 27, 27) n.d. in Jaarverslag 2017-2018 van de Roofvogelwerkgroep Zeeland). De nestmanden dienen te worden geplaatst in middeloude of oude bomen, zo dicht mogelijk bij de Hedwigepolder.

Naarmate de bossen in het oostelijk deel van Zeeland ouder worden, worden deze gebieden ook geschikt als broedbiotoop voor de havik.

7 (Gunstige) staat van instandhouding van de betreffende soorten

Motiveer hieronder per soort op welke wijze wordt voldaan aan genoemde voorwaarde. Soorten (habitatrichtlijn, Bonn, Bern en andere beschermde soorten); Onderbouwing dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebieden in een gunstige staat van instandhouding laten voortbestaan.

Huidige staat van instandhouding

Onderstaande gegevens omtrent de staat van instandhouding zijn afkomstig van Sovon, uit de Verspreidingsatlas en uit het Jaarverslag 2017-2018 van de Roofvogelwerkgroep Zeeland:

- Havik: Staat van instandhouding: Gunstig (bron: www.SOVON.nl); Rode lijst: -. In Zeeland neemt het aantal broedparen toe, er is sprake van een positieve trend.

Effecten op de gunstige staat van instandhouding

De werkzaamheden zullen geen afbreuk doen aan de gunstige staat van instandhouding van de havik.

Havik

Binnen het plangebied is een enkel broedpaar van de havik aanwezig. In het kader van de herinrichting van de Hedwigepolder worden de aanwezige biotopen verwijderd. De havik prefereert oude populierenbossen, welke niet binnen enkele jaren ter compensatie gerealiseerd kunnen worden, waardoor geschikt biotoop verloren gaat. De staat van instandhouding van de havik komt niet in het geding op regionaal niveau of hoger, aangezien de trend binnen Zeeland positief is en de staat van instandhouding op landelijk niveau gunstig is (Sovon, 2019; WRZ, n.d.).

Literatuur

Fagoed, (n.d.). Jaarverslag 2014.

Provincie Zeeland, 2018. Beleidsnota Natuurwetgeving *Meer prioriteit voor Zeeuwse biodiversiteit*. 7 december 2018.

Wieland A. et al 2019. Monitoringsrapport Hedwige-Prosperpolder, 2019. Corridor cvba, Nazareth.

Wieland A. et al 2020. Tussentijds rapport monitoring Hedwige-Prosperpolder, 2020. Corridor cv, Nazareth.

Werkgroep Roofvogels Zeeland (WRZ). n.d. Jaarverslag Werkgroep Roofvogels Zeeland 2017 en 2018.

Overig:

Globespotter, 2019

www.sovon.nl

www.vogelbescherming.nl

Wet natuurbescherming: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-09-01>

Bijlagen

Bijlage 1 – Concept notitie bevoegdheid vergunning en ontheffing

Bevoegdheid in het kader van vergunning en ontheffing op basis van de Nbw voor het Hedwigeproject
Concept notitie 4 juni 2020

Inleiding – schets van de voorliggende situatie

Met toepassing van de rijkscoördinatieregeling, zijn in 2014 een vergunning Nbw 1998 en een ontheffing op basis van de Flora en faunawet verleend. De vergunningen hebben een looptijd tot het einde van het jaar. In de tussentijd is de Nbwvergunning gewijzigd, en is er een aanvullende ontheffing verleend voor nieuw aangetroffen soorten. Inmiddels zijn we in mei 2020 het overleg over de verlenging van vergunning en ontheffing gestart. Daaruit is naar voren gekomen dat verlenging van de vergunning (gebiedsbescherming) en de verlenging van de ontheffing (soortenbescherming) apart aangevraagd worden bij respectievelijk LNV en RVO. De bevoegdheid op rijksniveau komt voort uit de aanvraag door De Vlaamse Waterweg, als zijnde een (onderdeel van) een buitenlandse mogendheid.

Bij het onderdeel soortenbescherming is van belang dat er sprake is van een nieuw aangetroffen soort, de Havik. Door RVO is aangegeven, dat deze nieuwe soort, en de verlenging in één ontheffingsaanvraag meegenomen kunnen worden. Er heeft ieder jaar een natuuronderzoek plaatsgevonden, het verslag is jaarlijks aangereikt aan RVO. Dit geeft, in aanvulling met de aanvraag, naar inschatting van RVO, voldoende informatie om het besluit te kunnen nemen.

Het bureau dat het natuuronderzoek en de aanvraag doet, Antea Group, schat in dat er met de panoramaheuvel geen ontheffing gemoeid is, maar zekerheidshalve wordt dit punt door Antea Group nog gecontroleerd.

Voor de verlenging van de Nbw vergunning, is van belang dat de panoramaheuvel zelf een gewijzigde vorm van grondverzet betekent: waar eerst rekening werd gehouden met de afvoer van het grondoverschot, wordt deze grond nu in de heuvel verwerkt. Dit is een (positieve) wijziging ten opzichte van de oorspronkelijke aanvraag in 2014. Onze insteek is, om de verlenging, en dit gewijzigde grondverzet in dezelfde aanvraag mee te nemen. Als grondslag daarvoor is door Antea Group een passende beoordeling opgesteld.

Naast de panoramaheuvel, is een toren voorzien op de panoramaheuvel. In eerste instantie was de insteek om hier straks, ten tijde van de bouw, een aparte natuurvergunning aan te vragen bij de provincie, nu deze toren niet gebouwd wordt door De Vlaamse Waterweg, maar (waarschijnlijk) in opdracht van de provincie zelf. Daarbij kwam de vraag naar voren, of het geheel niet beschouwd kan worden als één project, en, voor wat betreft de Natuurbeschermingswet, als geheel meegenomen kan worden in de aanvraag aan LNV. De passende beoordeling die Antea Group heeft opgesteld heeft overigens ook betrekking op het geheel.

Advies Landsadvocaat

Op basis van bovenstaande inleiding, is advies gevraagd aan Hans Besselink (Landsadvocaat). Daarbij zijn de volgende vragen gesteld:

- Klopt het dat vergunning en ontheffing inderdaad op rijksniveau verleend kunnen worden en als twee separate onderdelen aangevraagd worden? En klopt het dat er geen rol is voor de provincie in de hoedanigheid van bevoegd gezag?

- Kan de toren inderdaad al meegenomen worden in de Nbw vergunning, als zijnde een onderdeel van 1 project? Daarbij is mogelijk van belang, dat de omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen (van de toren) later aangevraagd zal worden (dus eerst omgevingsvergunning strijdig gebruik, daarna bouwen).
- Klopt het dat de Nbw vergunning 1 dag voor aanvraag omgevingsvergunning ingediend moet worden om aanhaken te voorkomen?

Het antwoord is drie keer: ja.

- *Bevoegd gezag voor zowel de ontheffing als de vergunning is op grond van artikel 1.3, eerste lid, onder h, van het Besluit natuurbescherming de minister van LNV, en daarmee is er dus geen rol voor GS. In de praktijk worden bij LNV vergunningen en ontheffingen door afzonderlijke diensten verleend. De ontheffing kan inderdaad bij RVO worden aangevraagd.*
- *Het ligt voor de hand om dit als één project te zien. De uitkijktoren moet immers noodzakelijkerwijs op de panoramaheuvel worden geplaatst. Dat later de omgevingsvergunning in twee gedeelten zal worden verleend, maakt daarbij niet uit.*
- *De aanhaakplicht voor de natuurtoestemmingen geldt inderdaad niet als de aanvragen voor de natuurvergunning en –ontheffing al zijn ingediend vóór het indienen van de omgevingsvergunningaanvraag.*

De Vlaamse Waterweg NV

In het Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Vlaams Gewest betreffende de uitvoering van de ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium is in artikel 3 lid 2 sub b bepaald, dat er intergetijdengebied met een omvang van minimaal 440 ha in de Hertogin Hedwigepolder en het noordelijk gedeelte van de Hertog Prosperpolder ontwikkeld wordt.

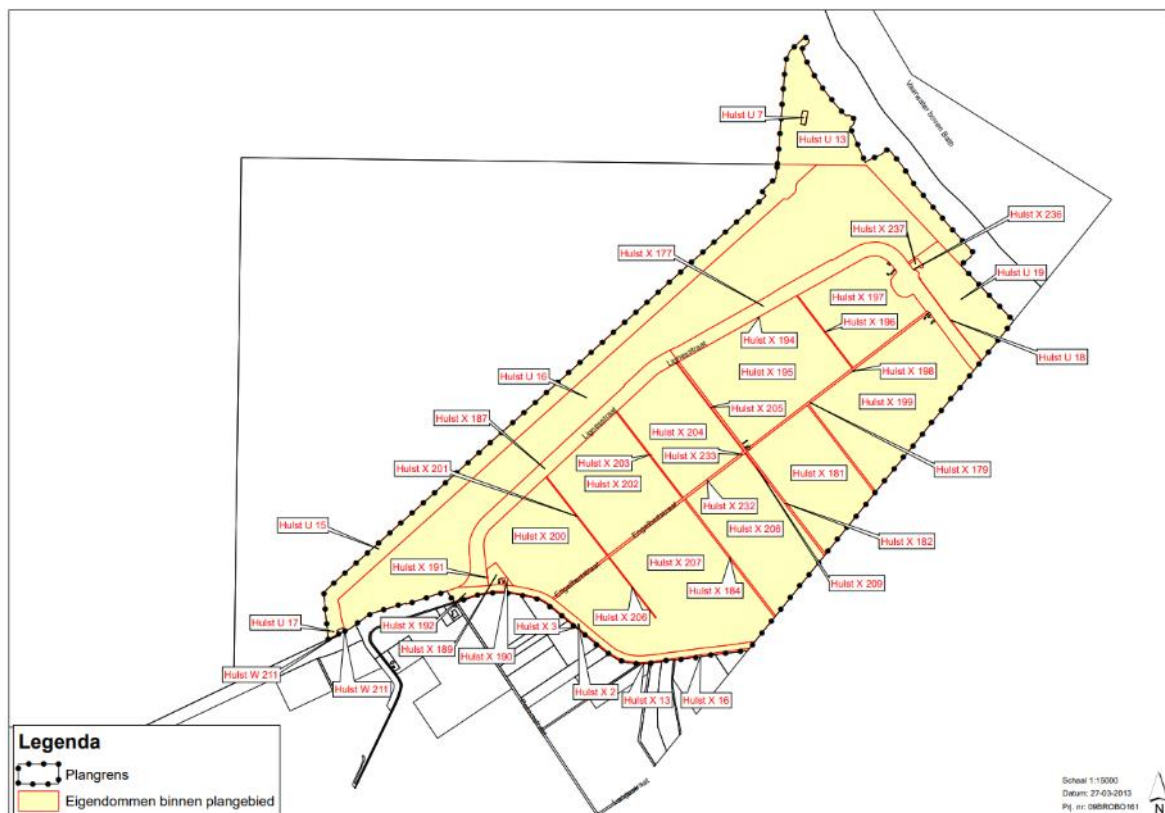
In artikel 4 lid 4 sub b is bepaald dat Vlaanderen (het Vlaams Gewest) zorg draagt voor de voorbereiding en de uitvoering van de in Artikel 3, tweede lid, omschreven projecten en werken, daaronder begrepen studie en onderzoek, het opmaken van plannen en aanbestedingsbescheiden, de aanbesteding en het toezicht.

Gelet op deze bepaling zijn de oorspronkelijke vergunning en ontheffing, zoals genoemd in de inleiding, aangevraagd door en verleend aan Waterwegen en Zeekanaal NV, als zijnde een onderdeel van c.q. een uitvoeringsdienst van het Vlaams Gewest. Later heeft er een naamswijziging plaatsgevonden, waardoor Waterwegen en Zeekanaal NV nu aangeduid wordt als de Vlaamse Waterweg NV¹.

Binnen het Vlaams Gewest werd aan Waterwegen en Zeekanaal NV expliciet door de Vlaamse Regering in haar besluit van 22 juli 2005 betreffende de Langetermijnvisie Schelde-estuarium de opdracht vertrekt tot de realisatie en voorbereiding van de projecten ter uitvoering van het geactualiseerde Sigma-plan, waaronder het project Hedwigepolder en noordelijk gedeelte Prosperpolder.

Als zijnde een onderdeel van de buitenlandse mogendheid zoals bedoeld in het Besluit natuurbescherming, heeft de verlening van vergunning en ontheffing oorspronkelijk plaatsgevonden door respectievelijk LNV en RVO. De verlengingen van deze besluiten, in combinatie met de wijzigingen die zich hebben voorgedaan, wordt in lijn hiermee dan ook de aanvraag ingediend bij LNV en RVO.

¹ Overeenkomstig het decreet van 23 december houdende diverse maatregelen inzake de herstructurering van Waterwegen en Zeekanaal NV van publiek recht en nv De Scheepvaart van publiek recht werd Waterwegen en Zeekanaal NV overgedragen aan De Vlaamse Waterweg NV.

Bijlage 3 – Overzicht stand van zaken

A Stand van zaken uitvoering werken: wat is er tot op heden gebeurd en wanneer heeft dit plaatsgevonden (inclusief de voorbereidende werkzaamheden zoals sloop en rooien bomen)

1. Rooien van bomen: dit werd gefaseerd uitgevoerd in de periodes 3 januari 2019 – 28 februari 2019, 18 november 2019 – 6 januari 2020, 3 februari 2020 – 18 maart 2020;
2. Sloop van gebouwen: dit werd gefaseerd uitgevoerd in de periodes november 2018 – februari 2019 en 16 oktober 2019 – 22 oktober 2019;
3. Uitgraven krek- en geulstelsel: maart 2020 tot heden;
4. Bouw van de nieuwe primaire waterkering: maart 2020 tot heden.

B1. Stand van zaken extra vervangende natuurgebied buiten het plangebied.

Direct naast het plangebied, is een extra vervangend natuurgebied ingericht. Dit plangebied is ingericht omdat het vervangende natuurgebied binnen het plangebied pas later ingericht kon worden vanwege de lange duur van de onteigeningsprocedure. Tevens is dit gebied bedoeld voor de rugstreeppad (zie wijziging op de ontheffing). In 2016 is dit aanvullend natuurgebied van 0,5 ha gerealiseerd en zal met name gaan functioneren als leefgebied voor de rugstreeppad en de veldspitsmuis. Tevens dient het als foerageergebied en verblijfplaats voor vleermuizen en als foerageergebied voor de uilen. In de monitoringsrapportage van 2018 zijn in figuur 3.4, 3.5, 3.6a en 3.6b de locatie en technische tekening van het gebied te zien. Op dit moment zijn met name de vleermuizen en rugstreeppadden waargenomen.

B2. Stand van zaken monitoring 2020 (tot 15 juli 2020) (Wieland et al., 2020).

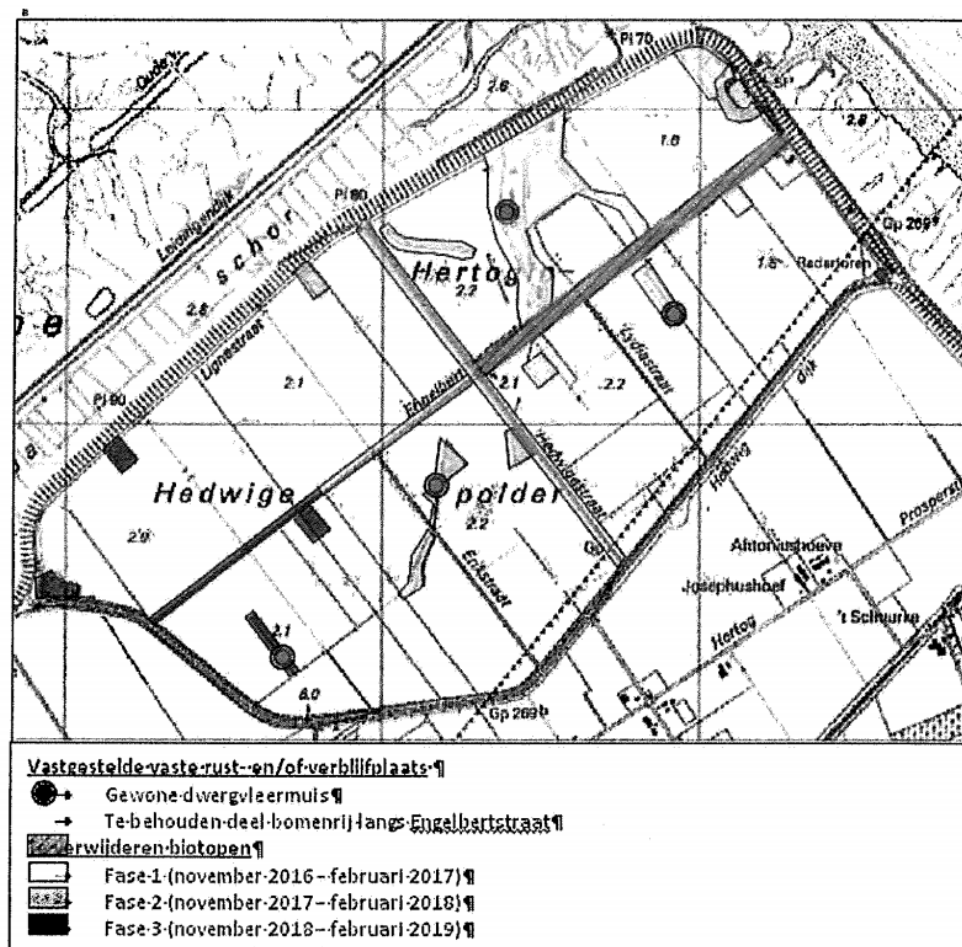
Aangetroffen beschermde soorten in het kader van de Wnb binnen het plangebied tot 15 juli 2020:

- Gewone dwergvleermuis
- Gewone grootoorvleermuis
- Buizerd
- Havik
- Boomvalk (nestlocatie aan rand van plangebied blijft behouden)
- Rugstreeppad.

C. Maatregelen en uitvoering daarvan conform de oorspronkelijke ontheffing

Algemene voorschriften

1. Het is niet toegestaan, in verband met de voortplantingsperiode van de gewone dwergvleermuis, veldspitsmuis, buizerd, kerkuil en de ransuil, om in de periode van 31 maart tot en met 31 augustus, versturende werkzaamheden uit te voeren, zoals kappen, maaien, graven. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van zoogdieren en vogels.

Ad 1	Dit is meegegeven aan de aannemer, de vergunningvoorschriften zijn opgenomen in een ecologisch werkprotocol dat als bijlage bij het bestek der werken werd gevoegd. De aannemer heeft een ecooloog aangesteld om het werk te begeleiden.
------	--

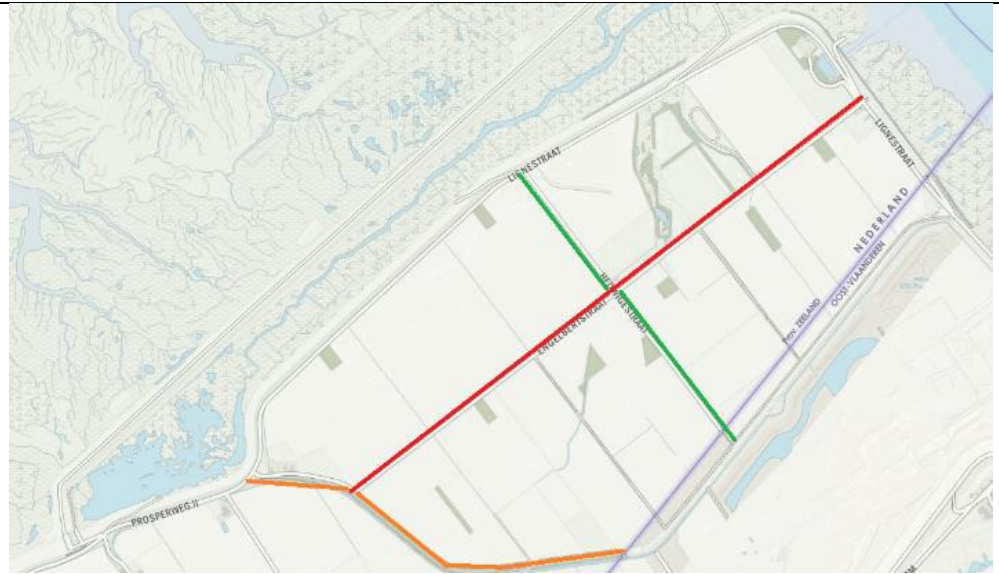
Ad 2	Dit is meegegeven aan de aannemer, de vergunningvoorschriften zijn opgenomen in een ecologisch werkprotocol dat als bijlage bij het bestek der werken werd gevoegd. De aannemer heeft een ecooloog aangesteld om het werk te begeleiden.
Ad 3	De ontmanteling van de biotopen is later gestart dan opgenomen in het activiteitenplan gelet op de langlopende gerechtelijke procedures betreffende de onteigening van de Hedwigepolder. De feitelijke start van de ontmanteling begon eind 2018. De fasering is in de tijd opgeschoven maar de principes zijn behouden en staan beschreven in het ecologisch werkprotocol.

Voorschriften buizerd, kerkuil en de ransuil

4. U dient ten aanzien van de buizerd de maatregelen van pagina 21 tot en met 23 (bijlage 2 bij dit besluit) en de maatregelen genoemd in bijlage 2 (bijlage 3 bij dit besluit) van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan Project Herinrichting Hedwigepolder" van 11 juni 2013 uit te voeren.
5. U dient ten aanzien van de kerkuil de maatregelen van pagina 25 tot en met 26 (bijlage 2 bij dit besluit) en de maatregelen genoemd in bijlage 2 (bijlage 3 bij dit besluit) van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan Project Herinrichting Hedwigepolder" van 11 juni 2013 uit te voeren.
6. U dient ten aanzien van de ransuil de maatregelen van pagina 28 tot en met 30 (bijlage 2 bij dit besluit) en de maatregelen genoemd in bijlage 2 (bijlage 3 bij dit besluit) van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan Project Herinrichting Hedwigepolder" van 11 juni 2013 uit te voeren.

Stand van zaken

Ad 4 (buiserd)	- Er wordt gefaseerd gewerkt. De eerste fase liep van eind 2018 tot begin 2019. De volgende bomen en bomenrijen werden gerooid (zie figuur 2): 1. Eenzijdige bomenrij (rode lijn) langs de Engelbertstraat over de gehele lengte van deze straat; 2. Eenzijdige bomenrij (groene lijn) langs de Hedwigestraat; 3. Bomenrijen (oranje lijn) op de Zeedijk van de Prosperpolder.
-------------------	---

Figuur 2. Locaties te rooien bomenrijen langs Engelbertstraat (rode lijn), Hedwigestraat (groene lijn) en Zeedijk van de Prosperpolder (oranje lijn).

De tweezijdige bomenrij van populieren langs de Engelbertstraat werd aan de noordzijde gekapt. De bomenrij aan de noordzijde betreft 289 bomen. Daarvan hadden 9 bomen een functie als verblijfplaats voor vleermuizen; deze werden niet gekapt. De te behouden bomen werden door de toezichthoudend ecooloog ter plaatse aangewezen.

Er waren binnen de genoemde éénzijdig te kappen bomenrijen langs de Hedwigestraat geen bomen die moesten worden behouden vanwege ecologische functies.

Ook in de te rooien bomenrijen op de Prosper Zeedijk waren geen bomen die vanwege ecologische redenen niet mochten worden gekapt. In deze fase van de ontmanteling werden geen nestbomen van de buizerd gekapt. De tweede fase liep van november 2019 tot maart 2020. In februari 2020 zijn bomen ter hoogte van het moerasgebied 'Pielenput' gecheckt op de aanwezigheid van broedvogels en vaste verblijfplaatsen van roofvogels. Voorafgaand aan de werkzaamheden zijn aanwezige nesten gemarkeerd door ecooloog Alex Wieland. De gemarkeerde roofvogelnesten waren ten tijde van de werkzaamheden nog niet bezet door aanwezige roofvogels. Deze nestbomen werden gekapt.

De resterende nestbomen zullen (indien mogelijk) in een derde fase (later dit jaar) gekapt worden. Op dit moment staan er nog 3 bomen waarin zich 3 broedende vogels bevinden. Hier wordt de afstand van 75 meter gehandhaafd.

In de bomenrij hangen nu nog zo'n 30 kasten (10 bolle en 20 platte).

	- Extra vervangend gebied buiten het plangebied is ingericht, dit fungeert als het bedoelde foerageergebied. Het natuurgebied zoals bedoeld in bijlage 3 van de ontheffing kon omwille van de eigendomssituatie toen nog niet aangelegd worden. Het natuurgebied zoals bedoeld in bijlage 3 van de ontheffing is gelegen tussen de Prosper Zeedijk en de nieuwe primaire waterkering. De werken aan de NPW zijn intussen gevorderd tot circa +4,7 m NAP (+7m TAW). Het tussenliggend gebied kan de komende maanden worden ingericht.
Ad 5 (kerkuil)	- Er wordt gefaseerd gewerkt. De fasering van de ontmanteling van de biotopen wordt vermeld onder Ad 4. - Op het bijgevoegde kaartje (uilen) zijn de locaties voor de alternatieve verblijfplaatsen weergegeven. - Extra vervangend gebied buiten het plangebied is ingericht, dit is het bedoelde foerageergebied.
Ad 6 (ransuil)	- De fasering van de ontmanteling van de biotopen wordt vermeld onder Ad 4. - Op het bijgevoegde kaartje (uilen) zijn de locaties voor de kunstnesten (manden) weergegeven. - Extra vervangend gebied buiten het plangebied is ingericht, dit is het bedoelde foerageergebied.

Actuele stand van zaken (Wieland et al., 2020):

- Dit jaar voor het eerst ook een broedlocatie buizerd net buiten het plangebied.
- Verdere monitoring van het functioneren van alternatieve nestlocaties steenuil.
- Er zijn 8 nieuwe ransuilmanden opgehangen welke broedseizoen 2020 nog niet in gebruik waren. Aankomende jaren monitoring wat functionaliteit van de maatregelen is.
- In overleg treden met eigenaren beplantingen in omgeving om daar ransuil broedmanden op te hangen om kans op succes te vergroten.
- In 2020 zijn 4 broedmanden opgehangen voor de havik (die ook geschikt zijn voor buizerd).
- Mitigerende maatregelen kerkuil werken goed.
- In toekomstige bebouwing zullen geschikte broedvoorzieningen worden aangebracht voor kerkuil zodat met name Gasplateau en Leidingendam kunnen voorzien in compleet habitat (de combinatie van broeden en foerageren).

Voorschriften veldspitsmuis

7. U dient ten aanzien van de veldspitsmuis de maatregelen van pagina 32 en 33 (bijlage 2 bij dit besluit) en de maatregelen genoemd in bijlage 2 (bijlage 3 bij dit besluit) van het bij de aanvraag gevoegde rapport “Activiteitenplan Project Herinrichting Hedwigepolder” van 11 juni 2013 uit te voeren.

Stand van zaken

Ad 7 (Veldspitsmuis)	- Er wordt gefaseerd gewerkt. De fasering van de ontmanteling van de biotopen wordt vermeld onder Ad 4. - Vangacties zijn en worden uitgevoerd, opvolging hiervan vindt plaats tijdens de werfvergadering. Jaarlijks (in september) worden vangacties gedaan. - Dijkbeheer Zeedijk en Scheldedijk (deels korter, deels minder intensief) is aangepast. - Er is geschikt biotoop in het nieuwe, vervangende natuurgebied buiten het plangebied.
-------------------------	---

Voorschriften gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis

8. U dient ten aanzien van de gewone dwergvleermuis de maatregelen van pagina 35 tot en met 37 (bijlage 2 bij dit besluit) en de maatregelen genoemd in bijlage 2 (bijlage 3 bij dit besluit) van het bij de aanvraag gevoegde rapport “Activiteitenplan Project Herinrichting Hedwigepolder” van 11 juni 2013 uit te voeren.
9. U dient ten aanzien van de ruige dwergvleermuis de maatregelen van pagina 39 tot en met 41 (bijlage 2 bij dit besluit) en de maatregelen genoemd in bijlage 2 (bijlage 3 bij dit besluit) van het bij de aanvraag gevoegde rapport “Activiteitenplan Project Herinrichting Hedwigepolder” van 11 juni 2013 uit te voeren.
10. U dient ten aanzien van de ruige dwergvleermuis in totaal 80 platte kasten buiten het plangebied op te hangen. Deze kasten dienen in clusters van 10 stuks met een onderlinge afstand van 100 meter tussen de clusters, en verschillende oriëntaties (noord-oost-zuid-west) opgehangen te worden.

Stand van zaken

Ad 8 (dwergvleermuis)	- Er wordt gefaseerd gewerkt. De fasering van de ontmanteling van de biotopen wordt vermeld onder Ad 4. - De vleermuistoren is gerealiseerd. - Op het bijgevoegde kaarten (vleermuizen) zijn de locaties voor de vleermuiskasten aangegeven .
Ad 9 (ruige dwergvleermuis)	- Er wordt gefaseerd gewerkt. De fasering van de ontmanteling van de biotopen wordt vermeld onder Ad 4.

	- Op het bijgevoegde kaartje (vleermuizen) zijn de locaties voor de kasten weergegeven. - Op de oude Prosper Zeedijk zijn de bomen geringd.
Ad 10	- Op het bijgevoegde kaartje (vleermuizen) zijn de locaties van de kasten weergegeven.

11. Voorafgaand aan het ongeschikt maken van het leefgebied wordt dmv life traps een vangstronde gehouden in augustus tot november, de minst kwetsbare periode. Hierbij wordt per vangstplaats om de 10 meter een paar vallen geplaatst met een minimum van 20 vallen per vangstplaats. De vallen worden 2 tot 4 nachten voorafgaand aan de daadwerkelijke vangstronde open neer gezet zodat de aanwezige veldspitsmuizen kunnen wennen.
12. U dient op de grens van de Hertogin Hedwigepolder en de Prosperpolder een amfibiekerend scherm te plaatsen. Dit scherm dient gedurende de duur van de werkzaamheden te blijven staan, en te functioneren / onderhouden te worden.

Stand van zaken

Ad 11 (veldspitsmuis)	- Vangactie is uitgevoerd Deze wordt jaarlijks in september uitgevoerd
Ad 12 (rugstreeppad)	- Het amfibiescherm staat en wordt onderhouden

Maatregelen en uitvoering daarvan conform de wijziging op de ontheffing

Specifieke voorschriften

Algemeen

- h. U dient, met in achtname van onderstaande voorschriften, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven op de pagina's 30 tot en met 44 van het bij het wijzigingsverzoek gevoegde rapport 'Projectplan Herinrichting Hertogin Hedwigepolder' van 16 december 2016 en zoals beschreven in de aanvulling op het wijzigingsverzoek van 24 mei 2017 en de aanvulling van 7 juni 2017.

Huismus en steenuil

- i. U dient de werkzaamheden uit te voeren buiten de kwetsbare periode waarin het nest van de huismus wordt gebruikt als broedgelegenheid, maar binnen deze periode ook niet tijdens vorstperiodes. Per jaar en per broedpaar kan deze periode zowel eerder als later beginnen en eindigen. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. De geschiktheid van de periode voor de uitvoering van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de huismus. Een deskundige zal bepalen wanneer en hoe de maatregelen daadwerkelijk uitgevoerd gaan worden.
- j. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van de steenuil. Deze loopt globaal van februari tot en met juli. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de steenuil.

Stand van zaken

Ad h	- Op bijgevoegd kaartje (uilen) zijn de locaties voor de kasten weergegeven. - Het leefgebied nabij nieuwe nestlocaties is geoptimaliseerd. - Op bijgevoegd kaartje (mussen) zijn de locaties voor de mussentillen aangegeven. - Ter plaatse van nieuwe nestlocaties is tevens foerageergebied en gebied tbv dekkingsmogelijkheden van de huismus geoptimaliseerd dmv de aanplant van dekking gevende struiken. - Er is nieuw leefgebied voor de rugstreeppad gerealiseerd in het nieuwe natuurgebied buiten het plangebied. - De grazige vegetatie rond poelen wordt twee maal per jaar gemaaid en de poel wordt regelmatig opgeschoond.
------	--

	- Op bijgevoegd kaartje (vleermuizen) zijn de locaties voor de kasten weergegeven.
Ad i (huismus)	- Er wordt rekening houden met broedseizoen en vorstperiodes, zie het ecologisch protocol.
Ad j (steenuil)	- Er wordt rekening houden met broedseizoen, zie het ecologisch protocol.

Actuele stand van zaken (Wieland et al., 2020):

- Minimaal 40 alternatieve voorzieningen huismus.
- Aanvullende beplanting ten behoeve van dekking aangeplant.
- Voortzetten van monitoring. Als voorzieningen voor de huismus na vijf jaar niet of onvoldoende functioneren, worden voorzieningen verplaatst (of extra voorzieningen geplaatst).

Vleermuizen

- m. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare paar- en kraamperiode van de gewone dwergvleermuis en met de kraamperiode van de gewone grootoorvleermuis. Voor de gewone dwergvleermuis lopen deze perioden globaal van half mei tot en met half juli en van half augustus tot en met half oktober. Voor de gewone grootoorvleermuis loopt deze periode globaal van mei tot en met half september. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis en de gewone grootoorvleermuis.
- n. Voor de nieuw aan te planten populieren dient u een stamomtrek van 20 centimeter, een hoogte van vier tot vijf meter en een plantafstand van zes meter te hanteren.

Stand van zaken

Ad m (gewone grootoorvleermuis)	- Er wordt rekening gehouden met paar- en kraamperiode, zie het ecologisch protocol.
Ad n populierenbeplanting langs de nieuwe zeedijk verbinden met de westelijk gelegen rij lindenbomen	- Het waterschap heeft de opdracht om de populieren te planten en te onderhouden.

Actuele stand van zaken (Wieland et al., 2020):

- 3 platte vleermuiskasten Engelbertstraat worden gebruikt als dagverblijf ruige dwergvleermuis.
- Aanvullende kasten geplaatst in eerste kwartaal 2020 in beplanting langs de nieuwe primaire waterkering. Een aantal blijkt voor ruige dwergvleermuis te functioneren.
- Zijn in overleg met eigenaren van beplantingen in omgeving Hedwigepolder om daar geschikte vleermuiskasten voor ruige dwergvleermuis op te hangen.
- Vleermuistoren is geplaatst (april 2020).
- Vleermuiskasten buiten projectgebied aangevuld voor gewone dwergvleermuis.
- Verbinding tussen bestaande populierenbeplanting langs de primaire waterkering en westelijk gelegen rij lindebomen door middel van een scherm.
- Twee meervoudige kasten voor gewone grootoorvleermuis in boomgaard 500 meter ten westen van Hedwigepolder, te bereiken via bovenstaande vliegroute.

Voorgenomen activiteiten:

- Dakpannen verwijderen van woning september-oktober 2020.
- Slopen woning oktober-november 2020.
- Stapsgewijs rooien populierenrij in Engelbertstraat in delen van ca. 100 meter (winter 2020-2021).
- Verdere monitoring.

Rugstreeppad

- p. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met kwetsbare voortplantings- overwinteringsperiode van de rugstreeppad. Deze perioden lopen globaal van april tot en met juli en van half oktober tot en met maart. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de rugstreeppad.
- q. U dient het wegvangen en verplaatsen van exemplaren van de rugstreeppad uit te voeren na de overwinteringsperiode van de soort, gedurende de periode dat de exemplaren van de soort naar de voortplantingsplaatsen trekken.

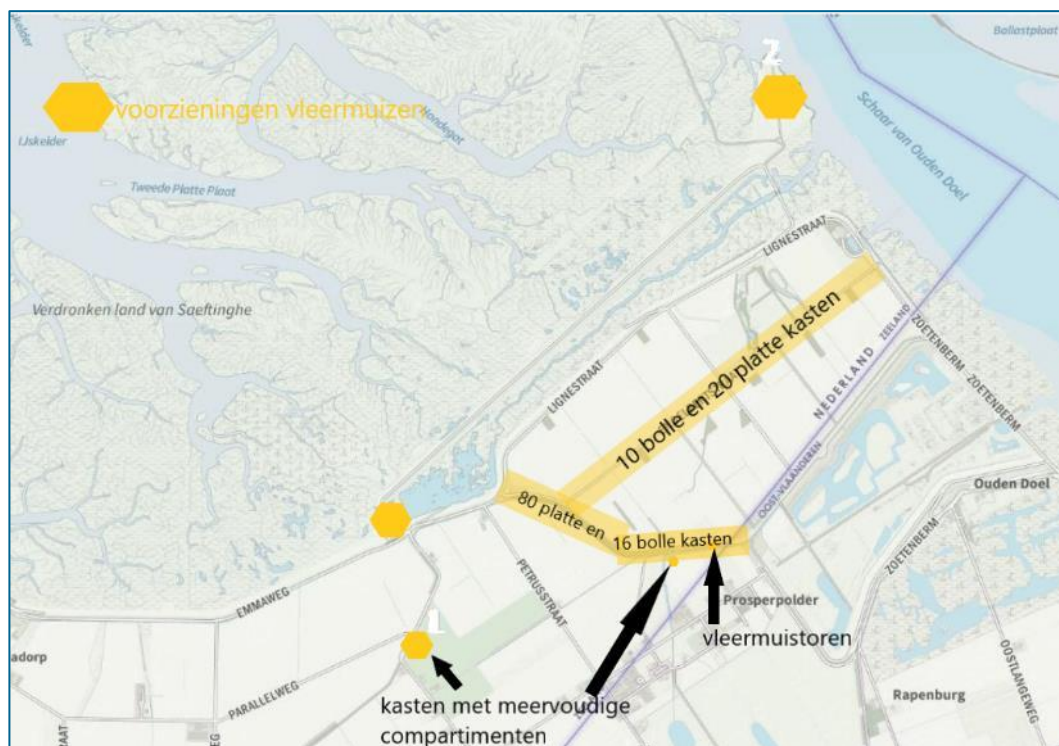
Stand van zaken

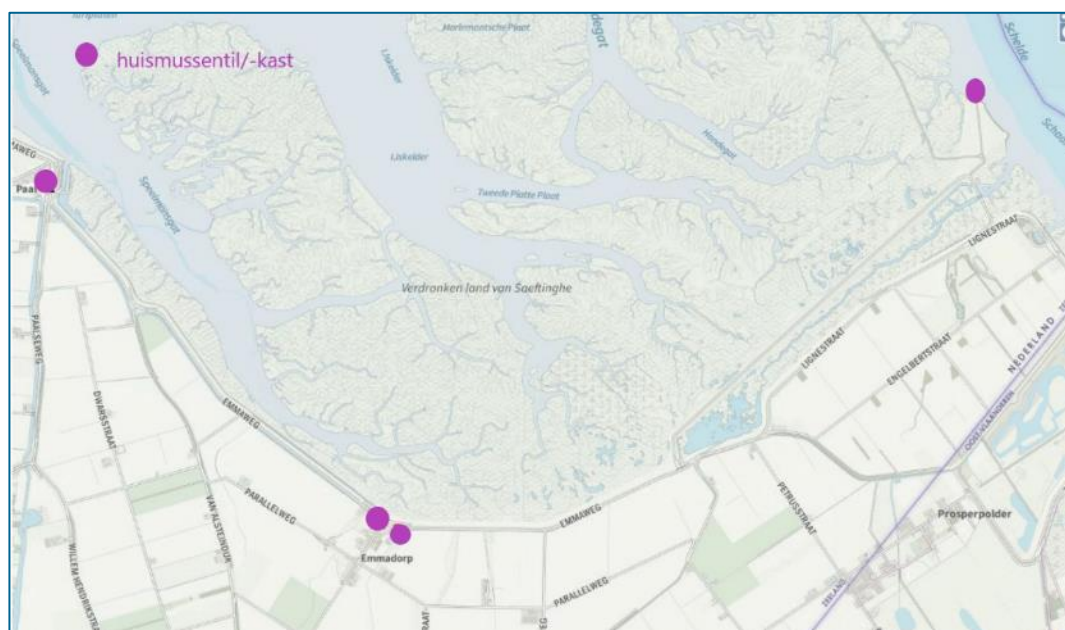
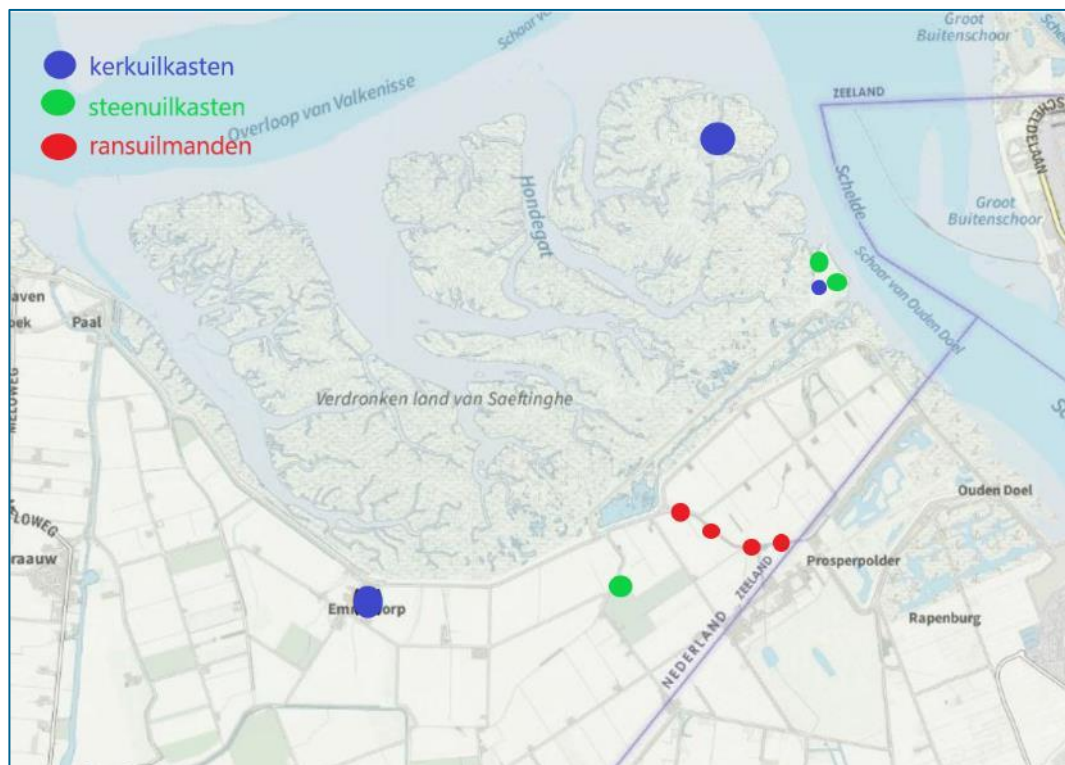
Ad m (rugstreeppad)	- Er wordt rekening houden met voortplantings- en overwinteringsperiode, zie het ecologisch protocol.
Ad n	- Actie is opgenomen in het ecologisch protocol. Thans geen rugstreeppadden te zien.

Actuele stand van zaken rugstreeppad (Wieland et al., 2020):

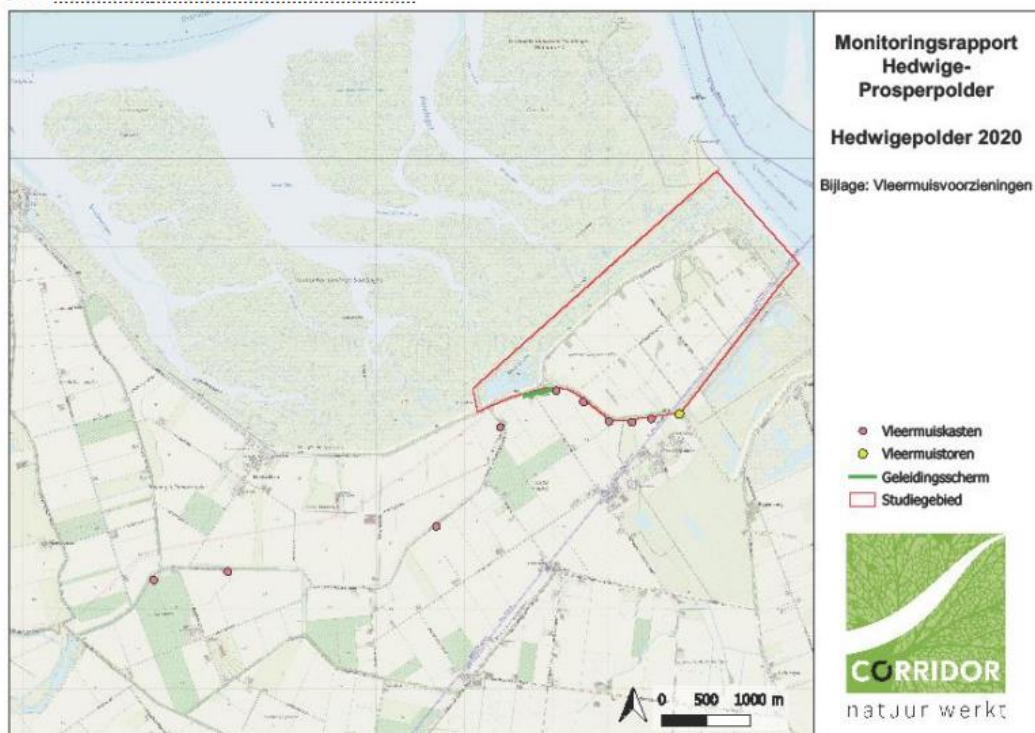
- Tot juni-juli geen activiteit.
- Uiteindelijk exemplaren aangetroffen in recent gegraven geul in plangebied.
- Compensatiepoelen buiten plangebied zijn voor aanvang voortplantingsseizoen vrijgemaakt van vegetatie en worden in het najaar weer onderhouden.
- In april en mei roepende exemplaren in de compensatiepoelen waargenomen, eind juni zijn de wateren drooggevallen.
- Poelen functioneren voor circa 10 individuen.
- Zal nog een extra voortplantingswater aangelegd worden nabij vleermuistoren in geplande aanvullende natuurgebied (winter 2020-2021).
- Onderhoud gericht op het geschikt houden van het voortplantingsbiotoop, wat betekent dat jaarlijks minimaal één van de biotopen onderhouden dient te worden.

Bijlage 4 – Voorzieningen vleermuizen, uilen, buizerd en huismussen

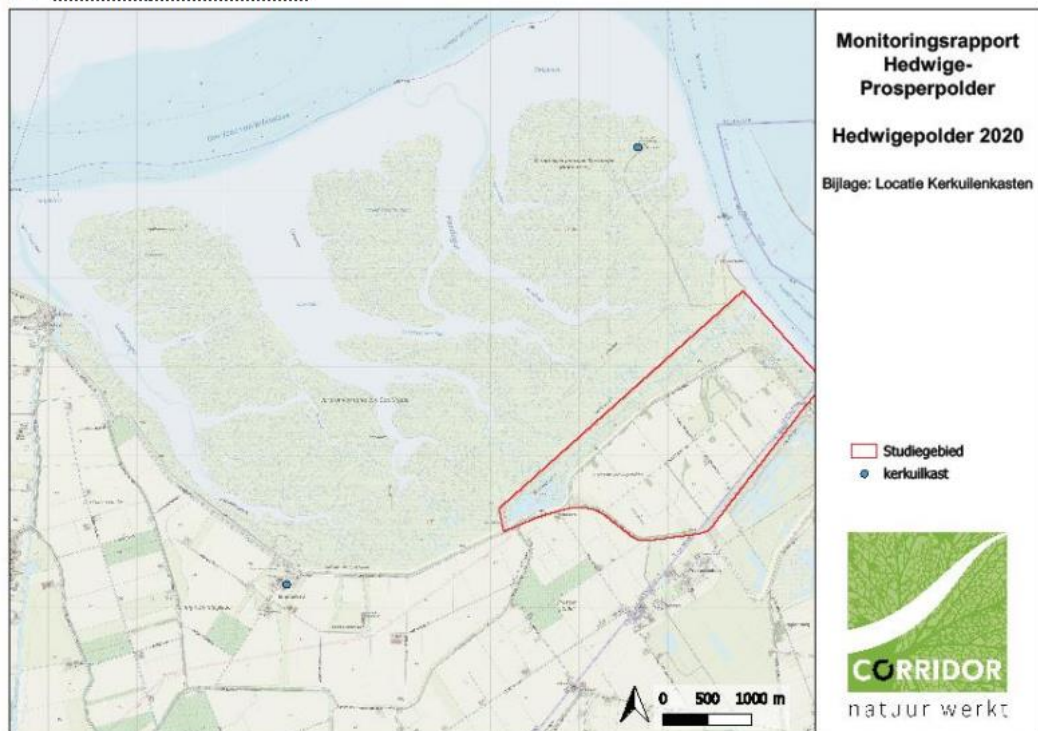

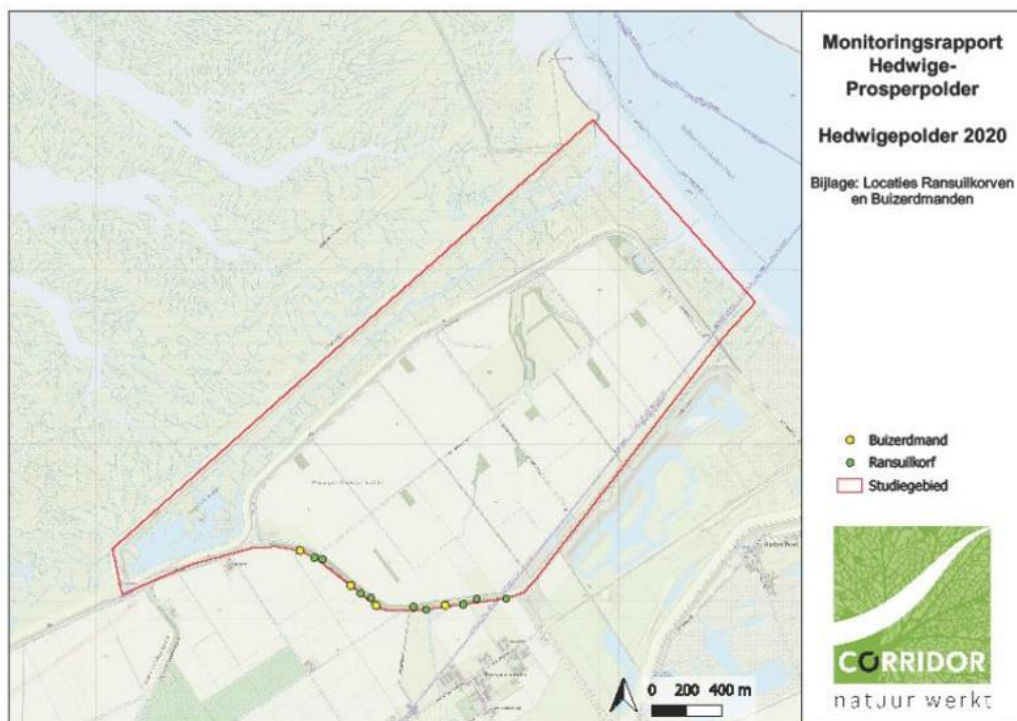
6.1 Locaties extra vleermuiskasten

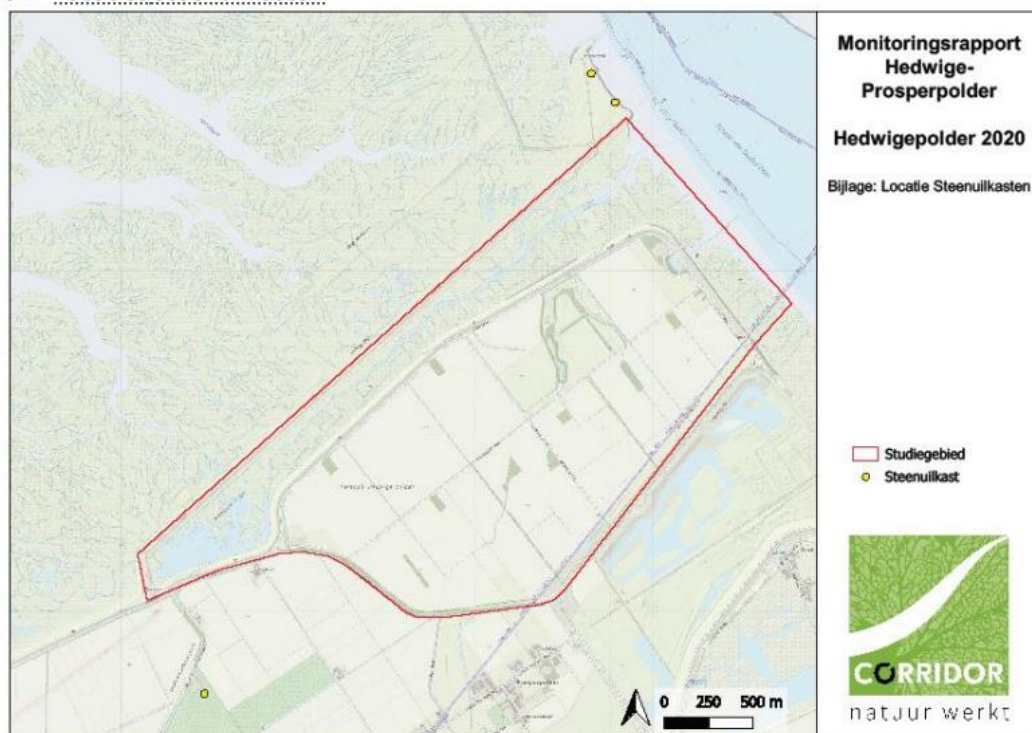
6.2 Locaties kerkuilkasten

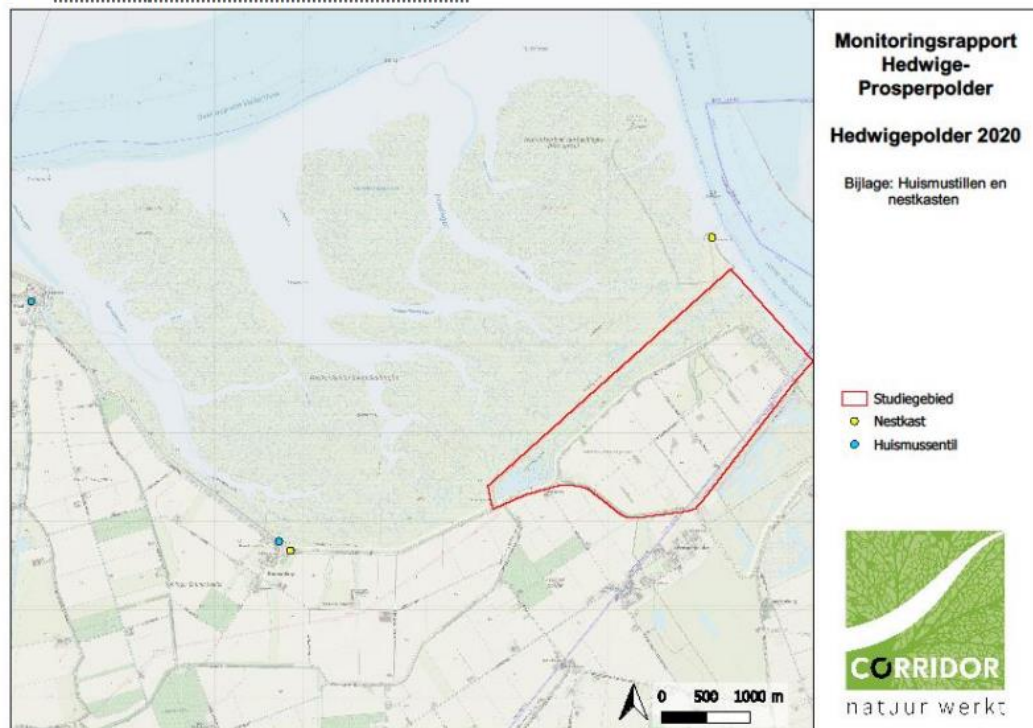
6.3 Locaties ransuilkorven en buizerdmanden

6.4 Locaties steenuilkasten

6.5 Locatie huismustillen en nestkasten.

**Bijlage 5 Tussentijdse Monitoringsrapportage
2020**

Tussentijds rapport Hedwige-Prosperpolder

Onderzoek beschermde natuurwaarden
Hedwigepolder 2020

Ontwerpversie 3

2020

Colofon

Auteur: Alex Wieland, Stefanie Pype, Lore De Wolf

© Corridor cvba, 2020

Dit rapport werd samengesteld in opdracht van De Vlaamse Waterweg.

Wijze van citeren:

Wieland A. et al 2020. Tussentijds rapport monitoring Hedwige-Prosperpolder, 2020. Corridor cv, Nazareth.

Corridor cv
Kerkstraat 108
9050 Gentbrugge
www.corridor.land

Foto omslag:

Rugstreeppad (*Bufo calamita*) – Rob Felix

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Beschrijving van het studiegebied.....	5
3	Resultaten	6
3.1	Vaatplanten	6
3.2	Rugstreeppadden	6
3.3	Vogels	7
3.4	Roofvogels	8
3.5	Vleermuizen.....	9
4	Mitigerende maatregelen	10
4.1.1	Gewone dwergvleermuis.....	11
4.1.2	Gewone grootoorvleermuis.....	12
4.1.3	Ruige dwergvleermuis	12
4.1.4	Kerkuil	13
4.1.5	Steenuil.....	13
4.1.6	Ransuil.....	14
4.1.7	Rugstreeppad.....	14
4.1.8	Huismus	14
4.1.9	Veldspitsmuis.....	14
4.1.10	Havik	15
5	Samenvatting.....	16
6	Bijlagen	17
6.1	Locaties extra vleermuiskasten	17
6.2	Locaties kerkuilkasten	18
6.3	Locaties ransuilkorven en buizerdmanden.....	18
6.4	Locaties steenuilkasten.....	20
6.5	Locatie huismustillen en nestkasten.	21

1 INLEIDING

In 2019 zijn de inrichtingswerkzaamheden in de Hedwigepolder gestart. In de jaren daarvoor werden inventarisaties uitgevoerd naar beschermde soorten. Om te bepalen of er tijdens de werkzaamheden nieuwe beschermde soorten zich vestigen, of andere beschermde soorten voorkomen op andere terreindelen, of het gebied verlaten hebben, werd er volledige monitoring van de in de Hedwigepolder aanwezige soorten uitgevoerd. Daarbij kan bepaald worden of zich nieuwe beschermde soorten gevestigd hebben en kan ook bepaald worden of eerder aanwezige soorten, de de Hedwigepolder verlaten hebben. Met deze gegevens kunnen werkprotocollen aangepast worden en kunnen eventuele aanvullingen op ontheffingen aangevraagd worden.

De gegevens zijn onder andere verzameld door medewerkers van Altenburg en Wymenga die de werkzaamheden begeleiden vanuit de aannemer die de inrichtingswerkzaamheden uitvoert. Daarnaast zijn er waarnemingen verzameld door Corridor die ecologische begeleiding verzorgt namens de opdrachtgever van de werken en vergunninghouder (De Vlaamse Waterweg nv).

In de Hedwigepolder werd in 2020 een inventarisatie uitgevoerd naar soorten die beschermd worden in het kader van de Wet Natuurbescherming. Het gaat hierbij om de volgende soortgroepen: vogels, zoogdieren, amfibieën, vaatplanten en vogels. Het doel van deze tussentijdse rapportage is een beeld te geven van de resultaten van het uitgevoerde onderzoek met de resultaten tot 15 juli 2020. Van de soortgroep vogels worden in deze rapportage alleen de vogels behandeld waarvan het broedbiotoop jaarrond beschermd is en de soorten die in Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn categorie 5 vallen. Onder dit beschermingsregime vallen de Europees beschermde soorten als bedoeld in artikel 3.1 van de Wet Natuurbescherming.

Als eerste wordt een gebiedsbeschrijving gegeven. De biotische en abiotische omstandigheden bepalen welke soorten er kunnen voorkomen in een gebied. Vervolgens wordt uitleg gegeven over de manier waarop de inventarisatie werd uitgevoerd. Daarna worden de resultaten verwerkt. Van iedere beschermde soort is op kaart ingetekend waar deze werd waargenomen en wat de functionaliteit is van de mitigerende maatregelen.

2 BESCHRIJVING VAN HET STUDIEGEBIED

Het studiegebied is gelegen in de oostpunt van Zeeuws-Vlaanderen, in de gemeente Hulst. Het bestaat uit het Sieperdaschor, Zeedijk (Scheldedijk) en het Nederlandse deel van de Hedwigepolder.

Sieperdaschor

Dit gebied is circa 100 hectare groot en was tot circa 25 jaar geleden landbouwgebied. Na een dijkdoorbraak is de dijk niet meer hersteld en staat het onder getijdenwerking. Tweemaal per etmaal wordt het gebied overstroomd met brakwater uit de Westerschelde. Sommige delen spoelen alleen met springtij onder. De vegetatie bestaat voor grote delen uit riet. Ook zijn er biotopen met zeebies en zeeaster. Het noordoostelijke deel van het gebied valt onder een begrazingseenheid en wordt begraasd door runderen. Hier is de vegetatie lager. Tot op heden zijn hier nog geen werkzaamheden uitgevoerd.

Zeedijk

De Zeedijk bestaat uit korte grazige vegetatie. Deze vegetatie wordt jaarlijks gemaaid. In 2020 is er deels gemaaid en deels begraasd met schapen. Het doel is de vegetatie kort te houden.

Hedwigepolder

De Hedwigepolder is circa 300 hectare groot en is voor het merendeel gelegen op Nederlands grondgebied. Het grootste deel van de polder was tot en met 2018 in gebruik voor akkerbouw. In 2019 en 2020 zijn er geen gewassen ingezaaid en lagen de voormalige akkerbouwgronden braak. Op een aantal terreindelen waar werkzaamheden gepland waren is vooraf de vegetatie gemaaid. Een aantal aanwezige weilanden zijn begraasd met schapen of gehooïd. In de winter van 2018-2019 is 1 rij populieren omgezaagd in de Engelbertstraat. De andere rij populieren is blijven staan. Deze staat er nog steeds.

Verspreid over de Hedwigepolder liggen diverse kleine bosjes die aangelegd zijn voor de jacht. De bosjes bestaan uit populieren met onderbegroeiing van diverse soorten. In de winter van 2019-2020 is een deel van de beplanting gerooid. Door het gebied lopen verschillende wegen, sommige hiervan zijn onverhard. Langs deze wegen staan bomenrijen bestaande uit populieren of hagen. In de winter van 2019-2020 zijn circa de helft van de aanwezige bosjes gerooid.

Centraal in het gebied ligt een wat groter afgesloten gebied bestaande uit water, beplanting en weilanden, in de volksmond de Pielenput genoemd. Op deze locatie is alle beplanting verwijderd en is inmiddels een geul gegraven. In de Hedwigepolder zijn ook nog enkele oude restanten van stroomgeulen aanwezig die de functie hebben als sloot. De bebouwing van Engelbertstraat 2 is nog aanwezig. De sloop staat gepland in het najaar van 2020.

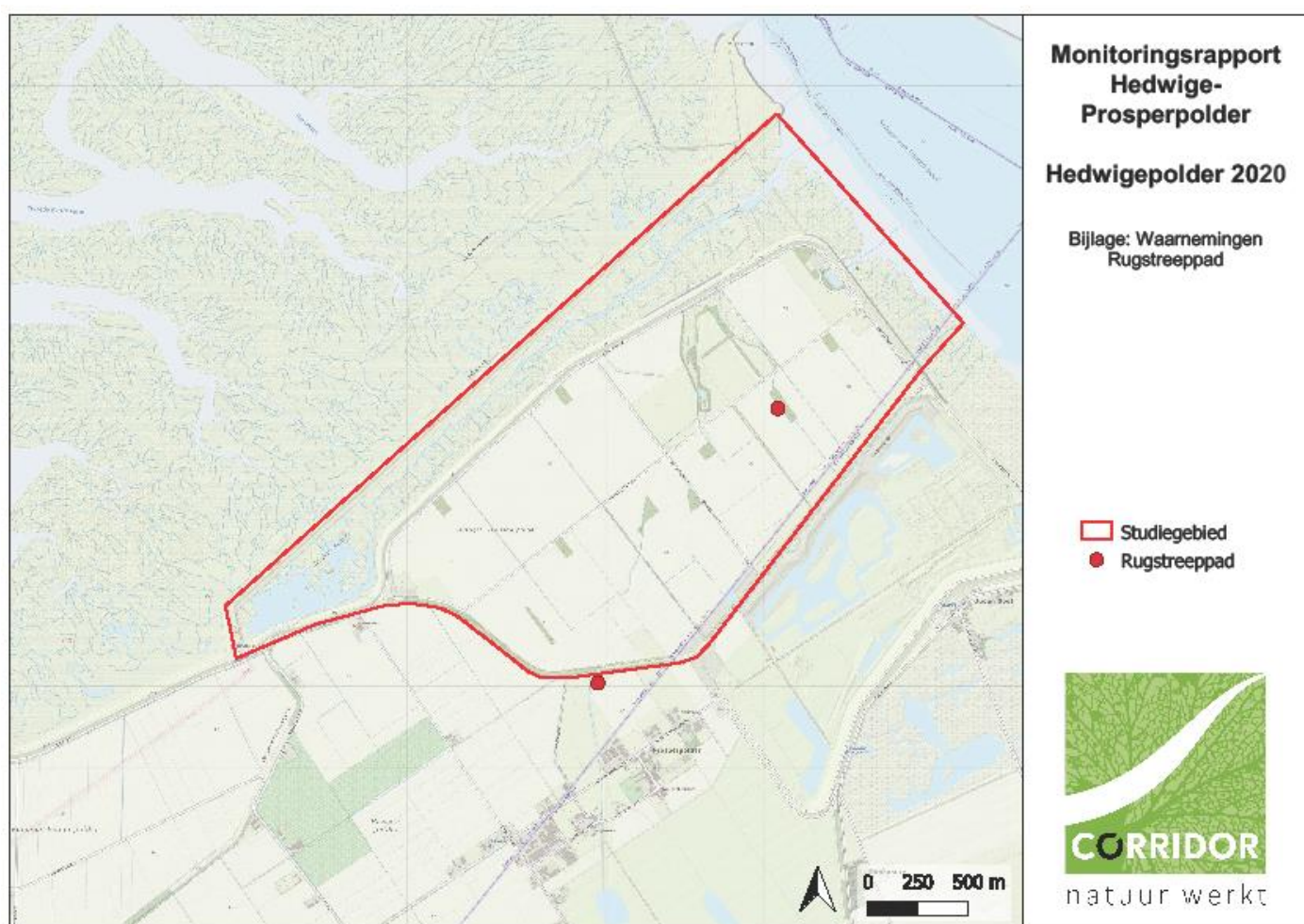
3 RESULTATEN

3.1 Vaatplanten

Van de soortgroep vaatplanten zijn geen beschermde soorten aangetroffen.

3.2 Rugstreeppadden

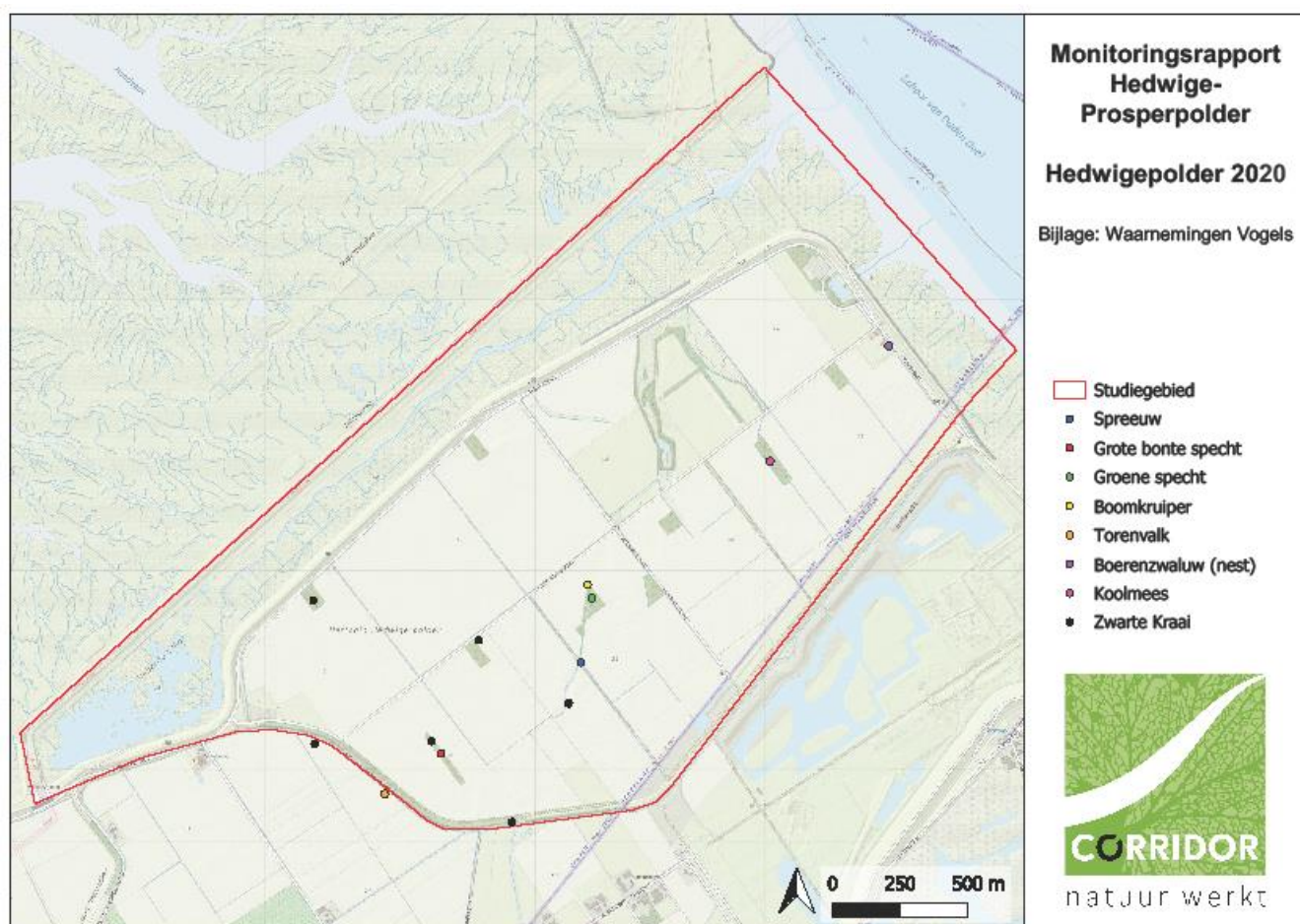
Op onderstaande locaties op de kaart van de Hedwigepolder werd in 2020 rugstreeppad waargenomen. Dit betreft enkele roepende exemplaren, larven en jonge exemplaren. Door het droge voorjaar is er tot juni-juli geen activiteit geweest. Uiteindelijk zijn er in het plangebied exemplaren aangetroffen in een recent gegraven geul. De poelen die ter compensatie zijn aangelegd net buiten het plangebied zijn voor aanvang van het voortplantingsseizoen vrijgemaakt van vegetatie. Hier zijn in april en mei roepende exemplaren aangetroffen. Eind juni zijn de wateren drooggefallen.

3.3 Vogels

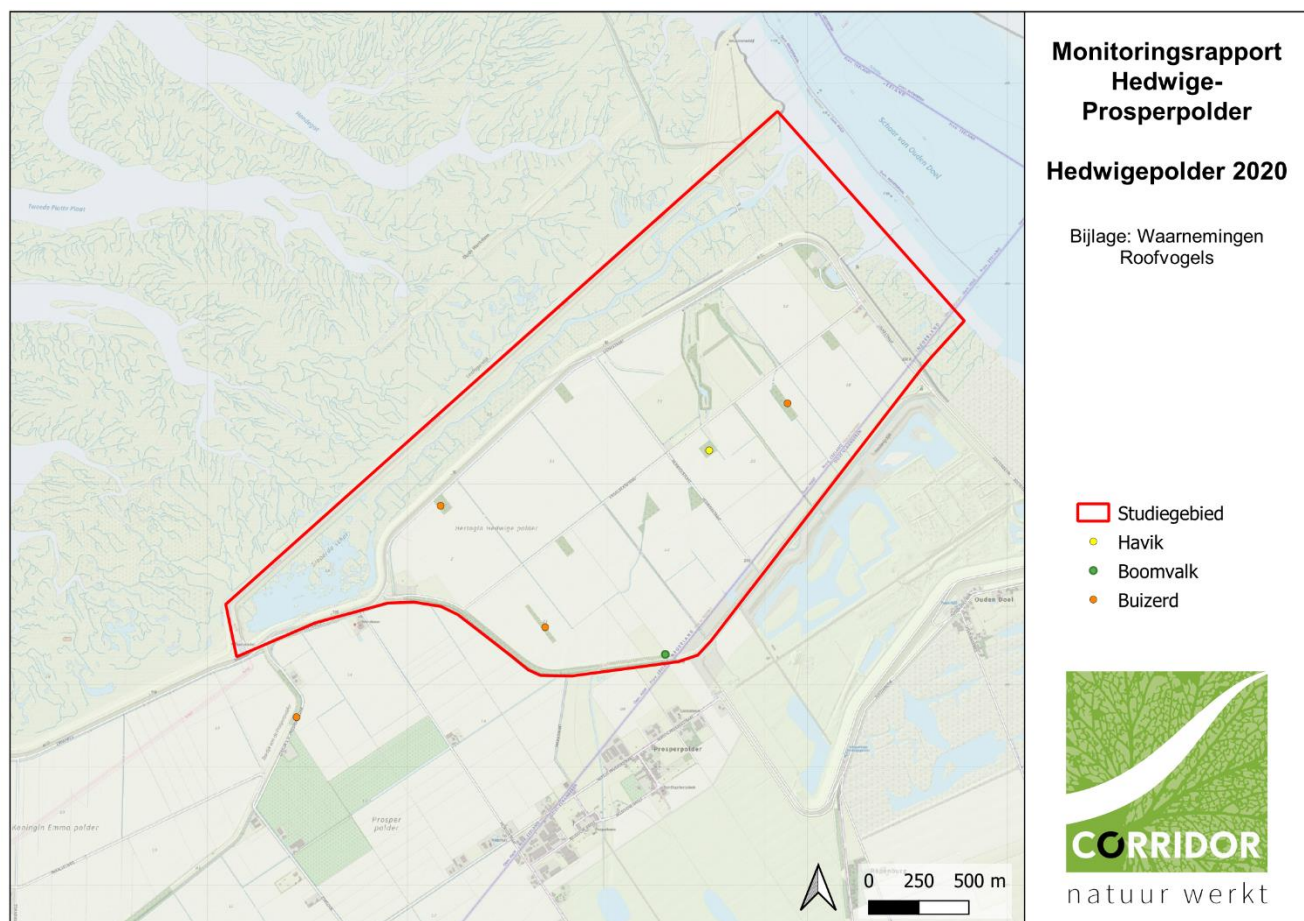
Op onderstaande locaties op de kaart van de Hedwigepolder zijn territoria en nestlocaties van broedvogels vastgesteld. Het betreft soorten die binnen Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn categorie 5 vallen.

- Spreeuw
- Grote bonte specht
- Groene specht
- Boomkruiper
- Torenvalk
- Boerenwaluw (5 nesten in voormalig woonhuis Engelberstraat 2)
- Koolmees
- Zwarte kraai

3.4 Roofvogels

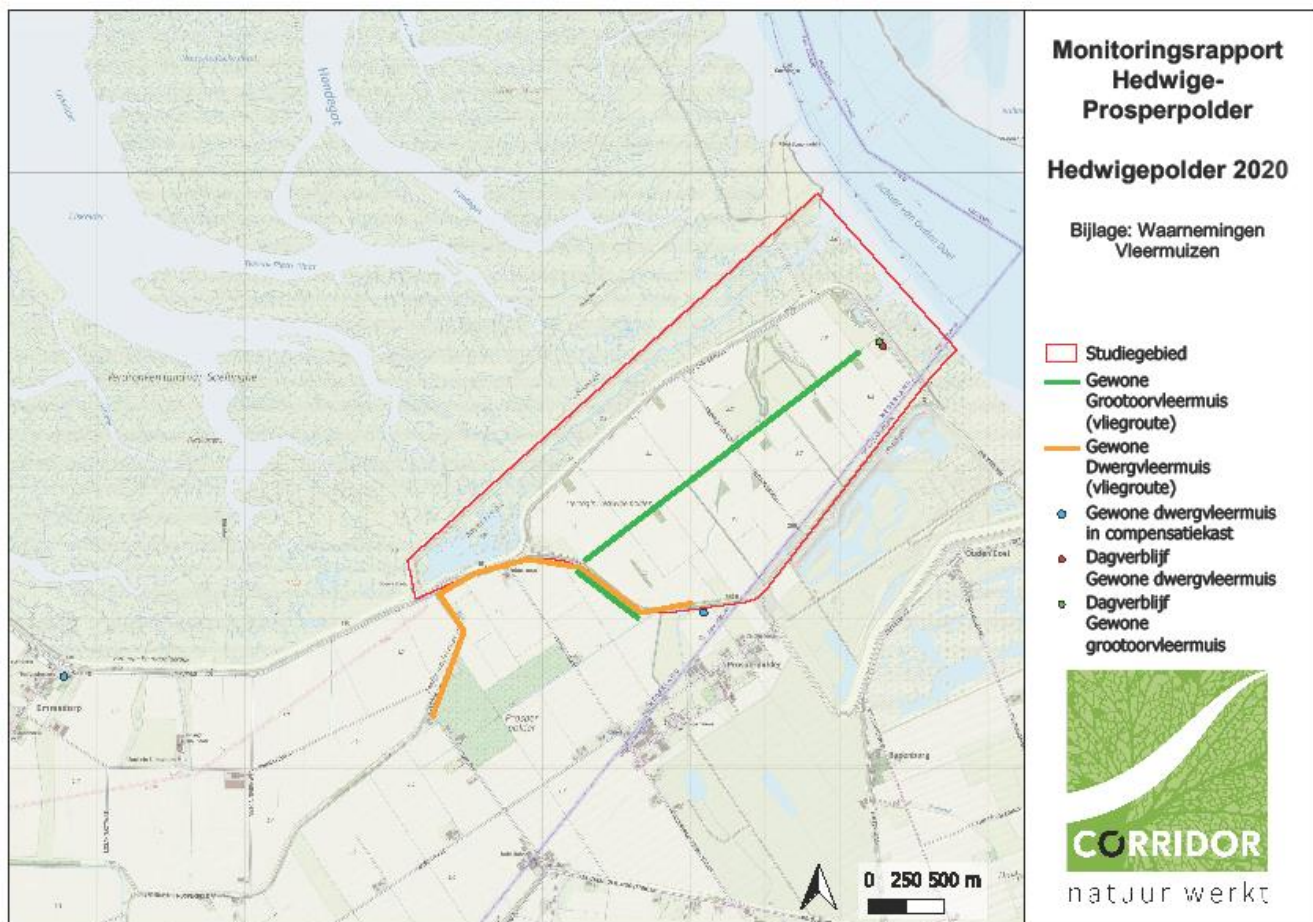
Op onderstaande locaties op de kaart van de Hedwigepolder (en directe omgeving) werden in 2020 havik, boomvalk en buizerd vastgesteld als broedvogel. Van deze vogels is het nest vastgesteld. Het betreft soorten waarvan het nest jaarrond beschermd is. Van de buizerd was dit jaar voor het eerst een broedlocatie net buiten het plangebied. Mogelijk een broedvogel die vanuit de Hedwigepolder is verhuisd. De broedgevallen van de havik en de boomvalk (zeedijk rand Hedwigepolder) waren succesvol. De bomenrij op de Zeedijk van de Prosperpolder waar het nest van de boomvalk was blijft gehandhaafd.

3.5 Vleermuizen

Op onderstaande locaties op de kaart van de Hedwigepolder zijn functionele onderdelen van het leefgebied van vleermuizen aangegeven. De inventarisaties naar de vleermuizen worden vervolgd in de nazomer en het najaar. Rondom de vleermuistoren is al activiteit waargenomen. Hierin worden binnenkort automatische vleermuisdetectoren geplaatst om te bepalen of de vleermuistoren al in gebruik is als dagverblijf of paarlocatie. De aangetroffen vleermuizen betreffen gewone dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis. Er zijn nog steeds dagverblijven in de bebouwing van Engelbertstraat 2. De aantallen zijn echter wel lager in vergelijking tot voorgaande jaren. Door het verdwijnen van een deel van de beplanting is het foerageergebied minder waardevol geworden. In het voormalig woonhuis werden tot 8 exemplaren van de gewone dwergvleermuizen geteld, in de naastgelegen schuur werden nog maximaal 4 uitvliegende gewone grootoorvleermuizen geteld dit voorjaar. Het woonhuis is aantrekkelijk door het grote aanbod aan kieren en toegangen tot spouwmuren. De schuur wordt steeds minder aantrekkelijk door het verval (geen onderhoud). De schuur wordt daardoor steeds tochtiger en er komt er meer daglicht in.

In de geplaatste paalkasten net buiten de Hedwigepolder is gewone dwergvleermuis aangetroffen. Aankomend najaar zullen alle vleermuiskasten worden onderzocht op functionaliteit. Waarschijnlijk zal in het plangebied in het najaar dan ook de ruige dwergvleermuis weer aangetroffen worden. Op de kaart zijn vliegroutes en dagverblijven weergegeven van de tot nu aangetroffen vleermuizen.

4 MITIGERENDE MAATREGELEN

Binnen en buiten de begrenzing van het plangebied voor herinrichting van de Hedwigepolder zijn mitigerende maatregelen getroffen die ervoor zorgen dat bij de herinrichting van het gebied, de functionaliteit van het leefgebied van de aanwezige beschermde soorten blijft behouden. Deze mitigerende maatregelen betreffen voornamelijk het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen en het creëren van geschikt nieuw leefgebied direct grenzend aan het plangebied. De mitigerende voorzieningen zijn aangegeven op kaart.

Ook zijn er geleidende schermen geplaatst die vliegroutes naar terreinen buiten de Hedwigepolder moeten optimaliseren.

In de jaren 2015-2020 werden diverse mitigerende maatregelen uitgevoerd. De locaties waar maatregelen zijn getroffen zijn aangegeven in de kaarten in bijlage. Het betreft maatregelen voor de volgende soorten:

- Gewone dwergvleermuis
- Gewone grootoorvleermuis
- Ruige dwergvleermuis
- Rugstreeppad
- Kerkuil
- Steenuil
- Ransuil
- Huismus
- Veldspitsmuis (aangepast beheer)
- Havik

Volgende voorzieningen zijn heden aanwezig op het terrein en rondom het terrein (buiten de Hedwigepolder):

- aanvullend vervangend leefgebied (0,5 ha);
- 3 kerkuilkasten;
- 3 steenuilkasten;
- 8 ransuilmanden;
- 26 bolle kasten en 100 platte kasten voor vleermuizen;
- kasten met meervoudige compartimenten (4 locaties);
- een vleermuistoren;
- geleidingsscherm ten behoeve van verbinden bestaande populierenbeplanting langs de nieuwe primaire waterkering met de westelijk gelegen rij lindebomen ;
- huismussentillen (4 locaties).

De voorzieningen voor steenuil en huismus op het westelijk deel van de Leidingendam waren al op korte termijn verdwenen (diefstal en vandalisme), deze zijn vervangen door nieuwe voorzieningen op deze locatie en op andere locaties. In 2020 zijn er geen voorzieningen gestolen.

4.1.1 Gewone dwergvleermuis

In de Langestraat zijn 2 vleermuiskasten in gebruik als dagverblijf door de gewone dwergvleermuis. In het compensatiegebied zijn 2 vleermuispaalkasten in gebruik door gewone dwergvleermuis. In de overige vleermuiskasten zijn dit voorjaar geen vleermuizen vastgesteld. Deze zijn meestal wat meer in gebruik in het najaar als vleermuizen zich meer verspreiden na het uiteenvallen van kolonies en de paarperiode.

Figuur: Vleermuispaalkast in compensatiegebied.

De volgende aanvullende maatregelen werden in 2020 uitgevoerd:

- Plaatsing van een vleermuistoren.
- Aanvullen vleermuiskasten buiten het projectgebied.
- Verbinden bestaande populierenbeplanting langs de nieuwe primaire waterkering met de westelijk gelegen rij lindebomen door middel van een scherm.

Een groot deel van de mitigerende maatregelen functioneert. Dit betreft de paalkasten en enkele vleermuiskasten. De vleermuistoren is in begin 2020 geplaatst en zal naar verwachting spoedig ontdekt worden. Er zijn al waarnemingen rond de toren gedaan. In de aankomende maanden zal de functionaliteit verder gemonitord worden. Daarnaast zal er in de aankomende winter extra beplanting rondom de toren geplant worden zodat er een betere verbinding ontstaat tussen de bomenrijen op de dijk en de toren.

4.1.2 Gewone grootoorvleermuis

Er zijn al 2 paalkasten aangeboden in het compensatiegebiedje.

Er hangen een groot aantal kasten in clusters langsheen de Engelbertstraat in de Hedwigepolder. Deze kasten hebben een functie om de grootoorvleermuizen te laten wennen aan alternatieve voorzieningen en de vleermuizen richting de vleermuistoren te geleiden.

De volgende extra maatregelen werden in het eerste kwartaal van 2020 uitgevoerd:

- Plaatsing van een vleermuistoren
- Twee kasten met meervoudige compartimenten werden geplaatst in een boomgaard 500 meter ten westen van de Hedwigepolder. Vleermuizen kunnen deze locatie bereiken via de populierenbeplanting langsheen de nieuwe primaire waterkering, geleidend scherm, lindebomen.

In een aantal vleermuiskasten in de Engelbertstraat zijn in 2019 gewone grootoorvleermuizen aangetroffen. Ze zijn nog steeds in de bebouwing aanwezig. Echter wel in lagere aantallen dan voorheen. Het jachtbiotoop is voor deze soort minder geschikt geworden doordat een deel van de beplanting is gekapt. Naar verwachting zullen de paalkasten en de vleermuistoren op (korte) termijn voldoende geschikte dagverblijven opleveren voor deze soort. De aantallen dienen vergelijkbaar te zijn met de aantallen ten tijde van de ontheffingsaanvraag. Dit zal de aankomende jaren gemonitord worden. Indien deze onvoldoende blijken te functioneren zullen er in een bredere omgeving van de Hedwigepolder voorzieningen aangebracht worden om de populatie in gunstige staat van instandhouding te houden.

4.1.3 Ruige dwergvleermuis

In de Engelbertstraat hangen clusters van vleermuiskasten op. Hiervan worden 3 vleermuiskasten (type platte kast) gebruikt als dagverblijf door de ruige dwergvleermuis. Daarnaast zijn er bomen geringd (in 2019) op de Zeedijk van Prosperpolder.

De volgende aanvullende maatregel werd in het eerste kwartaal van 2020 uitgevoerd:

- Aanvullende kasten zijn geplaatst in de beplanting langsheen de nieuwe primaire waterkering.

Een aantal vleermuiskasten blijkt te functioneren voor de ruige dwergvleermuis. Omdat het jachtgebied voor een deel is verdwenen en de aankomende periode nog meer zal verdwijnen wordt het leefgebied voor de ruige dwergvleermuis kleiner. Er hangen nu veel vleermuiskasten op de Zeedijk van de Prosperpolder. In de omgeving is echter maar beperkt jachtgebied. We zijn in overleg met eigenaren van beplantingen in de omgeving van de Hedwigepolder om hier geschikte vleermuiskasten voor deze soort te hangen.

4.1.4 Kerkuil

In de voormalige schaapsstal op de “Noord” hangt een nestkast voor kerkuil. De kast wordt incidenteel gebruikt door een kerkuil (aanwezigheid vastgesteld door middel van aanwezigheid van braakballen in de kast). Er wordt echter niet in gebroed. In het nieuwe compensatieterrein is ruigtevegetatie ontwikkeld wat gunstig is voor prooidieren voor de kerkuil. De nestkast in de schaapskooi in Emmadorp is wel gebruikt. Er zijn 3 jongen uitgevlogen.

De mitigerende maatregelen voor deze soort werken goed. In de directe omgeving van de Hedwigepolder is voldoende voedsel aanwezig. Er zijn echter maar een beperkt aantal broedlocaties. In toekomstige bebouwing zullen geschikte broedvoorzieningen voor de kerkuil aangebracht worden zodat met name de Leidingendam en het gasplateau kunnen voorzien in een compleet habitat (broeden en foerageren).

4.1.5 Steenuil

Er hangen 2 nestkasten in het territorium van een steenuil. De kast op het gasplateau was in 2020 niet bezet door een steenuil. De kast aan de rand van een boomgaard ligt in een bestaand territorium van een steenuil. De steenuil maakt gebruik van de kast als schuilplaats, maar heeft in 2020 niet gebroed in de nestkast. Tegen de schaapskooi in Emmadorp hangt een nestkast. Hier is in 2020 niet in gebroed. De voorzieningen voor de steenuil zijn aanwezig maar functioneren nog niet optimaal. Op de locaties in de boomgaard en bij de schaapskooi bij Emmadorp is het biotoop geschikt en komt ook een steenuil voor, maar deze verkiezen op dit moment een andere nestlocatie boven de aangebrachte nestkasten. Op het gasplateau heeft de steenuil wel al gebruik gemaakt van de aangebrachte nestkasten, maar er is nog niet in gebroed. De aankomende jaren zal gemonitord worden wat de functionaliteit van de maatregelen is. Wanneer deze onvoldoende blijkt, zullen biotoop verbeterende maatregelen uitgevoerd worden.

Figuur 1: De steenuilkast op het gasplateau.

4.1.6 Ransuil

Er waren oorspronkelijk vier ransuilmanden aanwezig. Deze manden zijn echter grotendeels verteerd en enkele uit de boom gewaaid.

De volgende maatregel werd in het eerste kwartaal van 2020 uitgevoerd:

Er zijn 8 nieuwe ransuilmanden opgehangen. Deze waren niet in gebruik in 2020.

De mitigerende maatregelen hebben nog niet gefunctioneerd. De aankomende jaren zal gemonitord worden wat de functionaliteit van de maatregelen is. Alle nestvoorzieningen hangen op de Zeedijk van de Prosperpolder. We zijn in overleg met eigenaren van beplantingen in de omgeving van de Hedwigepolder om hier ransuil broedmanden op te hangen. Dit om de kans op succes te vergroten.

4.1.7 Rugstreeppad

De twee aangelegde biotopen werden in 2020 gebruikt als voortplantingslocatie. Ze werden voor het voortplantingsseizoen opgeknapt (beplanting verwijderen) zodat er langer water in blijft staan en de biotopen geschikter worden voor Rugstreeppad. In de loop van het seizoen zijn de wateren weer dichtgegroeid met riet. In het najaar van 2020 zullen de wateren weer onderhouden worden.

De betreffende wateren functioneren voor circa 10 rugstreeppadden. Er zal nog een extra voortplantingswater aangelegd worden nabij de vleermuistoren in het geplande aanvullende natuurgebied. Het onderhoud van de wateren zal toegespitst zijn op het geschikt houden van het voortplantingsbiotoop. Dit betekent dat er jaarlijks minimaal 1 van de biotopen onderhouden dient te worden.

4.1.8 Huismus

Er werden in het eerste kwartaal van 2020 minimaal 40 alternatieve voorzieningen voor de huismus voorzien. Dit betreft 2 mussentillen (met elk 18 broedkasten) en 6 losse mussenkasten. Daarnaast is er aanvullende beplanting geplant ten behoeve van dekking.

De maatregelen functioneren nog niet voldoende. Er zijn nu voorzieningen geplaatst in optimale gebieden, nabij bebouwing en menselijke activiteit. Het blijkt niet te werken om kasten te plaatsen op locaties waar geen menselijke activiteiten zijn (bv. nabij bebouwing waar duiven of kippen worden gehouden). Indien de voorzieningen na vijf jaar niet of onvoldoende functioneren worden deze verplaatst (of extra voorzieningen geplaatst).

4.1.9 Veldspitsmuis

In 2020 is er gefaseerd gemaaid om de veldspitsmuis te stimuleren het werkgebied te verlaten. Er werd gebruik gemaakt van een schijvenmaaier en het maaisel werd afgevoerd. Op de huidige zeedijk werd de dijktafstand in drie fases gemaaid. De oprijfrichting was naar het noorden (Sieperdaschor) waar rietvegetatie staat. Tevens is er begraasd met schapen om de vegetatie kort te houden. Deze werkzaamheden zijn uitgevoerd in de minst kwetsbare periode voor de veldspitsmuis.

De mitigerende maatregelen zijn tijdig uitgevoerd in de minst kwetsbare periode voor de veldspitsmuis. Ook bij toekomstige werkzaamheden die een nadelig effect kunnen hebben op deze soort worden mitigerende maatregelen tijdig uitgevoerd.

4.1.10 Havik

In 2020 zijn voor de havik (en ook geschikt voor buizerd) 4 broedmanden opgehangen.

5 SAMENVATTING

In opdracht van De Vlaamse Waterweg werd in 2020 in de Hedwigepolder en omgeving onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van natuurwaarden die beschermd worden door de Wet Natuurbescherming. De tussentijdse resultaten van het onderzoek zijn vastgelegd in voorliggende rapportage. De gegevens zijn verzameld door Altenburg en Wymenga en door Corridor. Het doel van deze rapportage is inzicht te geven welke in het kader van de Wet Natuurbescherming beschermde soorten in het studiegebied aanwezig zijn en daarnaast inzicht geven in de voortgang van de realisatie van mitigerende maatregelen die zijn opgenomen in de verleende ontheffing Flora- en faunawet (zowel met het kenmerk FF/75C/2013/0155, verleend in 2013 als de aanvullende ontheffing met het kenmerk FF/75C/2013/0155A uit 2017). Met de gevonden resultaten kunnen tevens werkprotocollen aangepast worden.

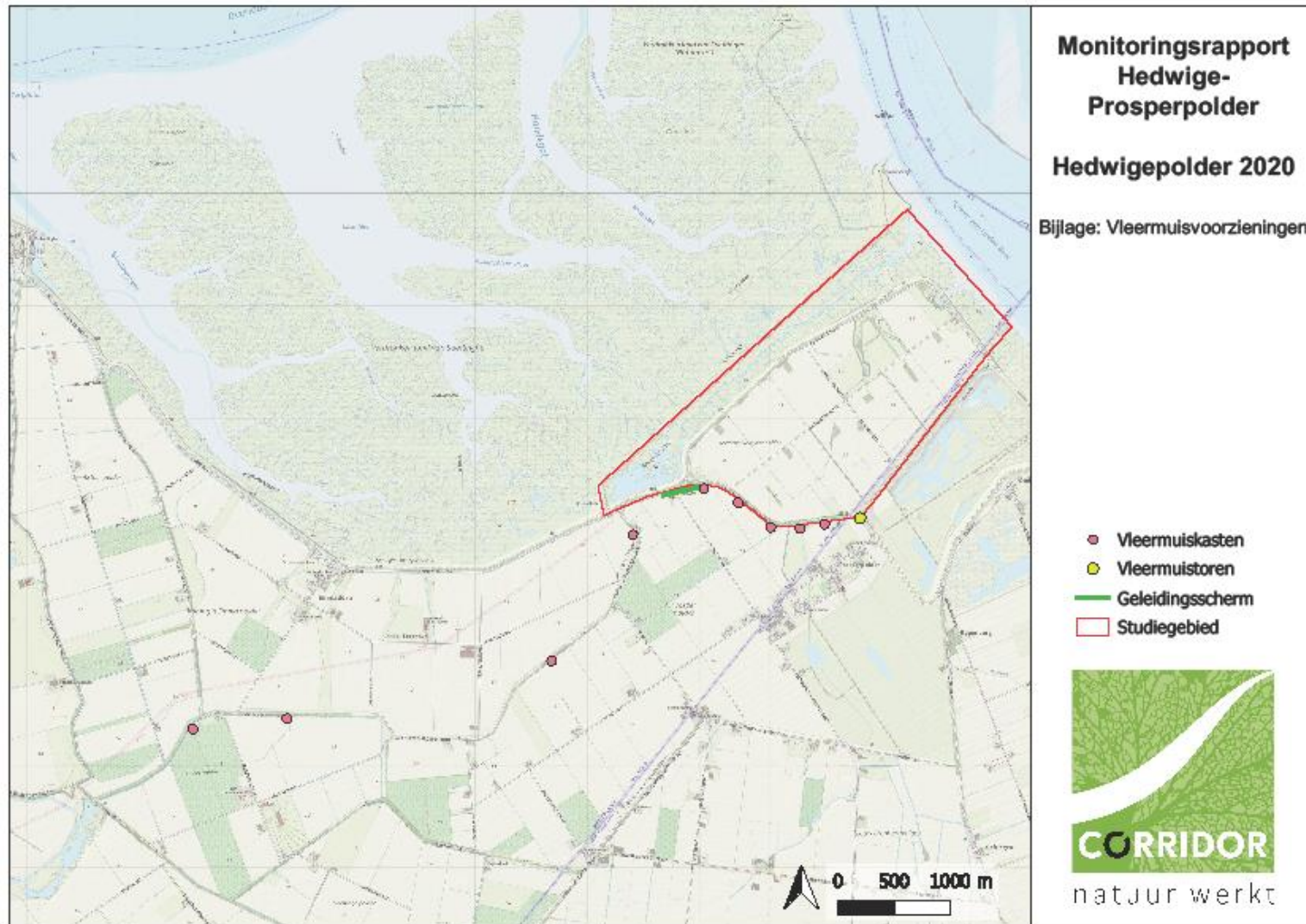
Het onderzoek is uitgevoerd naar de soortgroepen: zoogdieren, broedvogels, amfibieën en vaatplanten.

De volgende in het kader van de wet Natuurbescherming beschermde soorten zijn tot nu toe (15 juli 2020) aangetroffen binnen het plangebied:

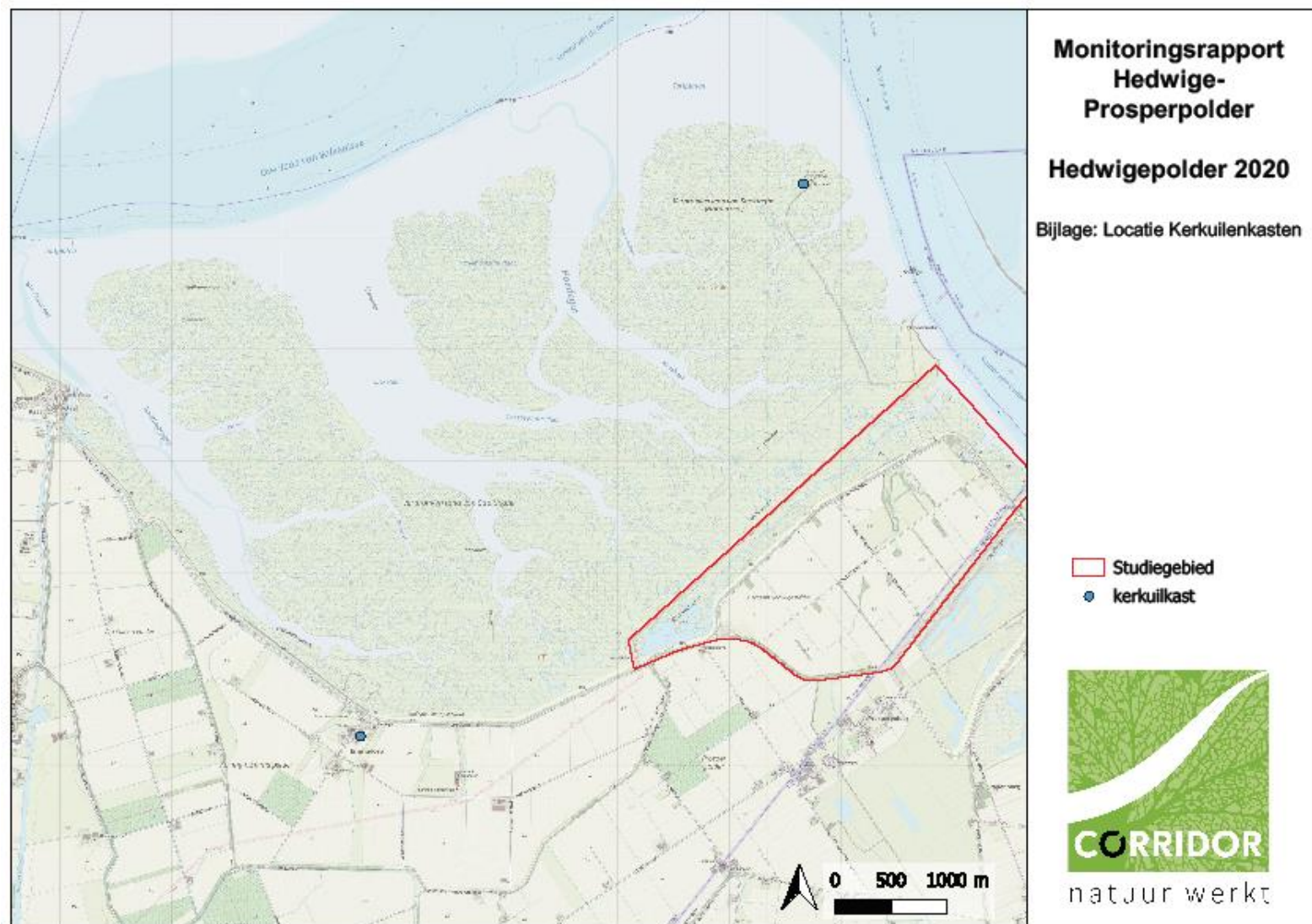
- Gewone dwergvleermuis
- Gewone grootoorvleermuis
- Buizerd
- Havik
- Boomvalk (op locatie waar nest behouden blijft, aan de rand van het gebied)
- Rugstreeppad

6 BIJLAGEN

6.1 Locaties extra vleermuiskasten

6.2 Locaties kerkuilkasten

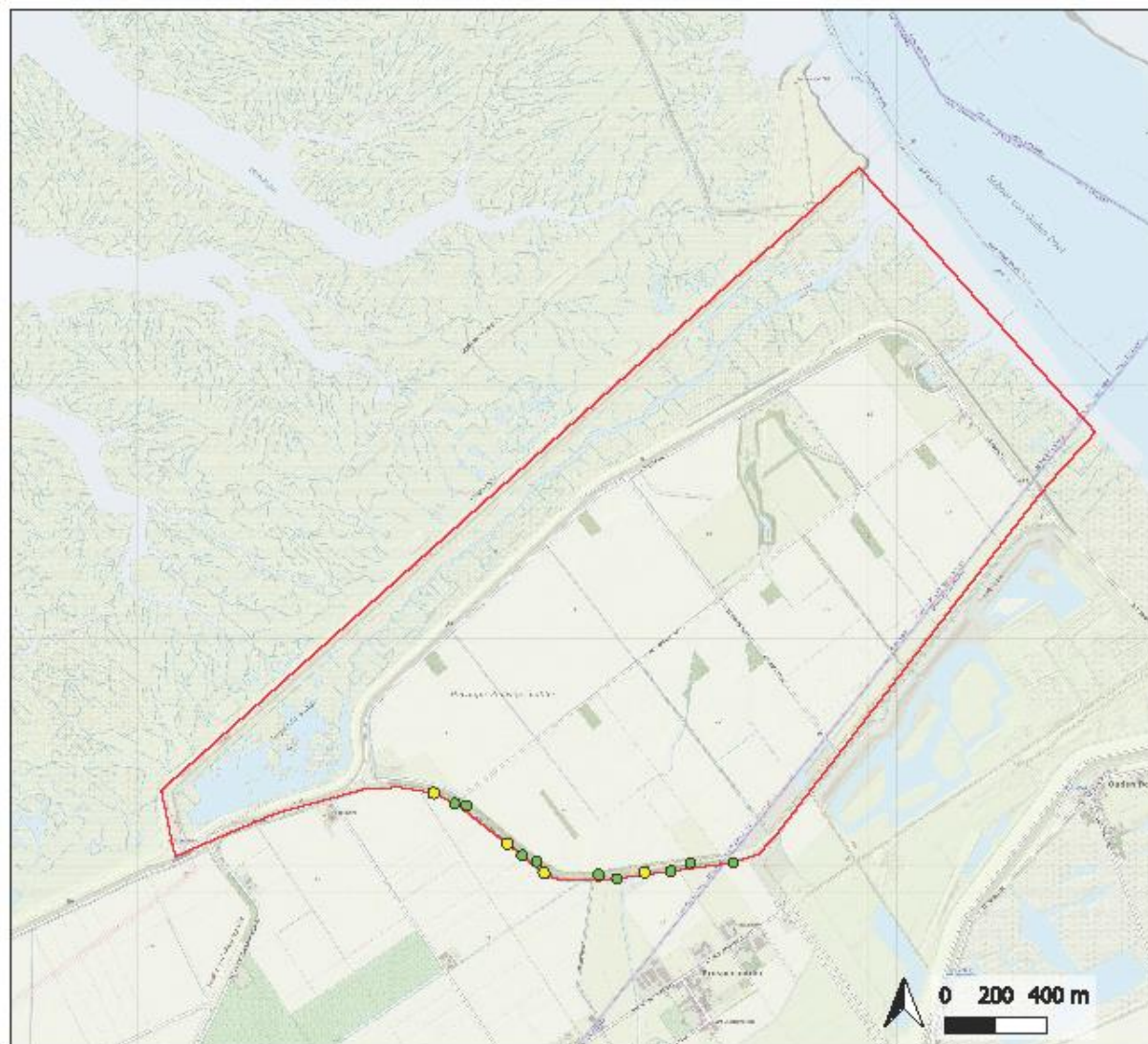
6.3 Locaties ransuilkorven en buizerdmanden

**Monitoringsrapport
Hedwige-
Prosperpolder**

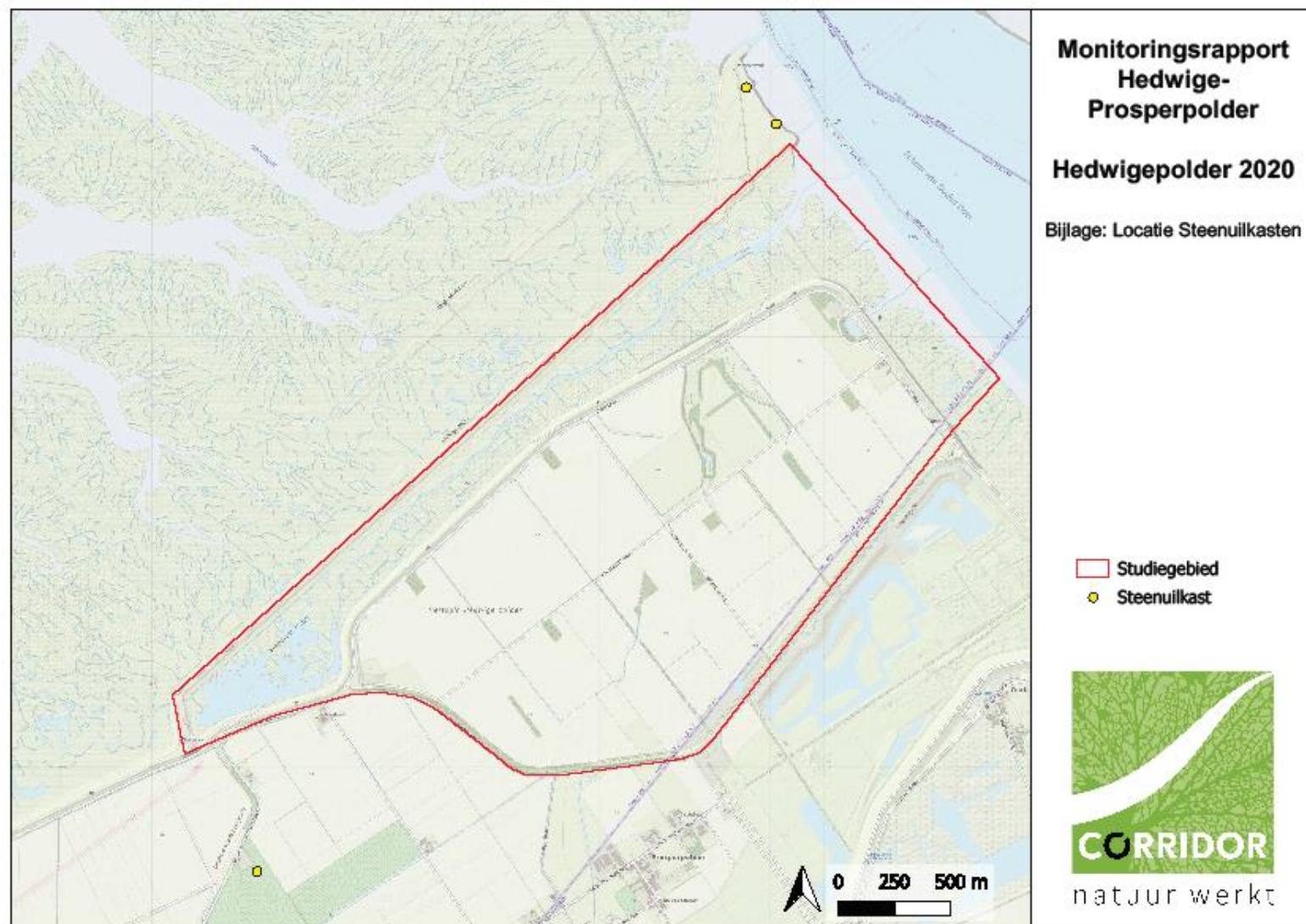
Hedwigepolder 2020

Bijlage: Locaties Ransuilkorven
en Buizerdmanden

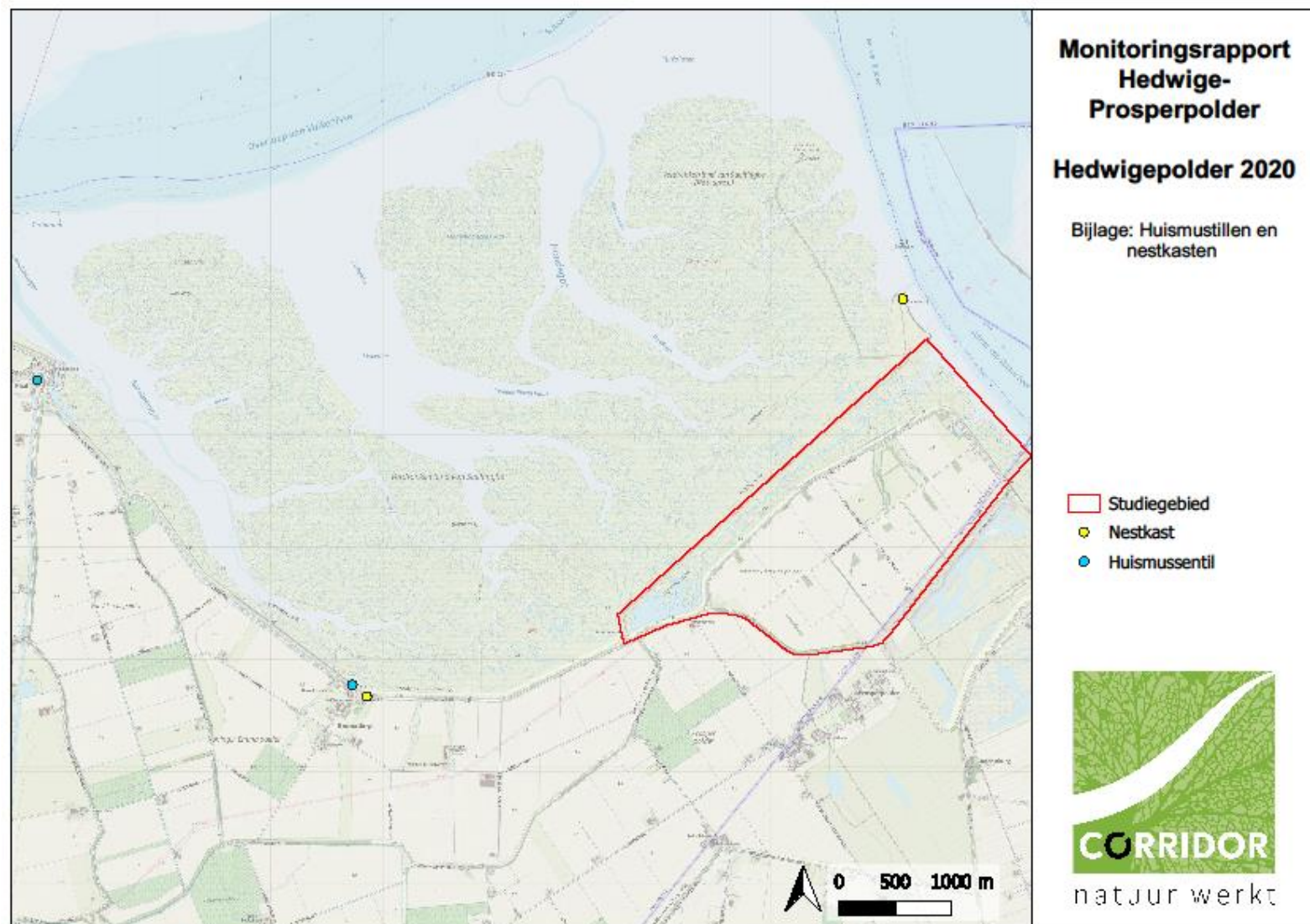
- Buizerdmand
- Ransuilkorf
- Studiegebied

6.4 Locaties steenuilkasten

6.5 Locatie huismustillen en nestkasten.

Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Beneluxweg 125
4904 SJ OOSTERHOUT
Postbus 40
4900 AA OOSTERHOUT

E. info@anteagroup.com

www.anteagroup.nl

Copyright © 2017

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar worden
gemaakt door middel van druk, fotokopie,
elektronisch of op welke wijze dan ook,
zonder schriftelijke toestemming van de
auteurs.

DE STAATSSECRETARIS¹ VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Naar aanleiding van het verzoek van de heer W. Dauwe
namens Waterwegen en Zeekanaal NV, op 31 mei 2013
en de aanvullingen hierop van 13 juni 2013 en 20 juni 2013

gelet op artikel 75, lid 3, van de Flora- en faunawet

Verleent hierbij aan:	Waterwegen en Zeekanaal NV
Adres:	Lange Kievitstraat 111-113
Postcode en woonplaats:	B 2018 ANTWERPEN, België
Voor het tijdvak van:	1 januari 2016 tot en met 31 december 2020

ONTHEFFING**FF/75C/2013/0155**

Van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het verstoren van holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen of verstoren van holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het verstoren van nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de veldspitsmuis (*Crocidura leucodon*), buizerd (*Buteo buteo*), kerkuil (*Tyto alba*), en de ransuil (*Asio otus*).

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied voor de realisatie van het project "Inrichting Hertogin Hedwigepolder", gelegen in de gemeente Hulst. Het plangebied ligt op de grens tussen de provincies Oost-Vlaanderen (België) en Oost Zeeuws-Vlaanderen, net ten zuiden van het Verdrongen Land van Saefthinge, één en ander zoals is weergegeven in figuur 1 in het bij de aanvraag gevoegde rapport Activiteitenplan Herinrichting Hedwigepolder van 11 juni 2013.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. Waterwegen en Zeekanaal NV (hierna te noemen: de ontheffinghouder) dient onverwijld contact op te nemen met Rijksdienst voor Ondernemend Nederland indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.

¹ Krachtens de wettekst is de Minister bevoegd tot het afgeven van een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Op basis van de portefeuilleleverdeling tussen de Minister van EZ en de Staatssecretaris van EZ is deze bevoegdheid belegd bij de Staatssecretaris.

4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
6. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar Rijksdienst voor Ondernemend Nederland te zenden.

Specifieke voorschriften

7. Het is niet toegestaan, in verband met de voortplantingsperiode van de gewone dwergvleermuis, veldspitsmuis, buizerd, kerkuil en de ransuil, om in de periode van 31 maart tot en met 31 augustus, verstorende werkzaamheden uit te voeren, zoals kappen, maaien, graven. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige² op het gebied van zoogdieren en vogels.
8. Het is daarnaast niet toegestaan verstorende werkzaamheden uit te voeren, zoals kappen, maaien, graven aan de dijken en de Pielenput tijdens de winterslaap van de veldspitsmuis van half november tot eind maart. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van zoogdieren en vogels.
9. Er dient gefaseerd te worden gewerkt. De fasering is weergegeven in figuur 10 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan Project Herinrichting Hedwigepolder" van 11 juni 2013 (bijlage 4 bij dit besluit).

Buizerd, kerkuil en de ransuil

10. U dient ten aanzien van de buizerd de maatregelen van pagina 21 tot en met 23 (bijlage 2 bij dit besluit) en de maatregelen genoemd in bijlage 2 (bijlage 3 bij dit besluit) van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan Project Herinrichting Hedwigepolder" van 11 juni 2013 uit te voeren.
11. U dient ten aanzien van de kerkuil de maatregelen van pagina 25 tot en met 26 (bijlage 2 bij dit besluit) en de maatregelen genoemd in bijlage 2 (bijlage 3 bij dit besluit) van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan Project Herinrichting Hedwigepolder" van 11 juni 2013 uit te voeren.
12. U dient ten aanzien van de ransuil de maatregelen van pagina 28 tot en met 30 (bijlage 2 bij dit besluit) en de maatregelen genoemd in bijlage 2 (bijlage 3 bij dit besluit) van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan Project Herinrichting Hedwigepolder" van 11 juni 2013 uit te voeren.

² Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

Veldspitsmuis

13. U dient ten aanzien van de veldspitsmuis de maatregelen van pagina 32 en 33 (bijlage 2 bij dit besluit) en de maatregelen genoemd in bijlage 2 (bijlage 3 bij dit besluit) van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan Project Herinrichting Hedwigepolder" van 11 juni 2013 uit te voeren.

Gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis

14. U dient ten aanzien van de gewone dwergvleermuis de maatregelen van pagina 35 tot en met 37 (bijlage 2 bij dit besluit) en de maatregelen genoemd in bijlage 2 (bijlage 3 bij dit besluit) van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan Project Herinrichting Hedwigepolder" van 11 juni 2013 uit te voeren.
15. U dient voorafgaand aan de uitvoering van het definitief verwijderen van de aanwezige vliegroutes door middel van onderzoek aan te tonen welke relatie de vliegroutes hebben met de potentieel aanwezige voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen in de gebouwen.
16. U dient ten aanzien van de ruige dwergvleermuis de maatregelen van pagina 39 tot en met 41 (bijlage 2 bij dit besluit) en de maatregelen genoemd in bijlage 2 (bijlage 3 bij dit besluit) van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan Project Herinrichting Hedwigepolder" van 11 juni 2013 uit te voeren.
17. U dient ten aanzien van de ruige dwergvleermuis in totaal 80 platte kasten buiten het plangebied op te hangen. Deze kasten dienen in clusters van 10 stuks met een onderlinge afstand van 100 meter tussen de clusters, en verschillende oriëntaties (noord-oost-zuid-west) opgehangen te worden.

Actualisatie en monitoring

18. U dient in de jaren voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden jaarlijks een natuurwaardenonderzoek uit te voeren teneinde de ecologische informatie met betrekking tot de beschermde soorten up to date te houden. U dient uw bevindingen jaarlijks voor 31 december ter informatie aan Rijksdienst voor Ondernemend Nederland aan te leveren, te beginnen in 2014.
19. Gedurende de (gefaseerde) uitvoering van het werk en de duur van de ontheffing dienen de bovengenoemde maatregelen gemonitord te worden op functionaliteit. Het monitoringsverslag dient ter beoordeling aan DR te worden voorgelegd. Indien de maatregelen niet of onvoldoende functioneel zijn, kunnen aanvullende maatregelen opgelegd worden. U dient dit monitoringsverslag jaarlijks vóór 31 december van het lopende kalenderjaar aan te leveren, te beginnen in 2014 teneinde de gegevens actueel te houden en voor eventueel nieuw aangetroffen soorten tijdig ontheffing aan kunt vragen.

Zorgplicht

Ik wijs u er op dat u op grond van artikel 2 van de Flora- en faunawet de volgende maatregelen in acht dient te nemen:

20. Voorafgaand aan het ongeschikt maken van het leefgebied wordt door middel van life traps een vangstronde gehouden in augustus tot november, de minst kwetsbare periode. Hierbij wordt per vangstplaats om de 10 meter een paar vallen geplaatst met een minimum van 20 vallen per vangstplaats. De vallen worden 2 tot 4 nachten voorafgaand aan de daadwerkelijk vangstronde open neer gezet zodat de aanwezige veldspitsmuizen kunnen wennen.
21. U dient op de grens van de Hertogin Hedwigepolder en de Prosperpolder een amfibiekerend scherm te plaatsen. Dit scherm dient gedurende de duur van de werkzaamheden te blijven staan, en te functioneren/ onderhouden te worden.

Overige voorschriften

22. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van zoogdieren en vogels.

23. U dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin bovengenoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden.
24. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.
25. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, zeker vier maanden voor het verstrijken van deze termijn een nieuwe aanvraag indienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.
26. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorschriften is Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Postbus 19530, 2500 CM Den Haag.

Den Haag,

Hoogachtend,

Sharon A.M. Dijksma
Staatssecretaris van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 40225, 8004 DE Zwolle

Waterwegen en Zeekanaal NV
Afdeling Zeeschelde

Anna Bijns-gebouw, Lange Kievitstraat 111-113 bus 44
B 2018 ANTWERPEN
België

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Postbus 40225,
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl

T 088 042 42 42
wnb@rvo.nl

Onze referentie

Kenmerk
FF/75C/2013/0155A.toek.js

Bijlagen

-

Datum

Betreft Beslissing op de monitoringsrapportage 2014 tot en met 2016 en
wijzigingsverzoek

Geachte [REDACTED],

Op 27 maart 2015, 22 januari 2016 en 18 januari 2017 heb ik de monitoringsrapportage van 2014, 2015 en 2016 van u ontvangen. Daarnaast heb ik op 3 maart 2017 uw verzoek tot wijziging van de ontheffing met kenmerk FF/75C/2013/0155 voor het project 'Inrichting Hertogin Hedwigepolder' ontvangen. Op 24 mei 2017, 7 juni 2017 en 9 juni 2017 heb ik aanvullingen op uw wijzigingsverzoek ontvangen. Ik heb uw monitoringsrapportages en uw verzoek beoordeeld. In deze brief leest u wat dit betekent.

De Wet natuurbescherming

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht geworden. Het overgangsrecht in deze wet bepaalt dat aanvragen die onder de Flora- en faunawet zijn ingediend en waarop nog geen besluit is genomen, worden beoordeeld volgens de Wet natuurbescherming. Dit kan van invloed zijn op dit besluit, omdat vanaf 1 januari 2017 een aantal soorten niet meer bij wet zijn beschermd of dat juist wel zijn geworden. Het kan ook zo zijn dat in uw projectgebied soorten voorkomen die beschermd zijn, maar waar u nu nog geen ontheffing voor heeft. In dat geval dient u mogelijk een aanvullende ontheffing aan te vragen bij het bevoegd gezag.

Procedure

Op grond van het besluit dat door de Minister van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit in overeenstemming met de Minister van destijds het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (nu: Infrastructuur en Waterstaat) is genomen na overleg in de Ministerraad op 17 december 2004, wordt de voorbereiding en bekendmaking van de besluiten ter uitvoering van het project realisering estuariene natuur in de Hertogin Hedwigepolder gecoördineerd (artikel 3.35 lid 1 onder 1 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro)). De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit treedt formeel op als coördinerend bestuursorgaan. Daarbij is in het convenant tussen het Rijk en Provincie Zeeland afgesproken, dat de provincie Zeeland de feitelijke voorbereiding ter hand neemt.

De coördinatie heeft tot doel de voorbereiding en bekendmaking van de besluiten voor het project af te stemmen en gelijktijdig te laten plaatshebben.

De coördinatie heeft tot gevolg dat op deze besluiten de procedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht en de bijzondere regels in artikel 3.35 lid 4 Wro van toepassing zijn.

De voorbereiding en bekendmaking van het inpassingsplan is gecoördineerd met de voorbereiding en bekendmaking van de op aanvraag of ambtshalve te nemen besluiten die nodig zijn om de ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder te kunnen realiseren. Het betreft de volgende vergunningen en ontheffingen: vergunning op grond van de Nb-wet 1998, ontheffing op grond van de Flora- en faunawet, twee ontgrondingsvergunningen, watervergunning en het besluit tot onttrekking van de wegen aan het openbaar verkeer. Later is een besluit tot wijziging van de voorschriften van de Nb-wet genomen.

In de tussenliggende periode is gebleken, dat een wijziging van de ontheffing Flora- en faunawet aan de orde is in verband met nieuw aangetroffen soorten. Dit is het voorliggende besluit.

De Crisis- en herstelwet is van toepassing op dit project. In bijlage 1, onder 2.1 van de Crisis- en herstelwet wordt verwezen naar afdeling 3.5 van de Wro. Binnen deze afdeling is het inpassingsplan opgenomen.

Verzoek

Gedurende veldonderzoeken in het kader van de monitoringsplicht zijn de huismus, steenuil, gewone grootoorvleermuis en de rugstreeppad aangetroffen in het plangebied. Daarnaast voorziet het wijzigingsverzoek in de sloop van de aanwezige gebouwen welke in de ontheffing met kenmerk FF/75C/2013/0155 niet voorzien was.

U vraagt dan ook aanvullend ontheffing aan van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, lid 2 en lid 4 van de Wet natuurbescherming voor wat betreft exemplaren van de huismus (*Passer domesticus*) en de steenuil (*Athene noctua*); alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in 3.5, lid 2 en lid 4 van de Wet natuurbescherming voor wat betreft exemplaren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*); alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5, lid 1, lid 2 en lid 4 van de Wet natuurbescherming voor wat betreft exemplaren van de rugstreeppad (*Bufo calamita*).

Tot slot verzoekt u om de monitoringsrapportages te beoordelen.

Besluit

Ik ga akkoord met uw monitoringsresultaten en uw wijzigingsverzoek. Hierbij ontvangt u de nieuwe ontheffing met kenmerk FF/75C/2013/0155A. De ontheffing met kenmerk FF/75C/2013/0155 blijft tevens van kracht. Voor wat betreft mijn overige overwegingen voor de nieuwe ontheffing verwijs ik u naar mijn brief van 10 februari 2014 met kenmerk FF/75C/2013/0155.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**
Datum

Onze referentie
Kenmerk
FF/75C/2013/0155A.toek.js

Ik verleen u voor de periode van vanaf de dag van bekendmaking van het definitieve besluit tot en met 31 december 2020 ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, lid 2 voor zover dit betreft het opzettelijk beschadigen of vernielen van nesten of rustplaatsen van de huismus en de steenuil; alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5, lid 4 voor zover dit betreft het beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en de rugstreeppad. Mijn overwegingen voor dit besluit worden in bijlage 1 toegelicht.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

- a. De ontheffing wordt voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
- b. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die volgens de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
- c. Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied voor de realisatie van het project 'Inrichting Hertogin Hedwigepolder', gelegen in de gemeente Hulst op de grens tussen de provincies Oost-Vlaanderen (België) en Oost Zeeuws-Vlaanderen, net ten zuiden van het Verdrongen Land van Saeftinghe, één en ander zoals is weergegeven in figuur 2 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan Herinrichting Hedwigepolder' van 11 juni 2013.
- d. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met het bevoegd gezag indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift c noodzakelijk zijn.
- e. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
- f. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
- g. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar het bevoegd gezag te zenden.

Specifieke voorschriften

Algemeen

- h. U dient, met in achtneming van onderstaande voorschriften, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven op de pagina's 30 tot en met 44 van het bij het wijzigingsverzoek gevoegde rapport 'Projectplan Herinrichting Hertogin Hedwigepolder' van 16 december 2016 en zoals beschreven in de aanvulling op het wijzigingsverzoek van 24 mei 2017 en de aanvulling van 7 juni 2017.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

Onze referentie

Kenmerk

FF/75C/2013/0155A.toek.js

Huismus en steenuil

- i. U dient de werkzaamheden uit te voeren buiten de kwetsbare periode waarin het nest van de huismus wordt gebruikt als broedgelegenheid, maar binnen deze periode ook niet tijdens vorstperioden. Per jaar en per broedpaar kan deze periode zowel eerder als later beginnen en eindigen. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. De geschiktheid van de periode voor de uitvoering van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de huismus. Een deskundige zal bepalen wanneer en hoe de maatregelen daadwerkelijk uitgevoerd gaan worden.
- j. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van de steenuil. Deze loopt globaal van februari tot en met juli. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de steenuil.
- k. U dient, gedurende de periode van de ontheffing, eenmaal per jaar in december een monitoringsrapportage aan te leveren bij het bevoegd gezag betreffende de functionaliteit van de nestkasten. Deze rapportage dient in te gaan op de effectiviteit van de nestkasten voor de huismus in relatie tot de stand van de werkzaamheden in het plangebied. Indien blijkt dat de nestkasten niet voldoende functioneel zijn kunnen aanvullende maatregelen door het bevoegd gezag worden opgelegd.
- l. U dient, gedurende de periode van de ontheffing, eenmaal per jaar in december een monitoringsrapportage aan te leveren bij het bevoegd gezag betreffende de functionaliteit van de steenuilkasten. Deze rapportage dient in te gaan op de effectiviteit van de steenuilkasten voor de steenuil in relatie tot de stand van de werkzaamheden in het plangebied en de kwaliteit van het foerageergebied. Indien blijkt dat de nestkasten niet voldoende functioneel zijn kunnen aanvullende maatregelen door het bevoegd gezag worden opgelegd.

Vleermuizen

- m. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare paar- en kraamperiode van de gewone dwergvleermuis en met de kraamperiode van de gewone grootoorvleermuis. Voor de gewone dwergvleermuis lopen deze perioden globaal van half mei tot en met half juli en van half augustus tot en met half oktober. Voor de gewone grootoorvleermuis loopt deze periode globaal van mei tot en met half september. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis en de gewone grootoorvleermuis.
- n. Voor de nieuw aan te planten populieren dient u een stamomtrek van 20 centimeter, een hoogte van vier tot vijf meter en een plantafstand van zes meter te hanteren.
- o. U dient voor wat betreft de voortplantingsplaats van de gewone dwergvleermuis en de gewone grootoorvleermuis, gedurende de periode van de ontheffing, eenmaal per jaar in december een monitoringsrapportage aan te leveren bij het bevoegd gezag betreffende de functionaliteit van de alternatieve voortplantingsplaatsen in de vorm van paalkasten en de vleermuistoren. Er dienen standaard onderzoeksmethoden te worden gehanteerd zoals omschreven in het vleermuisprotocol. De rapportage dient in te gaan op de effectiviteit van de alternatieve voortplantings- en rustplaatsen voor de gewone dwergvleermuis en de gewone grootoorvleermuis in relatie tot de stand van de werkzaamheden in het plangebied en de kwaliteit van het foerageergebied. Indien blijkt dat de alternatieve voortplantings- en rustplaatsen niet voldoende functioneel zijn kunnen aanvullende maatregelen door het bevoegd gezag worden opgelegd.

Rugstreeppad

- p. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare voortplantings- overwinteringsperiode van de rugstreeppad. Deze perioden lopen globaal van april tot en met juli en van half oktober tot en met maart. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de rugstreeppad.
- q. U dient het wegvangen en verplaatsen van exemplaren van de rugstreeppad uit te voeren na de overwinteringsperiode van de soort, gedurende de periode dat de exemplaren van de soort naar de voortplantingsplaatsen trekken.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

Onze referentie

Kenmerk

FF/75C/2013/0155A.toek.js

- r. In verband met de mogelijke overwintering van de rugstreeppad bij het dijktracé ten zuiden van de vindplaatsen van de soort en het dijktracé nabij het alternatieve leefgebied voor de soort dient u de volgende maatregelen te nemen:
- De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd buiten de kwetsbare overwinteringsperiode van oktober tot en met maart;
 - Indien exemplaren van de soort voorafgaand aan de overwinteringsperiode worden afgevangen en verplaatst naar het alternatieve leefgebied en het dijktracé wordt afgeschermd voor de soort door het plaatsen van een amfibieënscherm, kunnen de werkzaamheden aan de locaties nabij het dijktracé wel in de overwinteringsperiode van de rugstreeppad worden uitgevoerd.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Datum

Onze referentie

Kenmerk

FF/75C/2013/0155A.toek.js

Overige voorschriften

- s. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.
- t. U dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin bovengenoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte te worden gesteld.
- u. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, minimaal vier maanden voor het verstrijken van deze termijn, een verzoek tot verlenging van de ontheffing in te dienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.

Opmerking

- v. Op grond van artikel 5.4, lid 1 en lid 2, Wnb kan de verleende ontheffing worden ingetrokken of gewijzigd.

Inzage en Beroep

Dit besluit ligt zes weken voor een ieder ter inzage, te weten **vanaf maandag 13 augustus 2018 tot en met zondag 23 september 2018**, tijdens kantooruren, bij het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Servicecentrum, aan de Bezuidenhoutseweg 73 in Den Haag.

De stukken zijn ook te raadplegen op de website:

<http://vergunningenbank.overheid.nl/wet-natuurbescherming>

De uniforme openbare voorbereidingsprocedure zoals bedoeld in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) is van toepassing verklaard op dit besluit. Het ontwerpbesluit en de daarop betrekking hebbende stukken hebben voor een periode van zes weken ter inzage gelegen. Namelijk vanaf 4 juli 2017 tot en met 15 augustus 2017.

Een ieder heeft de mogelijkheid gehad om zienswijzen op dit ontwerpbesluit schriftelijk en/of mondeling naar voren te brengen. De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft geen zienswijzen ontvangen.

Tegen dit besluit kunnen belanghebbenden beroep instellen indien zij op het ontwerp van dit besluit zienswijzen hebben ingediend, alsmede belanghebbenden aan wie redelijkerwijs niet kan worden verweten dat zij daarop geen zienswijzen hebben ingediend.

Beroep kan worden ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, postbus 20019, 2500 EA Den Haag. De termijn voor het indienen van een beroepschrift bedraagt zes weken en vangt aan met ingang van de dag na die waarop het besluit ter inzage is gelegd.

Op het besluit is de Crisis- en herstelwet van toepassing. Dit betekent dat het beroepschrift de gronden van het beroep moeten bevatten, gericht tegen het besluit. Na afloop van de termijn van zes weken kunnen geen nieuwe beroepsgronden meer worden aangevoerd. Vermeld in het beroepschrift dat de Crisis- en herstelwet van toepassing is.

Meer informatie

Heeft u nog vragen, kijk dan op onze website mijn.rvo.nl. Of bel ons: 088 042 42 42 (lokaal tarief).

Met vriendelijke groet,

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
namens deze:

Marco Boonman
Teammanager Vergunningen Natuur
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

Onze referentie

Kenmerk

FF/75C/2013/0155A.toek.js

Bijlage 1: Overwegingen Wet natuurbescherming

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Datum

Monitoringsresultaten

De voorschriften van het besluit met kenmerk FF/75C/2013/0155 luiden:

Onze referentie

Kenmerk

FF/75C/2013/0155A.toek.js

18. *U dient in de jaren voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden jaarlijks een natuurwaardenonderzoek uit te voeren teneinde de ecologische informatie met betrekking tot de beschermde soorten up to date te houden. U dient uw bevindingen jaarlijks voor 31 december ter informatie aan Rijksdienst voor Ondernemend Nederland aan te leveren, te beginnen in 2014.*
19. *Gedurende de (gefaseerde) uitvoering van het werk en de duur van de ontheffing dienen de bovengenoemde maatregelen gemonitord te worden op functionaliteit. Het monitoringsverslag dient ter beoordeling aan DR te worden voorgelegd. Indien de maatregelen niet of onvoldoende functioneel zijn, kunnen aanvullende maatregelen opgelegd worden. U dient dit monitoringsverslag jaarlijks vóór 31 december van het lopende kalenderjaar aan te leveren, te beginnen in 2014 teneinde de gegevens actueel te houden en voor eventueel nieuw aangetroffen soorten tijdig ontheffing aan kunt vragen.*

Beoordeling

Gedurende de uitgevoerde natuurwaardenonderzoeken in 2014, 2015 en 2016 is de aanwezigheid van de huismus, steenuil, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en de rugstreeppad vastgesteld in het plangebied. Deze aangetroffen beschermde soorten vormen dan ook de grondslag voor uw wijzigingsverzoek van 6 maart 2017. Voor wat betreft andere soorten waarvoor reeds ontheffing is verleend zijn er geen significante veranderingen waargenomen ten opzichte van de waarnemingen in 2010 en 2013.

Doordat de onteigening van de gronden vertraging op heeft gelopen zijn nog niet alle maatregelen gerealiseerd. Een deel van de maatregelen, zoals de nestkasten voor de huismus, zijn reeds in 2014 gerealiseerd. Door vandalisme zijn een deel van deze nestkasten echter weer verwijderd. Een groot deel van de maatregelen zijn uitgevoerd in het najaar en de winter van 2016. Doordat de maatregelen voorafgaand aan de voltooiing monitoringsrapportage van 2016 zijn uitgevoerd biedt de rapportage van 31 december 2016 geen inzicht in de uitvoering en effectiviteit van de maatregelen. Doordat de uitvoering van de werkzaamheden op dit moment in de startfase van het project ligt wordt verwacht dat de effectiviteit van de genomen maatregelen in de komende jaren duidelijk zal worden. Het is op dit moment dan ook niet mogelijk om de effectiviteit van de maatregelen te beoordelen.

Conclusie

U heeft conform de voorschriften 18 en 19 de monitoringsrapportage toegestuurd. De monitoringsrapportages leiden op dit moment niet tot aanvullende maatregelen. Monitoringsrapportages gedurende de verdere uitvoering van het project dienen meer inzicht te geven in de effectiviteit van de genomen maatregelen.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Datum

Onze referentie

Kenmerk

FF/75C/2013/0155A.toek.js

Wijzigingsverzoek

Instandhouding van de soorten

Afwijzing artikel 3.1, lid 4 en artikel 3.5, lid 1 en 2 Wet natuurbescherming

Uit de aanvraag blijkt dat ontheffing is aangevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, lid 4 van de Wet natuurbescherming voor zover dit betreft het opzettelijk verstoren van vogels. Ontheffing voor het opzettelijk verstoren van de huismus en de steenuil is in casu niet aan de orde. Op grond van artikel 3.1, lid 5 Wet natuurbescherming is voor het verstoren van vogels als bedoeld in de Vogelrichtlijn geen ontheffing vereist indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de huismus en de steenuil is hier geen sprake, zodat het verbod van artikel 3.1, lid 4 Wet natuurbescherming niet geldt en dus een ontheffing van dat verbod niet aan de orde is.

Uit de aanvraag blijkt dat ontheffing is aangevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5, lid 1 van de Wet natuurbescherming voor zover dit betreft het opzettelijk doden van dieren. Ontheffing voor het opzettelijk doden van de rugstreeppad is in casu niet aan de orde. Er worden door u voldoende maatregelen genomen om het opzettelijk verstoren van de rugstreeppad te voorkomen.

Uit de aanvraag blijkt dat ontheffing is aangevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5, lid 2 van de Wet natuurbescherming voor zover dit betreft het opzettelijk verstoren van dieren. Ontheffing voor het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en de rugstreeppad is in casu niet aan de orde. Er worden door u voldoende maatregelen genomen om het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en de rugstreeppad te voorkomen.

Artikel 3.1, lid 2 Wet natuurbescherming

Huisumus

De huismus is in het plangebied aangetroffen. In de bebouwing aan de Engelbertstraat en de Lingestraat zijn 20 nesten van de huismus vastgesteld. De nesten van de soort bevinden zich onder de dakpannen. De erven met schuren en beplanting fungeren als dekkingmogelijkheid en foerageergebied voor de soort. Aantasting van foerageergebieden is enkel ontheffingsplichtig indien door aantasting van de foerageergebieden de functionaliteit van de nesten of rustplaatsen van de betreffende soort wordt aangetast.

Door de werkzaamheden gaan 20 nesten en foerageergebied van de huismus verloren. Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven op de pagina's 30 tot en met 44 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Projectplan herinrichting Hertogin Hedwigepolder' van 16 december 2016 en zoals beschreven in de aanvulling op de aanvraag van 24 mei 2017.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

Onze referentie

Kenmerk

FF/75C/2013/0155A.toek.js

In het najaar van 2016 zijn 40 geschikte alternatieve nesten in de vorm van nestkasten gerealiseerd voor de huismus. De nestkasten zijn op drie locaties opgehangen te weten de vogelkijkhut en een tweetal erven ten zuiden van het plangebied. De nestkasten zijn binnen een afstand van 500 meter tot vijf kilometer van de huidige nesten opgehangen. De locatie bij de twee erven vormt geschikt leefgebied voor de huismus door aanwezige dekkingmogelijkheid en foerageergebied. De omgeving van de vogelkijkhut vormt echter suboptimaal leefgebied voor de huismus, doordat het een relatief kaal landschap betreft met beperkte dekkingmogelijkheden. Door de aanzienlijke afstand van de huidige nesten tot de alternatieve nestkasten en het gedeeltelijk suboptimale leefgebied voor de huismus nabij de nestkasten op één van deze locaties, is het onvoldoende aannemelijk dat de exemplaren van de huismus de nestkasten vinden en in gebruik nemen. Met inachtneming van alle bovengenoemde maatregelen zorgt u vooraf niet voor voldoende alternatief dat in kwantiteit en kwaliteit overeenkomt met de huidige functionaliteit van de nesten of rustplaatsen voor de aanwezige populatie van de huismus.

De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Om de effectiviteit van de nestkasten te beoordelen dient u het gebruik door de huismus te monitoren. Ter aanscherping heb ik hiervoor in de ontheffing een aanvullend voorschrift opgenomen.

De huismus is in Zeeland de meest waargenomen broedvogel en komt tevens algemeen voor in Zeeuws Vlaanderen. Twee van de drie mitigatielocaties vormen geschikt leefgebied voor de huismus. In de huidige situatie komt de soort slechts in lage aantallen voor op deze locaties. Door een veelvoud aan nestgelegenheid aan te bieden waarbij geschikte dekkingmogelijkheden en foerageergebied aanwezig zijn, is het aannemelijk dat de populatie van de huismus op deze locatie kan toenemen. Het is hierdoor aannemelijk dat de huismus in de directe omgeving van het plangebied aanwezig blijft. De gunstige staat van instandhouding van de huismus komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Steenuil

De steenuil is in het plangebied aangetroffen. Er is één nest van de soort vastgesteld in de bebouwing aan de Engelbertstraat. Het nest van de steenuil bevindt zich waarschijnlijk in een stal. Het erg en de omliggende weilanden, bermen en randen van bosschages fungeren als foerageergebied voor de soort. Aantasting van foerageergebieden is enkel ontheffingsplichtig indien door aantasting van de foerageergebieden de functionaliteit van de nesten of rustplaatsen van de betreffende soort wordt aangetast.

Door de werkzaamheden gaat één nest en een gedeelte van het foerageergebied van de steenuil verloren. Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven op de pagina's 30 tot en met 44 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Projectplan herinrichting Hertogin Hedwigepolder' van 16 december 2016 en zoals beschreven in de aanvulling op de aanvraag van 24 mei 2017.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

Onze referentie

Kenmerk

FF/75C/2013/0155A.toek.js

In het najaar van 2016 zijn voldoende geschikte alternatieve nesten voor de steenuil gerealiseerd in de vorm van steenuilkasten. De steenuilkasten zijn op drie locaties opgehangen te weten de vogelkijkhut, nabij het Verdrongen land van Saeftinghe en aan een constructie van de scheepvaart. Bij deze alternatieve nestlocaties wordt het leefgebied voor de steenuil geoptimaliseerd door de aanplant van vlieren en het plaatsen van palen of steenhopen. De steenuilkasten zijn binnen een afstand van één tot drie en een halve kilometer van het huidige nest opgehangen, waarbij twee kasten in het huidige territorium van de steenuil en één kast in een onbezet territorium worden geplaatst. De omgeving van de alternatieve nestlocaties bestaat grotendeels uit zand en vormt hierdoor slechts suboptimaal leefgebied voor de steenuil. Het is hierdoor onvoldoende aannemelijk dat de exemplaren van de steenuil de steenuilkasten in gebruik nemen. Met inachtneming van alle bovengenoemde maatregelen zorgt u vooraf niet voor voldoende alternatief dat in kwantiteit en kwaliteit overeenkomt met de huidige functionaliteit van de nesten of rustplaatsen voor de aanwezige populatie van de steenuil. De functionaliteit van de nesten of rustplaatsen van de steenuil blijft hierdoor niet gegarandeerd.

De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Om de effectiviteit van de steenuilkasten te beoordelen dient u het gebruik door de steenuil te monitoren. Ter aanscherping heb ik hiervoor in de ontheffing een aanvullend voorschrift opgenomen.

In Zeeuws Vlaanderen wordt het aantal broedparen van de steenuil geschat op circa 350. In 2015 werd binnen de gemeente Hulst het aantal broedparen op 55 geschat. Het dijklichaam aan de noordzijde van het plangebied wordt niet aangetast door de werkzaamheden, zodat het foerageergebied van de steenuil gedeeltelijk behouden blijft. Daarnaast wordt alternatief leefgebied geoptimaliseerd, maar blijft van mindere kwaliteit dan het huidige foerageergebied. Uit de monitoring moet blijken of de steenuilkasten in gebruik genomen worden en dient het leefgebied mogelijk verder geoptimaliseerd te worden voor de soort. De gunstige staat van instandhouding van de steenuil komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Artikel 3.5, lid 4 Wet natuurbescherming

Gewone dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis

De gewone dwergvleermuis en de gewone grootoorvleermuis zijn in het plangebied aangetroffen. In de bebouwing aan de Engelbertstraat en de Lignestraat zijn drie voortplantings- en rustplaatsen en één voortplantingsplaats van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. De voortplantings- en rustplaatsen worden gedurende de actieve- en paarperiode van de soort gebruikt. De voortplantingsplaats wordt gedurende de kraamperiode door circa 15 exemplaren van de soort gebruikt. De populierenrij fungeert als vliegroute voor de gewone dwergvleermuis.

Daarnaast is in de bebouwing aan de Engelbertstraat één voortplantingsplaats van de gewone grootoorvleermuis vastgesteld. De voortplantingsplaats wordt gedurende de kraamperiode door circa vijf exemplaren van de soort gebruikt. De omliggende tuin, populierenrij en bosschages fungeren als foerageergebied voor de gewone grootoorvleermuis, waarbij de populierenrij tevens fungeert als vliegroute. Aantasting van foerageergebieden en vliegroutes is enkel ontheffingsplichtig indien door aantasting van de foerageergebieden en vliegroutes de functionaliteit van de voortplantings- of rustplaatsen van de betreffende soorten wordt aangetast.

Door de werkzaamheden gaan drie voortplantings- en rustplaatsen en één voortplantingsplaats van de gewone dwergvleermuis, één voortplantingsplaats van de gewone grootoorvleermuis en foerageergebied en een vliegroute van de gewone dwergvleermuis en de gewone grootoorvleermuis verloren. Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soorten tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven op de pagina's 30 tot en met 44 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Projectplan herinrichting Hertogin Hedwigepolder' van 16 december 2016 en zoals beschreven in de aanvulling op de aanvraag van 24 mei 2017.

In het zuiden van het plangebied worden voldoende alternatieve voortplantings- en rustplaatsen gerealiseerd in de vorm van een vleermuistoren. In de vleermuistoren worden wegkruipmogelijkheden aangebracht zoals wegkruipstenen en houten kasten met meerdere tussenschotten. De exemplaren van de gewone grootoorvleermuis krijgen in de toren de mogelijkheid om vrij te hangen aan balken of aan het dak. Daarnaast worden voor de gewone grootoorvleermuis geschikte lamellen kasten in de toren aangebracht. In het najaar van 2016 zijn vier palen met elk twee meervoudige vleermuiskasten gerealiseerd in het zuiden van het plangebied. Daarnaast zijn in het najaar 16 vleermuiskasten langs de Langestraat ter hoogte van een populierenrij geplaatst. De palen met vleermuiskasten kunnen voor de gewone grootoorvleermuis mogelijk fungeren als verbinding tussen de huidige voortplantingsplaatsen en de vleermuistoren. Echter, van zolder-bewonende exemplaren van de gewone grootoorvleermuis is niet bekend dat ze vleermuiskasten aan palen in gebruik nemen.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

Onze referentie

Kenmerk

FF/75C/2013/0155A.toek.js

De actieradius van de gewone grootoorvleermuis is met name beperkt tijdens de kraamperiode, waarbij ze voornamelijk binnen 500 meter van de voortplantingsplaats foerageren. De aanwezigheid van dichte begroeiing nabij de voortplantingsplaats is daarom belangrijk voor de soort. Er wordt alternatief foerageergebied en vliegroute gerealiseerd door de aanplant van populieren, struweel en ruigte. De nieuwe populieren hebben een stamomtrek van 20 centimeter, een hoogte van vier tot vijf meter en een plantafstand van zes meter. De omvang van het alternatieve foerageergebied is echter beperkt en de nieuwe aanplant heeft tijd nodig om een nieuw insectenbestand op te bouwen, waardoor er een tijdelijke afname is van geschikt foerageergebied voor de soorten. Daarnaast zijn paalkasten en vleermuistorens beide experimentele maatregelen waarvan de effectiviteit nog niet geheel bewezen is. Mogelijk hebben vleermuizen meer tijd nodig om deze alternatieven te vinden en in gebruik te nemen. De afstand van de huidige voortplantings- en rustplaatsen tot de alternatieven varieert tussen de anderhalve kilometer tot vier en een halve kilometer. Door de aanzienlijke afstand is het dan ook niet gegarandeerd dat de alternatieve voortplantings- en rustplaatsen bij de paalkasten en de vleermuistoren worden gevonden en in gebruik worden genomen. Met inachtneming van alle bovengenoemde maatregelen zorgt u vooraf niet voor voldoende alternatief dat in kwantiteit en kwaliteit overeenkomt met de huidige functionaliteit van de voortplantings- of rustplaatsen voor de aanwezige populaties van de gewone dwergvleermuis en de gewone grootoorvleermuis. De functionaliteit van de voortplantings- of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de gewone grootoorvleermuis blijft hierdoor niet gegarandeerd.

De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Om de effectiviteit van de paalkasten en de vleermuistoren te beoordelen dient u het gebruik door de gewone dwergvleermuis en de gewone grootoorvleermuis te monitoren. Ter aanscherping heb ik hiervoor in de ontheffing een aanvullend voorschrift opgenomen.

Er zijn diverse waarnemingen bekend van de gewone dwergvleermuis in Zeeuws Vlaanderen. De gewone grootoorvleermuis is zeldzaam in open polderlandschappen. De alternatieve voortplantings- en rustplaatsen hebben een experimenteel karakter en kunnen niet in de directe omgeving van de huidige voortplantings- en rustplaatsen van de soorten worden gerealiseerd. Mogelijk hebben de exemplaren van de gewone dwergvleermuis en de gewone grootoorvleermuis hierdoor langer de tijd nodig om de alternatieven te vinden en in gebruik te nemen. Uit de monitoring moet blijken of de paalkasten en de vleermuistoren in gebruik genomen worden door de soorten en of er aanvullende maatregelen genomen dienen te worden. De gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis en de gewone grootoorvleermuis komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

Onze referentie

Kenmerk

FF/75C/2013/0155A.toek.js

Rugstreeppad

De rugstreeppad is in het plangebied aangetroffen. In het zuidelijk deel van het plangebied zijn circa 40 roepende exemplaren van de soort vastgesteld. De poldersloten fungeren als voortplantingsplaats en de oevers en omliggende percelen fungeren als rustplaats en foerageergebied voor de soort. Het is niet uitgesloten dat de dijk fungeert als rustplaats gedurende de overwinteringsperiode van de rugstreeppad. Aantasting van foerageergebieden is enkel ontheffingsplichtig indien door aantasting van de foerageergebieden de functionaliteit van de voortplantings- of rustplaatsen van de betreffende soort wordt aangetast.

Door de werkzaamheden gaan voortplantings- en rustplaatsen en foerageergebied van de rugstreeppad verloren. Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven op de pagina's 30 tot en met 44 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Projectplan herinrichting Hertogin Hedwigepolder' van 16 december 2016 en zoals beschreven in de aanvulling op de aanvraag van 24 mei 2017.

Tussen de Prosperpolder en de Hedwigepolder wordt een amfibieënscherm geplaatst om instroom van exemplaren van de rugstreeppad te voorkomen. Aanwezige exemplaren van de rugstreeppad worden weggevangen en verplaatst naar alternatief leefgebied in de directe omgeving van het plangebied buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Er wordt alternatief leefgebied voor de soort gerealiseerd in het zuiden van het plangebied. Er worden twee alternatieve voortplantingsplaatsen in de vorm van poelen met flauwe oevers aangelegd. Rondom de poelen worden grazige delen en struweel aangeplant welke geschikt zijn als rustplaatsen. Daarnaast worden zandige ingraafplekken gerealiseerd welke tevens geschikt zijn als rustplaats. Echter, gezien de aanzienlijke omvang van de werkzaamheden en het ongeschikt raken van de aanwezige voortplantings- en rustplaatsen door het intergetijdengebied kan de functionaliteit van het plangebied voor de rugstreeppad niet op voorhand gegarandeerd worden. Met inachtneming van alle bovengenoemde maatregelen zorgt u vooraf mogelijk niet voor voldoende alternatief dat in kwantiteit en kwaliteit overeenkomt met de huidige functionaliteit van de voortplantings- of rustplaatsen voor de aanwezige populatie van de rugstreeppad. De functionaliteit van de voortplantings- of rustplaatsen van de rugstreeppad blijft hierdoor mogelijk niet gegarandeerd.

De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. U dient de exemplaren van de rugstreeppad na de overwinteringsperiode weg te vangen wanneer de soort naar de voortplantingsplaats trekt. Daarnaast dienen, in verband met rustplaatsen gedurende de overwinteringsperiode, geen werkzaamheden aan het dijktracé ten zuiden van de vindplaatsen van de soort plaats te vinden in de periode van oktober tot en met maart of dienen de exemplaren van de soort voorafgaand aan de overwinteringsperiode te worden afgevangen. Ter aanscherping heb ik hiervoor in de ontheffing aanvullende voorschriften opgenomen.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

Onze referentie

Kenmerk

FF/75C/2013/0155A.toek.js

De rugstreeppad is in kleine aantallen in suboptimaal leefgebied in de Hedwigepolder aangetroffen. Er wordt voldoende geschikt alternatief leefgebied en voortplantings- en rustplaatsen voor de rugstreeppad gerealiseerd. De rugstreeppad is een pionier soort die geschikt leefgebied snel bezet. Het is hierdoor aannemelijk dat de exemplaren van de rugstreeppad het alternatieve leefgebied in gebruik nemen en hierdoor in de directe omgeving van het plangebied aanwezig blijven. De gunstige staat van instandhouding van de rugstreeppad komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Voor wat betreft mijn overwegingen voor de andere bevredigende oplossing en het belang verwijs ik u naar mijn besluit van 10 februari 2014.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

Onze referentie

Kenmerk

FF/75C/2013/0155A.toek.js

BIJLAGE 6

Monitoringsrapport Hedwige-Prosperpolder

Onderzoek beschermde natuurwaarden
Hedwigepolder 2019

Definitieve versie

2019

Colofon

Auteur: Alex Wieland, Peter Claus, Stefanie Pype, Lore De Wolf

© Corridor cvba, 2019

Dit rapport werd samengesteld in opdracht van De Vlaamse Waterweg.

Wijze van citeren:

Wieland A. et al 2019. Monitoringsrapport Hedwige-Prosperpolder, 2019. Corridor cvba, Nazareth.

Corridor cvba
Steenweg Deinze 195
9810 Nazareth
www.corridor.land

Foto omslag:

Rugstreeppad (*Bufo calamita*) – Rob Felix

Inhoud

Kaartenlijst.....	4
1 Inleiding.....	5
2 Beschrijving van het studiegebied.....	6
3 Methode.....	7
3.1 Zoogdieren.....	7
3.2 Broedvogels	8
3.3 Amfibieën	8
3.4 Vaatplanten	9
4 Resultaten	9
4.1 Zoogdieren.....	9
4.1.1 Veldspitsmuis.....	9
4.1.2 Gewone dwergvleermuis.....	9
4.1.3 Ruige dwergvleermuis	9
4.1.4 Laatvlieger	10
4.1.5 Gewone grootoorvleermuis.....	10
4.1.6 Rosse vleermuis	10
4.1.7 Kleine marterachtigen	10
4.2 Broedvogels	10
4.2.1 Steenuil	10
4.2.2 Ransuil.....	10
4.2.3 Kerkuil	11
4.2.4 Buizerd	11
4.2.5 Boomvalk	11
4.2.6 Boerenwaluw	11
4.2.7 Huismus	11
4.2.8 Havik	11
4.3 Amfibieën	11
4.4 Vaatplanten	12
5 Mitigerende maatregelen	12
5.1.1 Gewone dwergvleermuis.....	13
5.1.2 Gewone grootoorvleermuis.....	14
5.1.3 Ruige dwergvleermuis	14
5.1.4 Kleine marterachtigen	15
5.1.5 Kerkuil	15
5.1.6 Steenuil	15
5.1.7 Ransuil.....	16
5.1.8 Rugstreeppad.....	16
5.1.9 Huismus	16

5.1.10	Veldspitsmuis.....	16
6	Samenvatting.....	17

Kaartenlijst

Bijlage 1	Situering van het studiegebied	19
Bijlage 2	Onderzochte bebouwing	20
Bijlage 3	Locaties songmeter	21
Bijlage 4	Waarneming (vangst) en potentieel geschikt leefgebied Veldspitsmuis	22
Bijlage 5	Functionele biotopen van de Gewone dwergvleermuis	23
Bijlage 6	Waarnemingen en de functionele biotopen Ruige dwergvleermuis	24
Bijlage 7	Dagverblijf en vastgesteld functioneel leefgebied van de Gewone grootoorvleermuis	25
Bijlage 8	Waarnemingslocaties van de Rosse vleermuis	26
Bijlage 9	Leefgebied van de kleine marterachtigen	27
Bijlage 10	Territorium van de Steenuil	28
Bijlage 11	Territorium van de Ransuil	29
Bijlage 12	Territorium van de Kerkuil	30
Bijlage 13	Territorium van de Buizerd	31
Bijlage 14	Broedlocatie Havik	32
Bijlage 15	Waarnemingen (roepende) Rugstreeppad	33
Bijlage 16	Situering vleermuiskasten Gewone dwergvleermuis	34
Bijlage 17	Situering vleermuiskasten Ruige dwergvleermuis	35
Bijlage 18	Situering nestkast Kerkuil	36
Bijlage 19	Situering nestkast Steenuil	37
Bijlage 20	Biotopen Rugstreeppad	38
Bijlage 21	Bezetten vleermuiskasten Gewone dwergvleermuis	39
Bijlage 22	Bezette vleermuiskasten Ruige dwergvleermuis en geringde bomen	40
Bijlage 23	Waarneming Hermelijn	41
Bijlage 24	Locaties nieuw te plaatsen Ransuilmanden	42
Bijlage 25	Locatie voor de mussentil	43

1 INLEIDING

In opdracht van De Vlaamse Waterweg nv is in de Hedwigepolder in 2019 een inventarisatie uitgevoerd naar soorten die beschermd worden in het kader van de wet Natuurbescherming. Het gaat hierbij om de volgende soortgroepen: vogels, zoogdieren, amfibieën, vaatplanten en vogels. Het doel van deze rapportage is een beeld te geven van de resultaten van het uitgevoerde onderzoek. Van de soortgroep vogels worden in deze rapportage alleen de vogels behandeld waarvan het broedbiotoop jaarrond beschermd is.

Als eerste wordt een gebiedsbeschrijving gegeven. De biotische en abiotische omstandigheden bepalen welke soorten er voor kunnen komen in een gebied. Vervolgens wordt uitleg gegeven over de manier waarop de inventarisatie uitgevoerd is. Daarna worden de resultaten verwerkt. Van iedere beschermde soort is op kaart ingetekend waar deze is waargenomen, waar het territorium gelegen is, of welke functie een bepaald gebied heeft. Er zijn reeds compenserende maatregelen uitgevoerd. Deze maatregelen zijn gemonitord op gebruik door de doelsoorten.

2 BESCHRIJVING VAN HET STUDIEGEBIED

Het studiegebied (bijlage 1) is gelegen in de oostpunt van Zeeuws-Vlaanderen, in de gemeente Hulst. Het bestaat uit het Sieperdaschor, Zeedijk en het Nederlandse deel van de Hedwigepolder.

Sieperdaschor

Dit gebied is circa 100 hectare groot en was tot circa 25 jaar geleden landbouwgebied. Na een dijkdoorbraak is de dijk niet meer hersteld en staat het onder getijdenwerking. Tweemaal per etmaal wordt het gebied overstroomd met brakwater uit de Westerschelde. Sommige delen spoelen alleen met springtij onder. De vegetatie bestaat voor grote delen uit Riet. Ook zijn er biotopen met Zeebies en Zeeaster. Het noordoostelijke deel van het gebied valt onder een begrazingseenheid en wordt begraasd door runderen. Hier is de vegetatie lager.

Zeedijk

De Zeedijk bestaat uit korte grazige vegetatie. Deze vegetatie wordt jaarlijks gemaaid, in 2019 is de dijk 1 keer in zijn geheel gemaaid. De gehele dijk is hierbij in 3 fases gemaaid.

Hedwigepolder

De Hedwigepolder is circa 300 hectare groot en is voor het merendeel gelegen op Nederlands grondgebied. Het grootste deel van de polder was tot en met 2018 in gebruik voor akkerbouw. In 2019 zijn er geen gewassen ingezaaid en lagen de voormalige akkerbouwgronden braak. Ook de aanwezige weilanden zijn niet begraasd. In de winter van 2018-2019 is 1 rij populieren omgezaagd in de Engelbertstraat. De andere rij populieren is blijven staan.

Verspreid over de Hedwigepolder liggen diverse kleine bosjes die aangelegd zijn voor de jacht. De bosjes bestaan uit populieren met onderbegroeiing van diverse soorten. Door het gebied lopen verschillende wegen, sommige hiervan zijn onverhard. Langs deze wegen staan bomenrijen bestaande uit populieren of hagen. Centraal in het gebied ligt een wat groter afgesloten gebied bestaande uit water, beplanting en weilanden, in de volksmond de Pieleput genoemd. In de Hedwigepolder zijn ook nog enkele oude restanten van stroomgeulen aanwezig die de functie hebben als sloot. Het water wordt afgevoerd via een gemaal aan de oostzijde van het gebied. Centraal in het gebied stond een restant van een huis dat deels gesloopt was (Engelbertstraat 5). In het najaar van 2019 is dit geheel gesloopt. In het oostelijk deel van het gebied stonden paardenstallen en een huis (Fazanterie). Deze waren begin 2019 deels gesloopt en werden in het najaar van 2019 in zijn geheel gesloopt.

In het oostelijk deel van het gebied is nog een locatie (Engelbertstraat 2) waar woonhuis en schuur nog niet gesloopt zijn.

3 METHODE

Onderzochte bebouwing (zie kaart bijlage 2):

- Opstallen, paardenboxen (Lignestraat)
- Woning/verblijf (Engelbertstraat 2)
- Woning (Engelbertstraat 5)

3.1 Zoogdieren

Er werden 100 lifetraps muizenvallen geplaatst in raaien van 20 stuks op de Zeedijk en op de dijk van de Hedwigepolder. De vallen werden geplaatst, maar nog niet op scherp gezet, op 1 oktober. Zo kunnen dieren ontdekken dat er in de vallen voedsel te vinden is en ontstaat een gewenningsperiode. Ze werden op scherp gezet op 4 oktober. Er is 2 etmalen gevangen (3 controles per etmaal). De vallen zijn weer opgeruimd op 6 oktober. De vallen zijn voorzien van hooi en lokvoer voor overleving van de muizen. Het lokvoer bestond uit meelwormen, kattenvoer, wortel, muesli en pindakaas.

Een marterbox (struikrover) werd geplaatst op 18 juli en operationeel geweest tot 20 augustus. De marterbox was voorzien van kattenvoer, muesli en sardientjes. In de marterbox is een wildcamera gemonteerd. Indien marters de box in gaan worden deze gefotografeerd. Op de achtergrond is ook een meetlat gemonteerd. Zo kan bepaald worden welke soorten aanwezig zijn. Daarnaast heeft er 1 wildcamera gestaan van 29 augustus tot 13 oktober met als lokstof sardientjes.

In 2019 is een onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van vleermuizen in het studiegebied en de functionaliteit van het studiegebied voor deze vleermuizen. Het onderzoek is uitgevoerd op:

Datum	weersomstandigheden	avond/morgen
10 april	droog, boven 10 graden	avond
27 april	droog, boven 10 graden	avond
4 mei	droog, boven 12 graden	avond
14 mei	droog, boven 12 graden	morgen
22 mei	droog, boven 12 graden	avond
4 juni	droog, boven 12 graden	morgen
5 juni	droog, boven 12 graden	avond
21 juni	droog, boven 12 graden	morgen
23 juni	droog, boven 12 graden	avond
4 juli	droog, boven 12 graden	morgen
14 juli	droog, boven 12 graden	avond
20 juli	droog, boven 12 graden	avond
24 augustus	droog, boven 12 graden	avond
4 september	droog, boven 12 graden	avond
14 september	droog, boven 12 graden	avond
28 september	droog, boven 12 graden	morgen
2 oktober	droog, boven 12 graden	avond
13 oktober	droog, boven 12 graden	avond

Aanvullend zijn langs de weg in de Engelbertstraat en enkele bosjes verspreid in het gebied songmeters (zie kaart bijlage 3) geplaatst. Deze meters registreren continu opnames van vleermuizen.

Voor dit onderzoek werd gebruik gemaakt van 4 verschillende types batdetectors Petterson D240x (met tijdvertraging), D200, Batlogger en songmeter SM4+. Voor de analyse van de opgenomen vleermuisgeluiden werd gebruik gemaakt van de programma's Batsound en Batexplorer. Het onderzoek naar het voorkomen van vleermuizen werd telkens uitgevoerd vanaf een half uur voor zonsondergang tot twee en half uur na zonsondergang of van 2 uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst. Er werd driemaal geïnventariseerd rond middernacht. De Songmeters werden telkens 2 nachten opgehangen op locaties die weergegeven zijn op kaart in bijlage 3. Alle gebouwen werden geïnspecteerd. Hierbij werd gebruik gemaakt van de warmtebeeldcamera's Flir E5 en Pulsar. Met behulp van de gevonden gegevens is een beoordeling gemaakt naar jachtgebied, vliegroutes, paarverblijven en (mogelijke) dagverblijven.

3.2 Broedvogels

De inventarisatie is uitgevoerd met behulp van de methode 'uitgebreide territoriumkartering' conform de richtlijnen van SOVON. Deze richtlijnen zijn terug te vinden in de handleiding "Broedvogels inventariseren in proefvlakken BMP-Algemeen" (Van Dijk 2004). In deze rapportage worden alleen gegevens van soorten gepresenteerd waarvan het biotoop jaarrond beschermd is. Bij elke telronde werd het onderzoeksgebied doorkruist en werden alle waarnemingen van (potentieel) territorium houdende vogels op kaart ingetekend. Elke ingetekende waarneming werd voorzien van een code die de mate van broedzekerheid aangeeft. Deze varieert van 0 (zeker niet territorium houdend) tot 5 (vondst van nest met jongen). In het veld werd steeds goed gelet op gedragingen als zang en alarmeren, die immers indicierend zijn voor de aanwezigheid van een territorium.

Tijdens het veldwerk zijn alle waarnemingen overgezet op soortkaarten. Aan de hand van de in Van Dijk (2004) beschreven criteria zijn op deze kaarten vervolgens de territoria handmatig bepaald. Kern van deze methode is dat ervan uit wordt gegaan dat een cluster van waarnemingen van een soort in de broedtijd wijst op een territorium. De periode waarin relevante waarnemingen gedaan kunnen worden wisselt van soort tot soort, evenals de omvang van het territorium. Al deze zaken zijn in Van Dijk (2004) per soort weergegeven. Uit de toepassing van de beschreven methode volgen de gegeven verspreidingskaarten.

De inventarisatie naar broedvogels is uitgevoerd in de periode 15 januari – 15 juli. Er zijn tenminste bezoeken gebracht 20 januari, 5 februari, 19 februari, 3 maart, 12 maart, 6 april, 24 april, 5 mei, 14 mei, 22 mei, 2 juni, 20 juni, 5 juli, 14 juli, 20 juli.

Tijdens deze bezoeken zijn territorium indicerende waarnemingen van (jaarrond) beschermde soorten genoteerd. Na afloop worden hiervan territorium kaarten gemaakt. Bij het onderzoek werd gebruik gemaakt van geluidsapparatuur (bosuil, ransuil, steenuil), verrekijker en telescoop.

3.3 Amfibieën

Voor deze soortgroep werden de waterpartijen onderzocht met een schepnet. Tijdens avond- en nachtbezoeken is aandacht geschonken aan roepende en trekkende amfibieën.

6 april	droog, boven 10 graden
24 april	droog, boven 10 graden
5 mei	droog, boven 12 graden
14 mei	droog, boven 12 graden
22 mei	droog, boven 12 graden
2 juni	droog, boven 12 graden
20 juni	droog, boven 12 graden
5 juli	droog, boven 12 graden
14 juli	droog, boven 12 graden

3.4 Vaatplanten

Alle aanwezige vegetaties in het projectgebied, waaronder bermen, bos, weiland, rietland, moeras, akker, erf, slootkanten en dijken werden bezocht.

4 RESULTATEN

Hieronder worden de resultaten weergegeven van de aangetroffen soorten die zijn opgenomen in de Wet Natuurbescherming. Soorten die hier niet vernoemd staan zijn niet aangetroffen.

4.1 Zoogdieren

Er zijn waarnemingen verricht of bekend van: Ree, Haas, Konijn, Egel, Bosmuis, Veldmuis, Vos, Mol, Huisspitsmuis, Dwergmuis en Rosse woelmuis.

4.1.1 Veldspitsmuis

Naar de Veldspitsmuis is in 2019 gericht veldonderzoek gedaan op de zuidwestelijke dijk van de Hedwigepolder. Hier is 1 exemplaar gevangen, zie kaart bijlage 4. Het biotoop in de Hedwigepolder is nog vergelijkbaar met de voorgaande jaren.

4.1.2 Gewone dwergvleermuis

In het studiegebied werden waarnemingen verricht van de Gewone dwergvleermuis (zie kaartje bijlage 5). Evenals voorgaande jaren werden dagverblijven vastgesteld in de aanwezige bebouwing. Op de locatie Engelbertstraat 5 werden geen Gewone dwergvleermuizen meer vastgesteld. Op de locatie Engelbertstraat 2 is een kleine kolonie vastgesteld. Een grote kraamkolonie (>50 dieren) is vastgesteld in Prosperpolder. De Engelbertstraat is een vliegroute en jachtgebied voor de vleermuizen. Deze verbindt dagverblijven met jachtgebieden. De Gasdam (Leidingendam) en de Zeedijk vormen eveneens vliegroutes voor vleermuizen. De aanwezige bosjes vormen jachtgebieden voor de Gewone dwergvleermuis. Op kaart 5 (zie bijlage 5) zijn de functionele biotopen ingetekend. Bij controle met de batdetector bleken deze vleermuizen aan te komen vliegen vanuit de Prosperpolder. Dit toont aan dat deze bomerrij een vliegroute/foerageergebied is. Op locatie 2 van kaart 5 (bijlage 5) was een kleine (kraam)kolonie met 15 uitvliegende exemplaren.

Locatie	Maximum aantal
1	1
2	10
3	0

4.1.3 Ruige dwergvleermuis

De Ruige dwergvleermuis werd niet vastgesteld in het voorjaar. Vanaf september werd deze soort wel regelmatig vastgesteld. Deze soort verblijft hier alleen in de nazomer en de herfst. Waarnemingen van deze soort worden weergegeven op kaart 6 in bijlage. Het beeld was vergelijkbaar met het voorkomen in 2018. Het betreft veelal baltsende exemplaren rondom locaties met bomen die geschikt zijn als paarverblijf. Het is lastig om vast te stellen om hoeveel paarverblijven het gaat. De Ruige dwergvleermuizen kunnen hier een behoorlijk groot territorium hebben dat meerdere bosje bevat. Om dit te bepalen dienen meerdere songmeters of waarnemers tegelijkertijd actief te zijn.

4.1.4 Laatvlieger

De laatvlieger is een zeldzame soort in de Hedwigepolder. Deze soort werd in 2019 niet waargenomen.

4.1.5 Gewone grootoorvleermuis

Tijdens het onderzoek werd vastgesteld dat de Gewone dwergvleermuizen uitvlogen uit een gebouw bij de rode pijl op kaart 7 in bijlage. Dit gebouw fungeert als dagverblijf. Er zijn 6 uitvliegende exemplaren gezien. Daarna vliegen de grootoorvleermuizen uit over het gebied. Afhankelijk van de weersomstandigheden gebruiken ze beplantingstroken en bosjes. De Gewone grootoorvleermuis produceert een geluid dat zeer zacht is en met de batdetector niet (of zeer moeilijk) vast te stellen is. Het is daarom lastig in kaart te brengen hoe de vliegroutes en foerageergebieden zijn. Toch zijn ze al vastgesteld op een aantal locaties waar de songmeters opgesteld zijn. In 2020 zal in functie van de verdere fasering van de werken nader onderzocht worden hoe deze soort het gebied gebruikt en of er naast het dagverblijf in het gebouw ook dagverblijven in de boomholtes zijn.

4.1.6 Rosse vleermuis

De Rosse vleermuis werd vastgesteld op 2 songmeter-detectoren in de bosjes aan de noordzijde van de Hedwigepolder. Daarnaast zijn er waarnemingen met de batdetector. Er zijn meer waarnemingen dan vorige jaren. Er zijn geen koloniebomen aangetroffen. Er zijn bomen aanwezig met gaten die geschikt zijn als dagverblijf voor de Rosse vleermuis. De waarnemingen waren telkens vanaf 1 uur na zonsondergang van een foeragerend exemplaar (mogelijk dezelfde). De beplanting heeft een waarde als foerageerfunctie (bijlage 8).

4.1.7 Kleine marterachtigen

Sinds 2019 zijn Wezel en Hermelijn van de vrijstellingslijst gehaald in de provincie Zeeland. Dit betekent dat het biotoop van deze soorten beschermd is. In het verleden zijn er waarnemingen verricht van de Wezel. In 2019 werd 1 Hermelijn waargenomen (zie kaart bijlage 23). Op kaart 9 in bijlage is het leefgebied van deze soorten weergegeven.

4.2 Broedvogels

Het gehele studiegebied is onderzocht. Van kraaiachtigen was het niet met zekerheid te bepalen hoeveel paar er daadwerkelijk gebroed hebben. Andere soorten als Sperwer en Boomvalk zijn diverse keren waargenomen in de broedperiode maar konden niet als broedvogel worden vastgesteld.

4.2.1 Steenuil

De aanwezigheid van de Steenuil werd vastgesteld in 2019 (zie bijlage kaart 10). De vogel reageerde op het geluid dat werd afgespeeld. Dit was op de broedlocatie waar de soort in het verleden ook is vastgesteld. De soort broedt hier waarschijnlijk in een stal waar veel materiaal staat en waar veel konijnenholten onder en in gegraven zijn.

4.2.2 Ransuil

Er werd een territorium vastgesteld in de bosschage ten zuiden van de Spuikom en er werd een territorium vastgesteld in een bosje langs de Zeedijk (zie bijlage kaart 11). Beide territoria waren in het verleden ook bekend. Het foerageergebied bestaat uit bosjes in de Hedwigepolder, de Leidingendam, Sieperdaschor (rietvelden), het Verdrongen Land van Saeftinghe (langs de dam naar de Noord) en de Zeedijk. Ook wordt langs slootkanten en wegbermen gevoerageerd.

4.2.3 Kerkuil

De Kerkuil had in 2019 een verblijfplaats in het huis op locatie Engelbertstaat 2, zie bijlage kaart 12. Hier werden maximaal 3 exemplaren waargenomen.

4.2.4 Buizerd

Er zijn in 2019 5 territoria van de Buizerd vastgesteld (zie bijlage kaart 13), 3 daarvan waren dezelfde locaties als in 2013-2018. Een nest uit 2018 is in 2019 ingenomen door een Havik. Er is vastgesteld dat in de betreffende bosjes nesten aanwezig zijn. De territoria liggen verspreid over de bosjes in de Hedwigepolder. Voedsel wordt vooral gezocht op de Leidingendam (waar veel konijnen leven) en in het Verdrongen Land van Saeftinghe. Vanwege het ontbreken van bosschages in het Verdrongen Land van Saeftinghe worden bosjes in de Hedwigepolder gebruikt als broedplaats. Deze bosjes zijn niet toegankelijk voor mensen en vormen daarom een goed broedbiotoop.

4.2.5 Boomvalk

De Boomvalk is een moeilijk te inventariseren soort. Regelmatig broedt deze soort in de Hedwigepolder. Soms wordt gebroed in de omliggende polders. Er zijn reeds vliegvlugge jongen gezien in augustus (mogelijk afkomstig van een broedgeval uit de omgeving). In 2019 is deze soort niet vastgesteld als broedvogel in de Hedwigepolder.

4.2.6 Boerenwaluw

Na de sloop van de stallen op locatie Engelbertstraat 5 is deze soort daar niet meer aangetroffen. Er is nog 1 nest aangetroffen bij de Fazanterie. Deze locatie is gesloopt in het najaar.

4.2.7 Huismus

De Huismus is in 2019 niet meer vastgesteld als broedvogel. Dit komt omdat de bebouwing in het zuidelijk deel reeds verlaten is door mensen. Ook de bebouwing in het noordelijke deel is minder intensief gebruikt. Deze soort is sterk aan menselijke activiteiten gebonden.

4.2.8 Havik

De Havik is in 2019 voor het eerst vastgesteld als broedvogel in de Hedwigepolder. Er waren 2 vliegvlugge jongen. De broedlocatie was een locatie waar tot 2018 een Buizerd broedde (zie bijlage kaart 14).

4.3 Amfibieën

In april- juni werden enkele tientallen roepende Rugstreeppadden gehoord verspreid over het gebied. De aantallen waren vergelijkbaar met 2018. De waarnemingen werden verricht in slootjes waar ze in 2016-2019 ook zijn waargenomen. In december 2019 werden weer enkele overwinterende Rugstreeppadden waargenomen in een waterput (locatie waar meters zitten) op de Leidingendam (zie bijlage kaart 15). Overige soorten die in de Hedwigepolder voorkomen zijn Gewone pad en Bruine kikker.

4.4 Vaatplanten

Er zijn geen beschermde vaatplanten vastgesteld.

5 MITIGERENDE MAATREGELEN

Binnen en buiten de begrenzing van het plangebied voor Herinrichting van de Hedwigepolder zijn (en worden) mitigerende maatregelen getroffen die ervoor zorgen dat bij de herinrichting van het gebied, de functionaliteit van het leefgebied van de aanwezige beschermde soorten blijft behouden. Deze mitigerende maatregelen betreffen voornamelijk het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen en het creëren van geschikt nieuw leefgebied direct grenzend aan het plangebied. Er wordt per soort de mitigatie-opgave aangehaald zoals die in de Ontheffing Flora- en faunawet is opgenomen (zowel de oorspronkelijke ontheffing als de aanvulling van 2017). Daarbij wordt kort aangestipt welk deel van de mitigatie reeds is gerealiseerd.

In de jaren 2015-2019 werden diverse mitigerende maatregelen uitgevoerd. De locaties waar maatregelen zijn getroffen zijn aangegeven in bijlage 16. Het betreft maatregelen voor de volgende soorten:

- gewone dwergvleermuis
- gewone grootoorvleermuis
- ruige dwergvleermuis
- rugstreeppad
- kerkuil
- steenuil
- ransuil
- huismus
- veldspitsmuis (aangepast beheer)

Een deel van de mitigerende maatregelen kon enkele jaren niet worden gerealiseerd omdat de gronden nog niet in bezit waren. Het gaat om de plaatsing van een aantal vleermuiskasten en de realisatie van een vleermuistoren.

De voorzieningen voor Steenuil en Huismus op het westelijk deel van de Leidingendam waren al op korte termijn verdwenen (diefstal en vandalisme). Ook in 2019 zijn er voorzieningen verdwenen. Door de sloop van een gebouw op het gasplateau en sloop van bebouwing waar tijdelijke voorzieningen waren getroffen zijn hier de voorzieningen voor Huismus, Kerkuil en Gewone dwergvleermuis niet meer aanwezig. Tegen het nieuwe (tijdelijke) ringersverblijf zijn vleermuiskasten opgehangen. In de Hedwigepolder zijn vleermuiskasten en steenuilkasten gestolen. Bij het gebouw in Emmadorp is het asbestdak vervangen door een nieuw dak. Er wordt naar vervangende locaties gezocht. Deze voorzieningen worden teruggeplaatst in het eerste kwartaal van 2020.

In totaal zijn er nu 1 Kerkuilkast, 5 Steenuilkasten en 35 vleermuiskasten en 2 paalkasten aanwezig. Hiervan waren 2 vleermuiskasten in gebruik langs Langestraat nabij Prosperpolder. Van de vleermuiskasten die hangen in de Engelbertstraat, waren er 3 gebruikt.

Voor aanvang van de graafwerkzaamheden zullen de faunavoorzieningen met de benodigde aantallen gerealiseerd worden. In de aankomende jaren zullen de maatregelen gemonitord worden op aanwezigheid en functionaliteit en indien noodzakelijk binnen het betreffende jaar vervangen worden. Hieronder een korte bespreking per soort waarvan functionerende faunavoorzieningen zijn.

5.1.1 Gewone dwergvleermuis

In de Langestraat zijn 2 vleermuiskasten in gebruik als dagverblijf door de Gewone dwergvleermuis in het compensatiegebied is ook een vleermuispaalkast in gebruik door Gewone dwergvleermuis (locaties bezette vleermuiskasten zie bijlage 21).

Figuur 1: Vleermuispaalkast in compensatiegebied.

Figuur 2: Uitwerpselen van Gewone dwergvleermuis die aangetroffen zijn tegen de paal (onder de vleermuiskast).

Figuur 3: Vleermuiskasten tijdelijk ringersverblijf.

De volgende maatregelen worden in het eerste kwartaal van 2020 uitgevoerd:

- Plaatsing van een vleermuistoren.
- Aanvullen vleermuiskasten buiten het projectgebied (zie kaart bijlage 16).
- Verbinden bestaande populierenbeplanting langs de nieuwe Scheldedijk met de westelijk gelegen rij lindebomen met populieren (bomen dienen een stamomtrek van tenminste 20 centimeter, een hoogte van vier of vijf meter en een plantafstand van zes meter te hebben).

5.1.2 Gewone grootoorvleermuis

Er zijn al 2 paalkasten aangeboden in het compensatiegebiedje.

Er is een groot aantal kasten in clusters geplaatst in de Engelberstraat in de Hedwigepolder. Deze kasten hebben een functie om de grootoorvleermuizen te laten wennen aan alternatieve voorzieningen en de vleermuizen richting de vleermuistoren te geleiden.

De volgende maatregelen worden in het eerste kwartaal van 2020 uitgevoerd:

- Plaatsing vleermuistoren
- Twee kasten met meervoudige compartimenten worden geplaatst langs het perceel aan de Sieperdadijk Prosperpolder met de boomgaard worden kasten met meervoudige compartimenten aangeboden ten behoeve van de vleermuispopulatie in deze omgeving (inclusief de Hedwigepolder).

5.1.3 Ruige dwergvleermuis

In de Engelbertstraat zijn clusters van vleermuiskasten opgehangen. Hiervan zijn 3 vleermuiskasten (type plattekast) gebruikt als dagverblijf door de Ruige dwergvleermuis. Daarnaast zijn er bomen gerijnd op de nieuwe zeedijk (zie locaties kaart bijlage 22).

De volgende maatregel wordt in het eerste kwartaal van 2020 uitgevoerd:

- Aanvullen kasten op nieuwe Zeedijk en buiten het gebied (zie kaart bijlage 17).

5.1.4 Kleine marterachtigen

Voor het uitvoeren van de maatregelen wordt verwezen naar het ecologisch werkprotocol dat wordt geactualiseerd in functie van het voorkomen van Hermelijn. In 2020 zal bijkomend onderzoek gebeuren naar het voorkomen van de kleine marterachtigen.

5.1.5 Kerkuil

In de voormalige schaapsstal op de “Noord” is een nestkast geplaatst (zie kaart bijlage 18). De kast wordt incidenteel gebruikt door een Kerkuil (aanwezigheid vastgesteld door middel van aanwezigheid van braakballen in de kast). Er wordt echter niet in gebroed. In het nieuwe compensatieterrein is ruigtevegetatie ontwikkeld wat gunstig is voor prooidieren voor de Kerkuil.

De volgende maatregel wordt in het eerste kwartaal van 2020 uitgevoerd:

- Er wordt een actie ondernomen om in de omgeving van de Hedwigepolder een viertal Kerkuilkasten te plaatsen.

5.1.6 Steenuil

Er hangen 2 nestkasten die in een territorium van een Steenuil (zie kaart bijlage 19). De kast op het gasplateau was in 2019 niet bezet door een Steenuil. De kast aan de rand van een boomgaard ligt in een bestaand territorium van een Steenuil. De steenuil maakt gebruik van de kast als schuilplaats, maar heeft niet gebroed in de nestkast.

Figuur 4: De Steenuilkast op het gasplateau.

De volgende maatregel wordt in het eerste kwartaal van 2020 uitgevoerd:

- Er wordt een actie ondernomen om in de omgeving van de Hedwigepolder minimaal een tweetal bijkomende Steenuilkasten te plaatsen.

5.1.7 Ransuil

Er waren vier Ransuilmanden aanwezig. Deze manden zijn echter verteerd en uit de boom gewaaid.

De volgende maatregel wordt in het eerste kwartaal van 2020 uitgevoerd:

- Er worden minimaal 5 Ransuilmanden geplaatst (locatie zie kaart bijlage 24).

5.1.8 Rugstreeppad

De twee aangelegde biotopen werden in 2019 niet gebruikt als voortplantingslocatie (zie kaartje bijlage 20). Ze zullen voor het voortplantingsseizoen worden opgeknapt (beplanting verwijderen) zodat er langer water in blijft staan en de biotopen geschikter worden voor Rugstreeppad.

5.1.9 Huismus

Er worden in het eerste kwartaal van 2020 minimaal 40 alternatieve voorzieningen voor de Huismus voorzien (zie kaart bijlage 25).

5.1.10 Veldspitsmuis

In de nazomer van 2019 is er gefaseerd gemaaid om de Veldspitsmuis uit het werkgebied te verdrijven. Er is gebruik gemaakt van een schijvenmaaier en het maaisel is afgevoerd. Op de zeedijk is het dijktaalud in drie fases gemaaid. De opdrijfrichting was naar het noorden (Sieperdaschor) waar rietvegetatie staat. De Prosper zeedijk is in twee fases gemaaid. De opdrijfrichting was naar het zuiden. De vegetatie op de kruin en op de zuidzijde van het talud is blijven staan.

Figuur 5: Noordelijk talud van de Prosper Zeedijk gemaaid (de zuidelijke talud niet).

6 SAMENVATTING

In opdracht van De Vlaamse Waterweg is in 2019 in de Hedwigepolder en omgeving onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van natuurwaarden die beschermd worden door de wet Natuurbescherming. De resultaten van dat onderzoek zijn vastgelegd in voorliggende rapportage. Het doel van deze rapportage is inzicht te geven welke in het kader van de wet Natuurbescherming beschermde soorten in het studiegebied aanwezig zijn en daarnaast inzicht geven in de voortgang van de realisatie van mitigerende maatregelen die zijn opgenomen in de verleende ontheffing Flora- en faunawet (zowel met het kenmerk FF/75C/2013/0155, verleend in 2013 als de aanvullende ontheffing met het kenmerk FF/75C/2013/0155A uit 2017).

Het onderzoek is uitgevoerd naar de soortgroepen: zoogdieren, broedvogels, amfibieën, vaatplanten en vissen.

De volgende in het kader van de wet Natuurbescherming beschermde soorten zijn aangetroffen:

- Ruige dwergvleermuis
- Gewone dwergvleermuis
- Gewone grootoorvleermuis
- Rosse vleermuis
- Kerkuil
- Steenuil
- Ransuil
- Buizerd
- Havik
- Rugstreeppad
- Veldspitsmuis
- Hermelijn
- Wezel

Er is in de periode 2015 - 2019 een sterke impuls gegeven aan de uitvoering van mitigerende maatregelen voor bovenstaande soorten.

In het eerste kwartaal van 2020 zijn er terug een aantal acties gepland om de uitvoering van de mitigerende maatregelen verder te zetten. Deze staan hieronder samengevat:

Beschermde soort	Reeds gerealiseerde mitigerende voorzieningen t.e.m. 2019	Te realiseren mitigerende voorzieningen in 2020
Gewone dwergvleermuis	• 38 kasten (deels ook voor Ruige dwergvleermuis)	• Plaatsing van een vleermuistoren. • Aanvullen vleermuiskasten buiten het projectgebied (zie kaart bijlage 16). • Verbinden bestaande populierenbeplanting langs de nieuwe Scheldedijk met de westelijk gelegen rij lindebomen met populieren (bomen dienen een stamomtrek van tenminste 20 centimeter, een hoogte van vier of vijf meter en een plantafstand van zes meter te hebben).
Gewone grootoorvleermuis	• 2 paalkasten werden aangeboden met kasten	• Plaatsing vleermuistoren: Twee kasten met meervoudige compartimenten worden geplaatst.

	- met meervoudige compartimenten. - Een groot aantal kasten (tijdelijke voorzieningen) zijn in clusters geplaatst in de Engelberstraat in de Hedwigepolder	Langs het perceel aan de Sieperdadijk Prosperpolder met de boomgaard worden kasten met meervoudige compartimenten aangeboden ten behoeve van de vleermuispopulatie in deze omgeving (inclusief de Hedwigepolder).
Ruige dwergvleermuis	38 kasten (deels ook voor Gewone dwergvleermuis)	Aanvullen kasten op nieuwe Zeedijk en buiten het gebied.
Kerkuil	1 Kerkuilenkast geplaatst - Ontwikkelen van ruigtevegetatie (stimulatie prooidieren)	Er worden een viertal Kerkuilenkasten geplaatst in de omgeving van de Hedwigepolder.
Steenuil	2 Steenuilenkasten geplaatst	Er worden minimum een tweetal bijkomende Steenuil kasten geplaatst in de Hedwigepolder.
Ransuil	Nestmanden geplaatst in populieren	Er worden minimaal 5 Ransuilmanden geplaatst.
Rugstreeppad	Nieuw leefgebied ingericht buiten de Hedwigepolder	De twee aangelegde biotopen worden opgeknapt (beplanting verwijderen) zodat er langer water in blijft staan.
Huismus	Kasten bij zomerverblijf en bezoekerscentrum en alternatieve locatie	Er worden in het eerste kwartaal van 2020 minimaal 40 alternatieve voorzieningen voor de Huismus voorzien.
Veldspitsmuis	- Leefgebied is ingericht buiten de Hedwigepolder - Aangepast dijkbeheer (gefaseerd)	Aangepast dijkbeheer

Voortgang realisatie mitigerende maatregelen

Er is van 2015 tot en met 2019 een groot aantal mitigerende maatregelen gerealiseerd (zie bovenstaande tabel). Naast de mitigerende maatregelen beschreven in bovenstaande tabel is op de grens met de Prosperpolder langs het plangebied voor de Hedwigepolder een amfibieënscherm geplaatst.

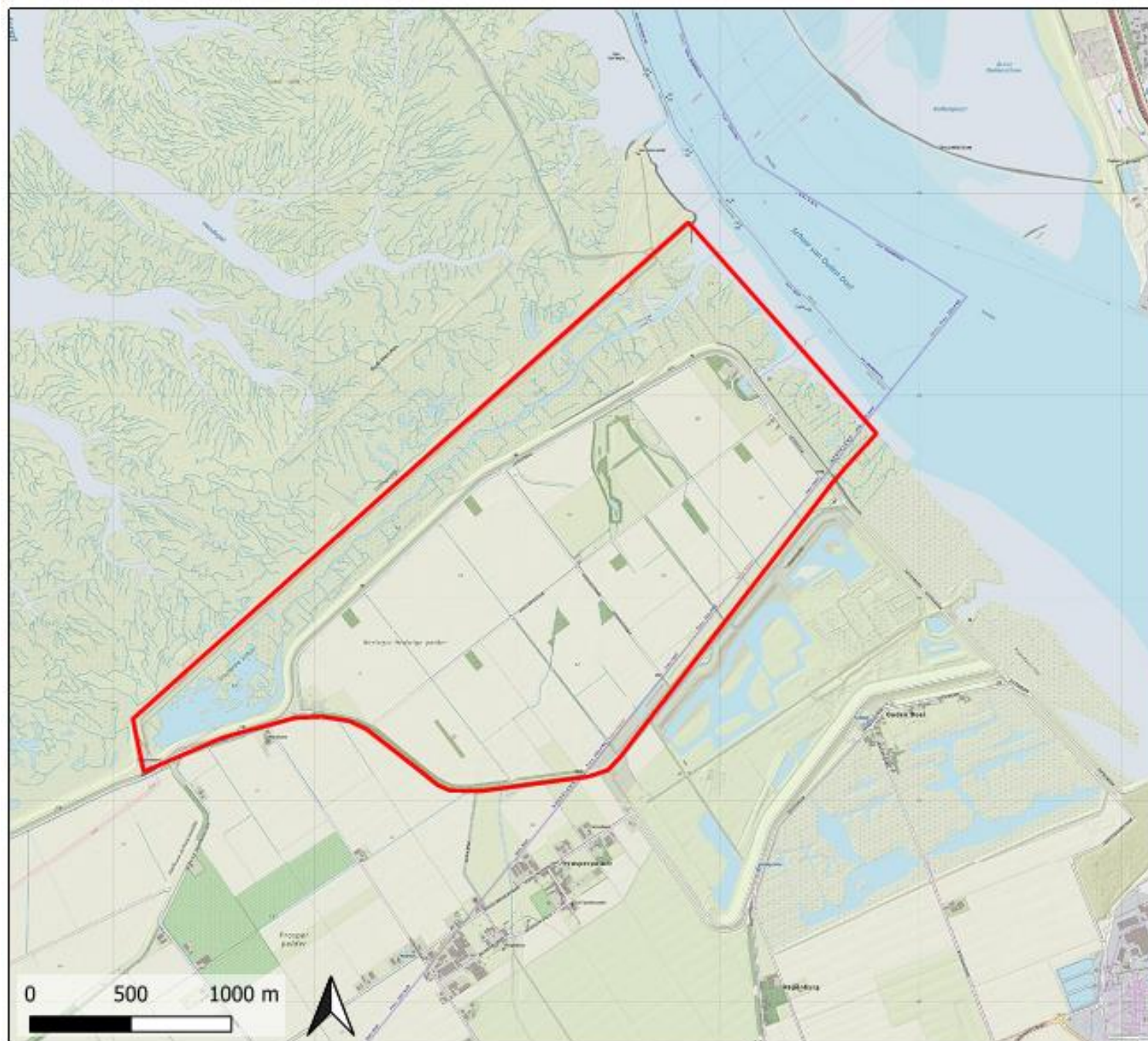
De laatste voorzieningen, waaronder de vleermuistoren en voorzieningen voor Kerkuil en Huismus, worden in 2020 geplaatst. Ook het herstel van een aantal mitigerende maatregelen wordt in het eerste kwartaal van 2020 uitgevoerd.

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 1: Situering van het
studiegebied

 Contour studiegebied

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 2: Onderzochte
bebouwing

- Onderzochte bebouwing
- Contour studiegebied

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 3: Locaties songmeter

- Locatie songmeter
- Contour studiegebied

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

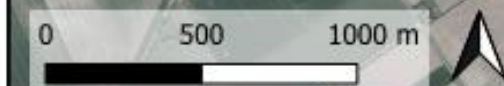
Hedwigepolder 2019

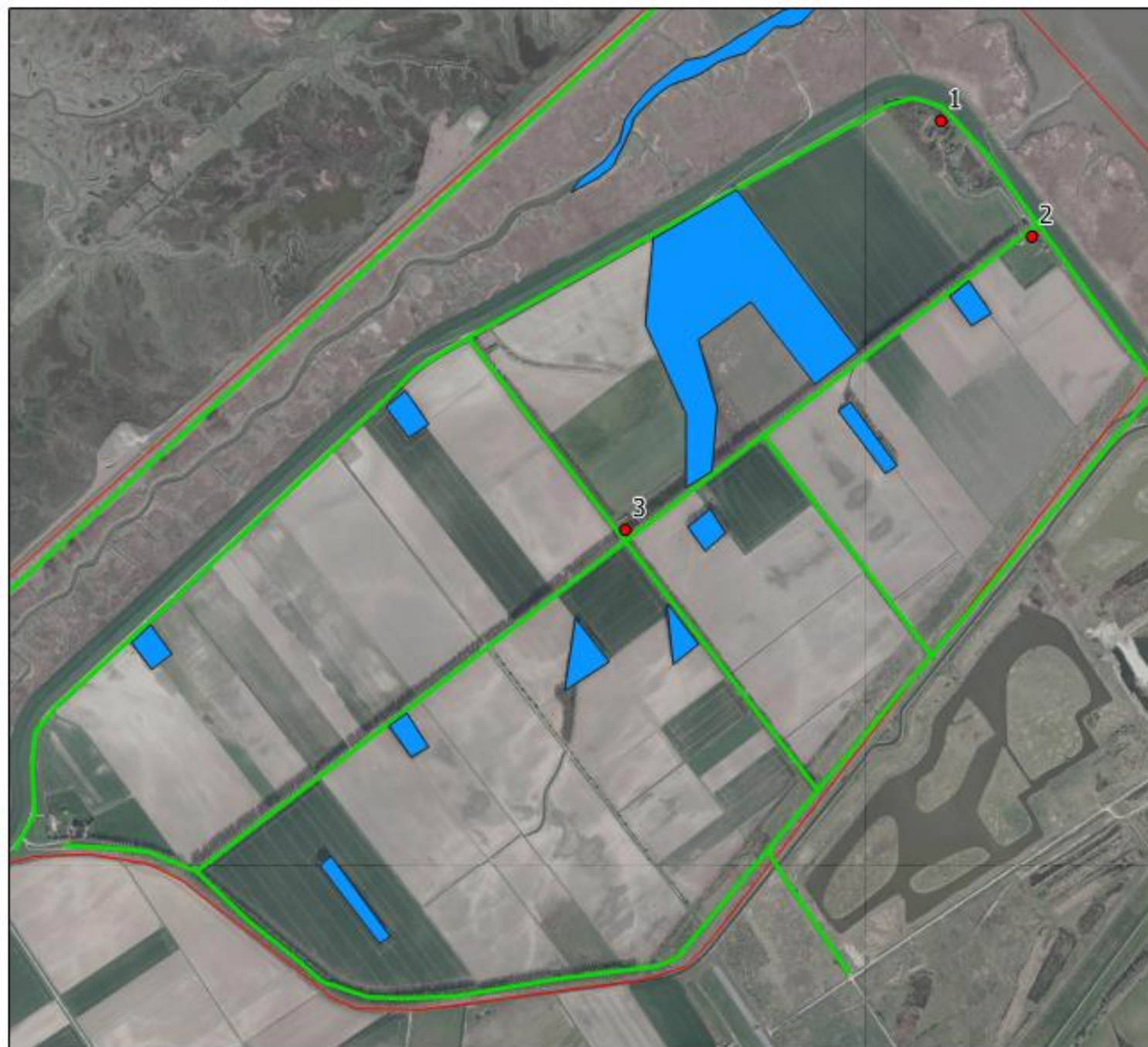
Bijlage 4: Waarneming
(vangst) en potentieel geschikt
leefgebied van Veldspitsmuis

- Contour studiegebied
- Waarneming Veldspitsmuis
- Leefgebied Veldspitsmuis

CORRIDOR
natuur werkt

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 5: Functionele biotopen
van de Gewone dwergvleermuis

- Contour studiegebied
- Foerageergebied
- Vliegroute
- Dagverblijf

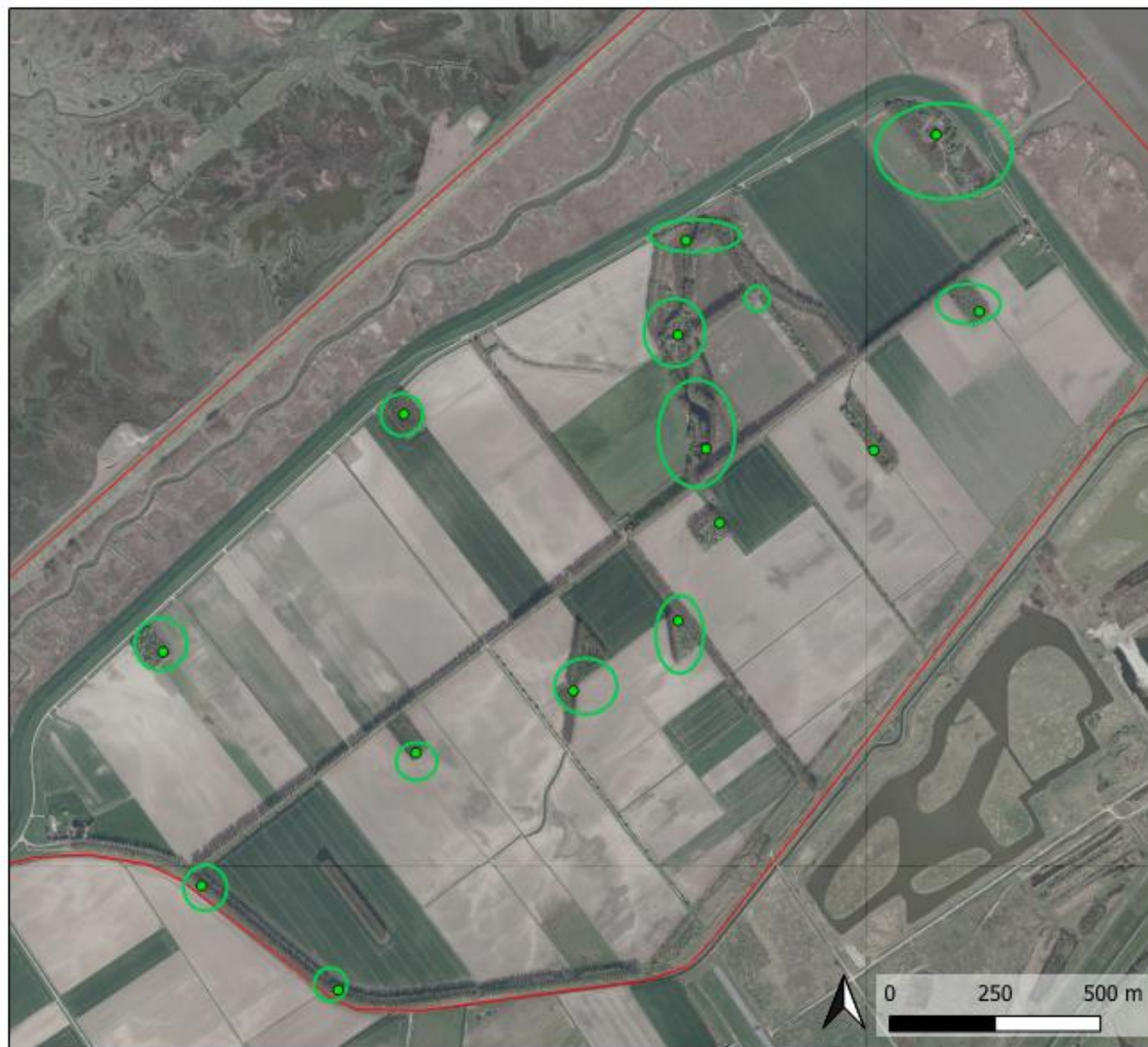

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 6: Waarnemingen en
functionele biotopen van de
Ruige dwergvleermuis

- Contour studiegebied
- Functionele biotoop
- Waarneming

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 7: Dagverblijf en
vastgesteld functioneel
leefgebied van de Gewone
grootoorvleermuis

- Contour studiegebied
- Dagverblijf
- Leefgebied

natuur werkt

0 500 1000 m

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 8: Waarnemingslocaties
van de Rosse vleermuis

- Contour studiegebied
- Waarnemingslocatie

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 9: Leefgebied van kleine
marterachtigen

 Contour studiegebied
 Leefgebied

0 250 500 m

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 10: Territorium van de
Steenuil in 2019

- Contour studiegebied
- Territorium Steenuil

CORRIDOR
natuur werkt

0 250 500 m

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 11: Territoria van de
Ransuil in 2019

 Contour studiegebied
 Territorium Ransuil

0 250 500 m

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 12: Territorium van de
Kerkuil in 2019

 Contour studiegebied
 Territorium Kerkuil

0 250 500 m

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 13: Territoria van de
Buizerd in 2019

 Contour studiegebied
 Territorium Buizerd

0 250 500 m

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 14: Broedlocatie van
Havik

 Contour studiegebied
 Broedlocatie

0 250 500 m

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 15: Waarnemingen
(roepende) Rugstreeppad in
2019

- Contour studiegebied
- Waarneming

natuur werkt

0 250 500 m

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 17: Situering van
vleermuiskasten voor Ruige
dwergvleermuis

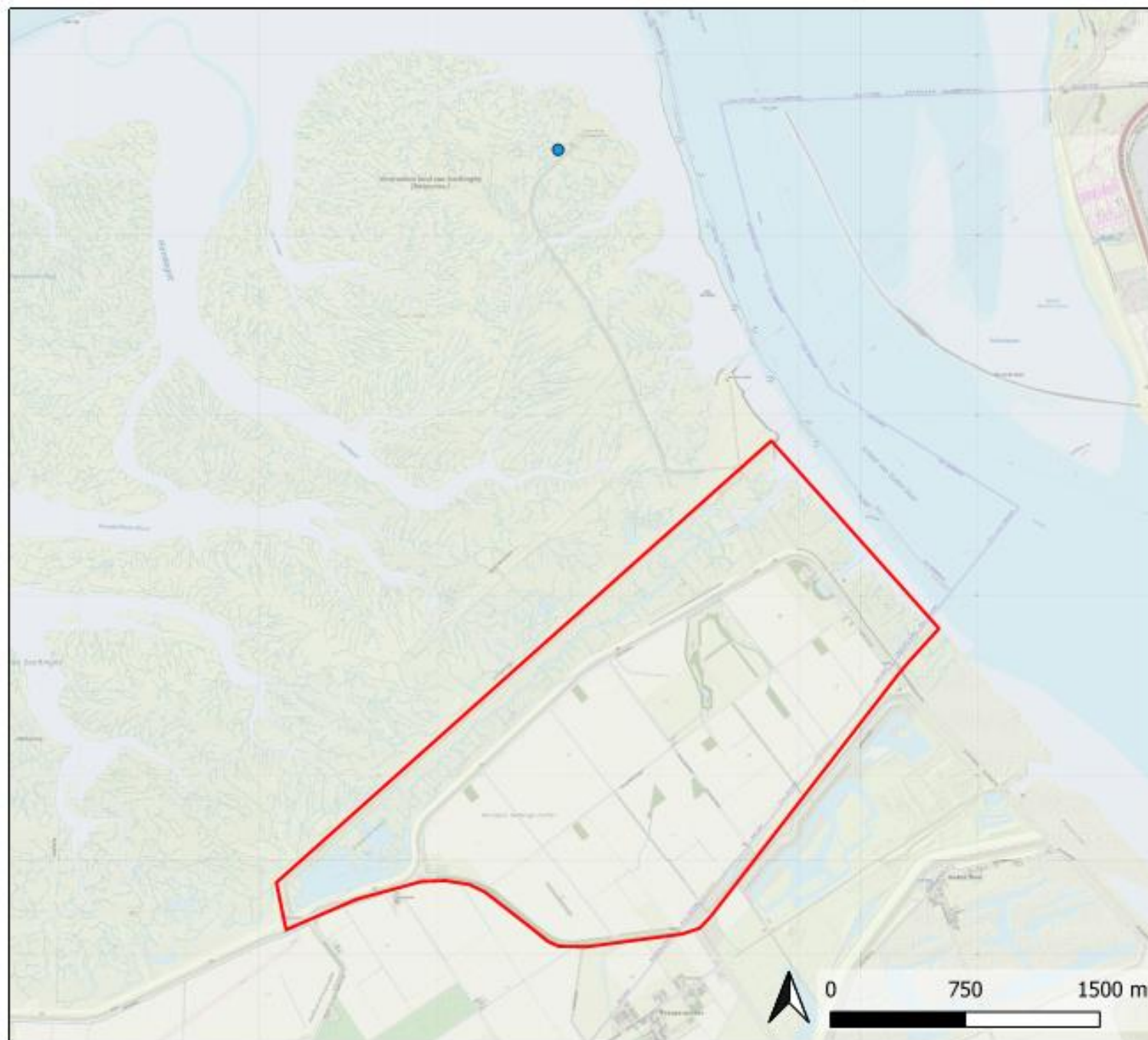
- Contour studiegebied
- Vleermuiskast

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 18: Situering van
nestkast voor Kerkuil

- Contour studiegebied
- Nestkast Kerkuil

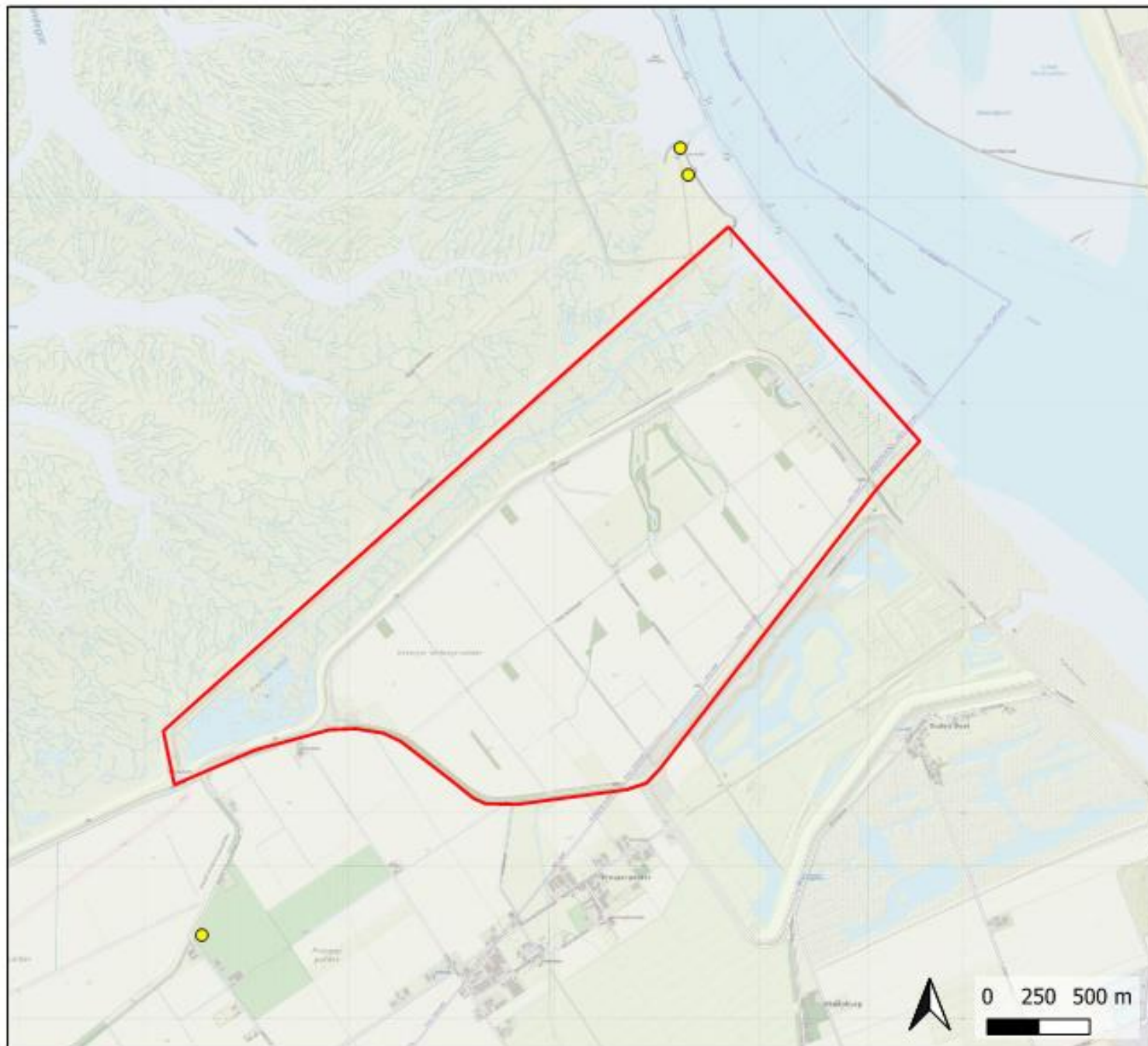

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 19: Situering van
nestkasten voor Steenuil

- Contour studiegebied
- Steenuilkast

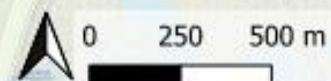

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 20: Biotopen van de
Rugstreeppad

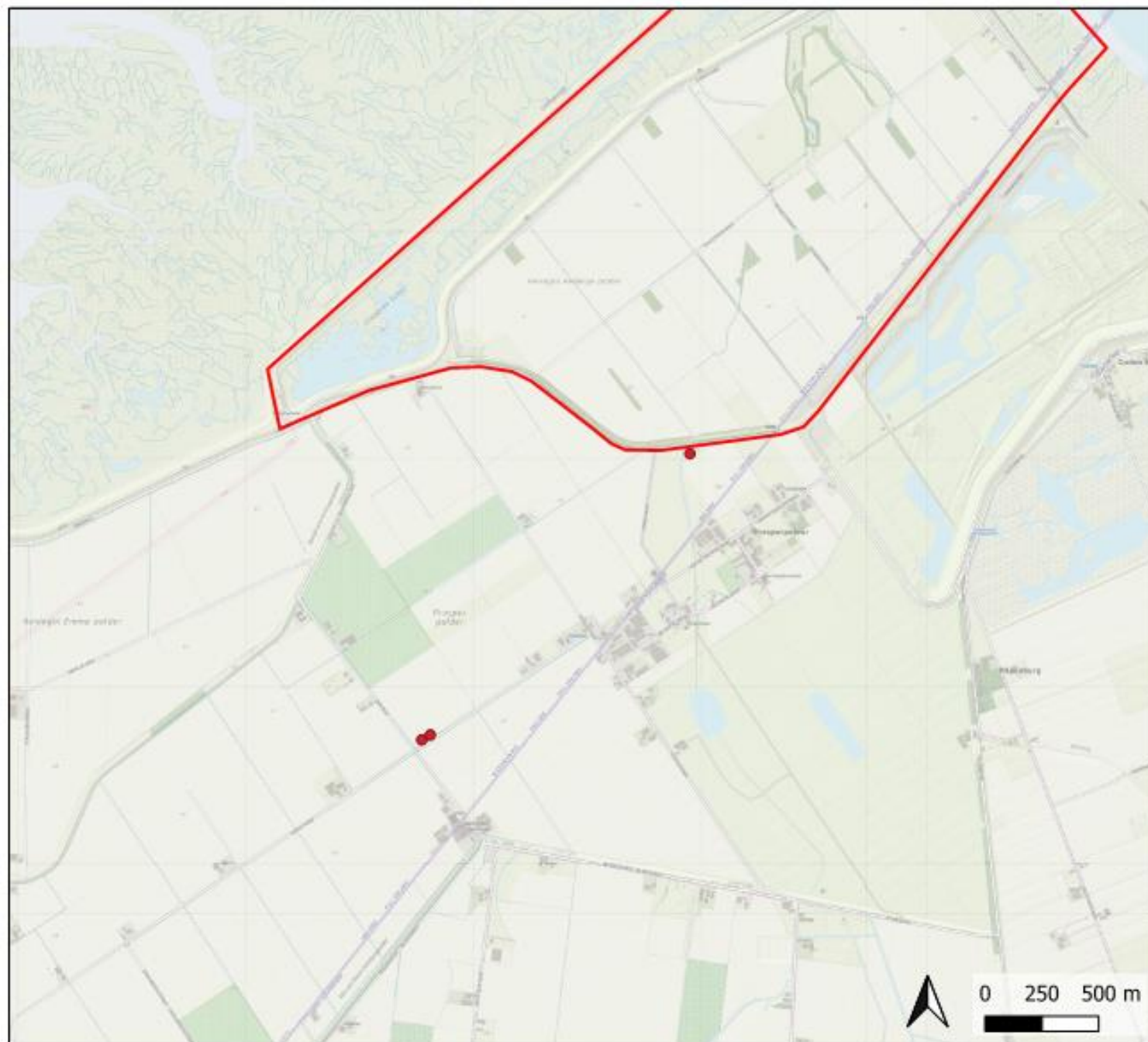
- Contour studiegebied
- Biotop Rugstreeppad

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 21: Situering van de
vleermuiskasten in gebruik door
Gewone dwergvleermuis

- Contour studiegebied
- Bezette vleermuiskasten

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 22: Situering van
vleermuiskasten in gebruik door
Ruige dwergvleermuis en
locatie van de geringde bomen

- Contour studiegebied
- Bezette vleermuiskasten
- Geringde bomen

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 23: Waarneming van de
Hermelijn

- Contour studiegebied
- Waarneming

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 24: Locaties van nieuw
te plaatsen Ransuilmanden

- Contour studiegebied
- Ransuilmand

Monitoringsrapport Hedwige- Prosperpolder

Hedwigepolder 2019

Bijlage 25: Locatie voor de
mussentil

- Contour studiegebied
- Mussentil

